

Täysistunto

Keskiviikko 28.9.2022 klo 14.00—18.51

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.51.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.00—16.00 ja 17.34—18.51) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (16.00—17.34).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Vaalien toimittaminen

Valtakunnanoikeudesta ja ministerivastuuasioiden käsittelystä annetun lain 6 §:n mukaan valtakunnanoikeuteen on valittava edustaja Johannes Koskisen tilalle jäsen ja edustaja Tarja Filatovin tilalle varajäsen toimikaudelle, joka päättyy 31.12.2023. Täydennysvaalit toimitetaan torstaina 29.9.2022 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 29.9.2022 kello 13.

3. Talousvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 43/2022 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi talousvaliokunnan jäseneksi edustaja Katri Kulmunin.

4. Ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 44/2022 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi ulkoasiainvaliokunnan jäseneksi edustaja Jouni Ovaskan ja varajäseneksi edustaja Katri Kulmunin.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

5. Suuren valiokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 45/2022 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi suuren valiokunnan jäseneksi edustaja Hanna Kososen.

6. Puolustusvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 46/2022 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi puolustusvaliokunnan jäseneksi edustaja Mikko Savolan ja varajäseneksi edustaja Eeva Kallin.

7. Maa- ja metsätalousvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 47/2022 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi maa- ja metsätalousvaliokunnan jäseneksi edustaja Juha Pylvään ja varajäseneksi edustaja Mikko Savolan.

8. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 48/2022 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäseneksi edustaja Mikko Kinnusen.

9. Tulevaisuusvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 49/2022 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi tulevaisuusvaliokunnan varajäseneksi edustaja Pekka Aittakummun.

10. Kansliatoimikunnan täydennysvaali

Vaali VAA 50/2022 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi kansliatoimikunnan jäseneksi edustaja Jouni Ovaskan.

11. Välikysymys vanhuspalveluiden tilanteesta ja terveyspalveluiden kriisiytymisestä

Välikysymys VK 2/2022 vp

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt annetaan vastaus Sari Sarkomaan ym. välikysymykseen VK 2/2022 vp vanhuspalveluiden tilanteesta ja terveyspalveluiden kriisiytymisestä.

Valtioneuvoston vastauksen jälkeen käydään keskustelu välikysymyksen johdosta. Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindénin vastauksen ja Sari Sarkomaan puheenvuoron jälkeen välikysymyskeskustelu käydään etukäteen varattujen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Totean, että debatti käydään ryhmäpuheenvuorojen jälkeen. — Avaan keskustelun. Ministeri Lindén, olkaa hyvä, 15 minuuttia.

Keskustelu

14.03 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Keskustelemme erittäin vakavasta asiasta: terveydenhuollosta ja vanhustenhoivasta. On erittäin hyvä, että käymme tästä keskustelun. Nämä asiat nousevat aina kärkisijoille, kun kansalaisilta kysytään, mistä palveluista poliitikkojen tulisi ensisijaisesti huolehtia. Tällä hetkellä vain ulkoinen turvallisuus nousee näiden rinnalle. Nämä asiat ovat myös Sanna Marinin hallituksen keskeisiä painopisteitä. Toivon, että keskustelu terveydenhuollon ja vanhustenhoivan tilasta voidaan käydä asiapohjalta. Se olisi asian arvolle sopivaa.

Nykyiset ongelmat ovat syntyneet pitkän ajan kuluessa. Lokakuussa vuonna 2000 tässä salissa keskusteltiin välikysymyksestä, jonka aihe oli ”Vanhenevan väestön palvelujen turvaaminen”. Siinä keskustelussa eri puolueiden edustajat vaativat 10 000 hoitajaa lisää turvaamaan terveydenhuollon ja vanhustenhoivan palvelut. [Sari Sarkomaan välihuuto] 2000-luvulla on tehty 11 välikysymystä terveydenhuollon ja vanhustenhoivan palveluista. Tämä kertoo asian tärkeydestä mutta on tavallaan myös surullista. Muuten: kokoomus ei ole tehnyt yhtään näistä välikysymyksistä. Jokuhan voisi kysyä, johtuuko tämä siitä, että nämä palvelut eivät ole olleet painopistealueita kokoomuksen politiikassa. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä — Ben Zyskowitz: Johtuu ehkä siitä, että olemme olleet hallituspuolue!] Kysehän on julkisesti rahoitetuista palveluista. Niitä ei voi laajentaa eikä myöskään palkkatasoa parantaa ilman verorahoitusta. Kokoomus on ollut näissä 11 välikysymyksessä... [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt, ministeri Lindén, hetkinen. — Pyydän, että välihuudot eivät häiritse keskustelua. — Kiitoksia. [Timo Heinonen: Mutta puhe häiritsee!] — Jatkakaa, olkaa hyvä.

Kokoomus on ollut näissä 11 välikysymyksessä kymmenen kertaa vastaajana, ei kysyjänä.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Näiden aikaisempien välikysymysten yhteinen piirre on ollut huoli riittävästä palveluiden rahoituksesta. Usein viitattiin kuntien valtionosuuksien niukkuuteen, jopa niiden leikkauksiin. Jokainen tässä salissa tietää, että pääministeri Marinin hallitus on panostanut kuntien rahoitukseen enemmän kuin mikään muu hallitus 30 vuoteen. [Kimmo Kiljunen: Kyllä, se pitää paikkansa!] Terveystieteiden ja vanhustenhoidon ovat kuntien vastuulla tämän vuoden loppuun saakka. Ensi vuonna valtio rahoittaa ne kokonaan ja palveluista vastaavat hyvinvointialueet. Niiden rahoitusta on kasvatettu 1,3 miljardilla eurolla vuodelle 2023. Lisäksi sote- ja pelastustoimen uudistuksen valmisteluun myönnetään valtionavustuksia vähintään 550 miljoonaa euroa. [Petri Huru: Mikä on riittämätöntä!]

Helmikuussa 2020 valtasi koronapandemia koko maailman. Tämä maanjäristykseksiinkin kuvattu ilmiö sitoi yli kahdeksi vuodeksi merkittävän osan terveydenhuollon resursseista ja johti poikkeustilaan myös vanhustenhoidossa. Hallitus panosti testeihin, rokotuksiin ja muuhun terveydenhuoltoon yli kaksi miljardia euroa ylimääräistä rahoitusta sekä vuonna 2020 että 2021. On mielenkiintoista havaita, että oppositio nyt arvostelee hallitusta siitä, että koronan riehussa ei riittävästi kehitetty terveydenhuoltoa ja vanhustenhoidon. Sitä nimittäin kehitettiin useilla tärkeillä uudistuksilla koronapandemiasta huolimatta, ja silloin meitä arvosteltiin, että ei pitäisi korona-aikana uusia lakeja säätää. [Antti Lindtman: Voisitteko päättää?]

Mitä olivat nämä uudistukset? Tärkein oli tietysti vanhusten ympärivuorokautisen hoidon sitova mitoitus 0,7 hoitohenkilöä yhtä hoidettavaa kohti. Se hyväksyttiin kesäkuussa 2020 keskellä koronakriisiä ja saatettiin porrastetusti voimaan. Lisäresurssi oli 265 miljoonaa euroa. Tämänhetkisen hoitohenkilöstön työvoimapulan vuoksi hallitus on arvioinut uudistuksen toteutuksen aikataulua uudelleen siten, että tavoitteesta ei kuitenkaan tingitä mutta voimaantuloa porrastetaan niin, että 1.4.2023 mitoitus on 0,65 ja 1.12.2023 mitoitus on 0,7. Uudistuksen rahoitus, 128 miljoonaa euroa, pidetään voimassa. Täten luodaan edellytykset henkilöstömitoituksen saavuttamiselle. [Timo Heinosen välihuuto]

Hoitajamitoituksen säätämisen jälkeen seurasivat nopeassa tahdissa useat muut uudistukset. Hallitus on panostanut vammaispalveluihin 22 miljoonaa euroa, lastensuojeluun 57 miljoonaa euroa, mielenterveystyöhön 34 miljoonaa euroa, oppilashuoltoon 8 miljoonaa euroa, opiskelijaterveydenhuoltoon miljoona euroa ja niin edelleen. Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmasta on myönnetty yhteensä 221 miljoonaa euroa alueiden hankkeille perustason vahvistamiseksi. Vanhuspalveluita koskevan lainsäädäntöuudistuksen toisen vaiheen muutoksilla turvataan henkilöstöresursseja kotihoidossa 37 miljoonan euron edestä. Panostuksena pieni mutta periaatteessa tärkeä päätös oli vanhusasiainvaltuutetun viran perustaminen.

Omaishoidon tuki on yksi vaihtoehto hoidon ja huolenpidon järjestämiseen. Sote-uudistus lisää eri puolilla maata asuvien omaishoitajien ja omaishoidettavien yhdenvertaisuutta. [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] Hyvinvointialueet toteuttavat osana tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmaa omaishoitoperheiden palvelujen kehittämistoimia hyödyntäen parhaita toimintamalleja. STM:n toimeksiannosta THL on laatinut selvityksen omaishoidon tuen nykytilanteesta ja arvion tuen myöntämisperusteiden ja hoitopalkkioiden yhtenäistämistarpeista ja -mahdollisuuksista. Selvityksen pohjalta voidaan arvioida lainsäädännön muutostarpeita.

Erityisen tärkeä uudistus on perusterveydenhuoltoa vahvistava hoitotakuun tiukentaminen, jota koskeva hallituksen esitys annettiin toukokuussa. Nykyinen, vuonna 2004 voimaan tullut hoitotakuu on suosinut toimenpidevaltaista erikoissairaanhoidon perustervey-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

denhuollon, mielenterveystyön ja vanhustenhuollon kustannuksella. Hoitotakuun rahoitus on merkittävä sekä VM:n pääluokassa, 71 miljoonaa euroa, että STM:n pääluokassa, 118 miljoonaa euroa. Hoitotakuun tiukentaminen tulee merkitsemään perusterveydenhuollon parempaa toimintaa. Vuoden 2023 budjetissa on arvioitu, että lääkärikäynnit terveyskeskuksissa lisääntyvät 8,6 miljoonasta 11 miljoonaan. Tämä siirtää painopistettä perusterveydenhuoltoon ja vähentää sairaaloiden päivystyspisteiden ruuhkautumista.

Palvelujen laadun varmistamiseksi STM on julkaissut tämän vuoden helmikuussa vuoteen 2026 ulottuvan konkreettisen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian, jota palvelujärjestelmä toteuttaa. Lisäksi on valmisteilla uusi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaki.

Tässä yhteydessä on mainittava myös sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnon ja rahoituksen uudistus eli sote-uudistus. Se oli välttämätön uudistus. Työterveyshuolto, yksityinen terveydenhuolto ja erikoissairaanhoido ovat lisänneet henkilöstöään viime vuosina, mutta kuntien vastuulla olleet perusterveydenhuolto ja vanhustenhuolto ovat jääneet polkemaan paikoilleen. Palveluiden kuntakohtainen rahoitus- ja järjestämisvastuu ylläpiti eriarvoisuutta ja moninaista hallintoa. Kaikki puolueet ja Suomen palveluita arvioineet kansainväliset sekä kotimaiset asiantuntijat ovat pitkään suositelleet järjestelmän muuttamista laajempiin väestöpohjiin perustuvaksi. Tämän uudistuksen hallitus toteutti.

Palveluihin on panostettu merkittävästi ja vielä koronapandemian aikana, mutta sosiaali- ja terveydenhuollossa juostaan kilpaa väestön muuttuvien tarpeiden kanssa. Ikärakenteen muutos on tärkein asia. Muita merkittäviä muutoksia ovat väestöryhmien välisten erojen kasvu ja ylisukupolvisen syrjäytymisen riskit, työelämän nopeat ja rajut muutokset, kiihtyvä digitalisaatio, elintapojen ja arvojen muutokset ja turvallisuudentunteen heikkeneminen muun muassa kansainvälisten kriisien ja kiihtyvän ilmastomuutoksen seurauksena.

Olemme myös kohdanneet hyvin konkreettisesti työntekijävajeen julkisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tämä haaste on asteittain lisääntynyt ja johtanut ruuhkiin ja palveluiden tarjonnan vajeisiin. Ilmiö ei ole terveydenhuollossa uusi eikä vain Suomelle ominainen. Sen syyt ovat moninaiset. Yksi niistä on yleinen työvoimapula. Kyse on nimenomaan siitä, että kasvaneelle hoitohenkilöstömäärälle on nyt tarjolla tuhansia työpaikkoja enemmän kuin aikaisemmin. Ei työntekijöiden määrä ole vähentynyt.

Mainitsen esimerkkinä HUSin hoitohenkilöstön määrän kehityksen. Vuonna 2010 lukumäärä oli 11 800, ja vuonna 2020 se oli 14 600. Mukana on myös fuusioita, mutta kasvu on niistä huolimatta merkittävä. Muita syitä nykytilanteeseen ovat kaikkien tuntema tilanne työehtosopimusneuvotteluissa, epäkohdat työpaikkojen työoloissa ja johtamisessa ja työn vaatavuuden kasvu monella eri tavalla.

Mitä hallitus on tälle tilanteelle tehnyt? Moitteet siitä, että ei ole tehty toimenpiteitä, ovat perusteettomia. Esimerkiksi ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen nostaminen 0,7:ään merkitsee myös hoidon laadun ja työolosuhteiden parantamista. Kun mitoitukselta säädettiin, välittömän asiakastyön ja välillisen työn erottaminen oli keskeinen tavoite. Hoiva-avustajien merkittävällä lisäämisellä avustaviin tehtäviin hoitajat voivat keskittyä ammattitaitoaan vaativiin tehtäviin. Näin voidaan hoitajien saatavuutta parantaa ja samalla lisätä työn mielekkyyttä.

Hoitohenkilöstön koulutusta on lisätty merkittävästi kuluvalle hallituskaudella. Kun vuonna 2019 aloitti sairaanhoitajaopinnot alle 4 000 opiskelijaa, tänä vuonna luku on lähes 5 000. Vuoteen 2025 mennessä eri puolilla Suomea tavoitteena on kouluttaa noin 5 000 lähihoitajaa enemmän kuin aikaisemmat koulutus päätökset edellyttivät. Tämän vuoden elo-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

kuun budjettiriihessä hallitus panosti sote-henkilöstön saatavuuteen yhteensä 38 miljoonaa euroa: ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoitteluun sosiaali- ja terveydenhuollossa, hoiva-avustajakoulutukseen, jonka on arvoitu tuottavan 2 500 hoiva-avustajaa vuoteen 2024 mennessä, sekä vetovoimahankkeen toteuttamiseen. Myös viiden miljoonan euron lisääminen terveystieteelliseen tutkimustoimintaan on vetovoimatekijä.

On selvää, että avainasemassa hoitoalan vetovoiman lisäämisessä ovat varsinaiset työntekijät — sekä julkiset että yksityiset. Hallitus tukee työolojen ja työelämän kehittämistä hankerahoituksella.

Marraskuussa 2021 asetettua ja varsinaisesti tämän vuoden puolella käynnistynyttä henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden ohjelmaa on arvosteltu hitaudesta. Tässä ohjelmassa ja sen alatyöryhmissä, joissa työmarkkinaosapuolet ovat keskeisessä asemassa, on kyse laajasta ja pitkäjänteisestä kokonaisuudesta. Se kattaa alan koulutuksen sisällöt ja määrät, digitalisaation, työolot, työnjaot, johtamisen ja palvelujärjestelmän muutokset. Kansainvälisen rekrytinnin lisääminen on yksi keino. Sen osuudeksi vuonna 2030 on arvioitu noin kymmenen prosenttia kaikesta hoitoalan rekrytinnista.

Konkreettisia esimerkkejä henkilöstön saatavuuden parantamisesta on yli 40. Niistä ovat jo toteutuneet muun muassa Valviran uusi suositus hoiva-avustajien osuudesta vanhusten ympärivuorokautisessa hoivassa ja välittömästi tähän liittynyt hallituksen päätös koulutukseen panostamisesta.

Hoitoalan työehtosopimusratkaisu, jonka osapuoli hallitus ei ole, on avainasemassa terveydenhuollon toimintakyvyn turvaamisessa. Siksi vetoan tässäkin sopimisen puolesta.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittäminen tulee jatkumaan. Maamme lääketiede ja terveydenhuolto ja niiden käytännön tekijät — lääkärit ja hoitajat ja muu henkilöstö — ovat maailman huipputasoa, ja tämän tilanteen me haluamme säilyttää. Vanhustenhuolto tarvitsee lisää resursseja. Niitä on osoitettu, ja tätä jatketaan voimakkaasti. Terveydenhuolto ja vanhustenhuolto tarvitsevat ja saavat riittävän rahoituksen ja paremmat työolot. Tällä tavalla eri ammattilaiset voivat kehittyä ja yhteistyössä pidentää potilaiden elämää, parantaa heidän toimintakykyään ja turvata vanhuksille heidän viimeisten vuosiansa arvokas elämä.

Ärade talman! Jag vill ännu säga att vi noga har läst den kritik som oppositionen har uttryckt, och jag kan garantera att alla de förslag som ni har gjort har vi tagit fram — och är redan med i regeringens lista. Till exempel mer utbildning och träning, fler vårdbiträden, mer digitalisering, mer internationell rekrytering och även en realistisk stig till vårdpersonalens dimensionering. — Tack. [Ben Zyskowitz: Mitäköhän ne hoitajat ja ihmiset valittaa, kun kaikki näyttää olevan ihan kunnossa? — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Sarkomaa, ensimmäinen allekirjoittaja välikysymykselle.

14.18 **Sari Sarkomaa kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välikysymyksen keskeisin viesti on se, että hallitus kuulisi ihmisten huolen vanhuudenpäivien hoivasta ja yksin jäämisestä. Vastauksenne ei vakuuttanut, ministeri Lindén. [Timo Heinonen: Ei, vartin selittely!]

Vastavalmistuneena hoitajana tein yövuoroja vanhusten hoivaosastolla. Useimmiten yöt olivat repivää riittämättömyyden tunnetta, kun tarve oli olla kipujen kanssa kamppailevan,

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

usein läheisiään kaipaavan ihmisen rinnalla, mutta avuntarvitsijoita oli paljon ja osaston työt painoivat päälle. Silloisina yön tunteina minusta tuli vannoutunut inhimillisen vanhustenhoivan puolustaja, ja hyvään hoivaan kuuluu se, että on aikaa ihmiselle silloin, kun hän sitä tarvitsee.

Jos ei ole hoitajia, ei ole palveluja. Sitä ei ole hallitus vieläkään ymmärtänyt. Kaikki kilpistyy henkilöstöpulaan, jonka ratkaisemiseksi tehdyt toimet ovat aivan liian vähäisiä. Hoitoalan pito- ja vetovoiman vahvistamisen laiminlyönti on ollut hallitukselta aivan valtava virhe. Seuraukset ovat nyt rujolla tavalla nähtävillä. Vanhustenhuollon ennestään vaikea tilanne ja hoitajapula ovat pääministeri Marinin hallituksen aikana vakavalla tavalla kriisiytyneet, vaikka toisin luvattiin. [Ben Zyskowicz: Ei ole, kaikki on mennyt parempaan suuntaan!] Yhä useampi yhä heikommassa kunnossa oleva yksin asuva, usein moni- ja muistisairas ihminen jää ilman välttämätöntä huolenpitoa. Tilanne on epäinhimillinen. Kun henkilöstöpula on kaikkialla, ei hoitajia riitä hoitajamitoituksen täyttämiseen. Hoitopaikkoja joudutaan sulkemaan, kotihoitossa työskennellään yhä useammin vajaalla henkilöstöllä. Myös jonot kotihoitoon ovat pidentyneet. Hoitajat ovat yhä kuormittuneempia, ja omaishoitajien tilanne on huolestuttava.

Vanhuspalvelukriisi heijastuu myös terveydenhuoltoon päivystysten ruuhkautumisena. Kun apua tarvitsevalla vanhuksella ei ole mitään paikkaa, minne mennä, on syntynyt päivystysruuhkia. Sairaanhoidopiireistä kerrotaan jatkuvasti potilasturvallisuuden vaarantumisesta. Koko sosiaali- ja terveydenhuolto on vakavan kriisin partaalla. [Ben Zyskowicz: Ei ole, kysykää Lindéniltä!]

Hallitus on vastuuttomalla politiikallaan vauhdittamassa palveluiden kriisiytymistä. Huolen ovat esittäneet useat asiantuntijat. [Ben Zyskowicz: Ne ovat väärässä!] Hallitus ratkaisi hoitajapulan vain paperilla kirjaamalla sitovan mitoituksen lakiin. Moni kysyy perustellusti, onko hallitus aidosti sitoutunut ympärivuorokautisen hoivan 0,7:n mitoitukseen, kun olennaiset toimet sen toteuttamiseksi jätettiin tekemättä, puhumattakaan toimista muiden vanhuspalveluiden tilan parantamiseksi. [Antti Lindtman: Mikäs teidän kantanne on?] Valtiovarainministeri Saarikkokin moitti rankasti hallituksen toimintaa julkistaessaan viimeisen budjettiesityksensä ja kysyi, miksei hoitajapulan ratkaisuun ollut vieläkään yhtään esitystä. Miksi ei? Kysyn samaa.

Rujo arvovalinta oli myös se, että runsaan rahanjaon keskellä hallitus jätti hoitajamitoituksen ilman riittävää rahoitusta — ilman riittävää rahoitusta, toistan sen. [Antti Lindtman: Ei pidä paikkaansa!] Nyt puuttuvia rahoja esitetään leikattavaksi terveydenhuollosta. On sanottava, että holtiton velkaantuminen tämän lisäksi vaarantaa tulevaisuuden palvelut. Todellakin hallituksen vastuuton politiikka on tullut tiensä päähän. [Antti Lindtman: Pitäisi olla rahaa, ja moittitte velkaa!]

Arvoisa puhemies! Hoitajapula ja hallituksen politiikan tuomat vauriot eivät voi olla ylälälys. Asiantuntijoiden varoitus henkilöstön heikosta saatavuudesta ja sen riskeistä oli kirjoitettu hallituksen vanhuspalvelulain muutosesityksen perusteluihin kissan korkuisilla kirjaimilla. Toimien laiminlyönti on siksi kylmää politiikkaa. Hallitus ei välikysymysvastauksessakaan osoittanut ymmärtävänsä tilanteen vakavuutta.

Hallitus on tänään opposition välikysymyksen taivuttamana herännyt sitten pohtimaan, miten hoitajamitoituksen kiristäminen voidaan oikeasti toteuttaa. Hallituksen päätös rytmittää hoitajamitoituksen voimaantuloa... [Välihuuto] — Niinhän te olette päättäneet, eikö niin, ministeri Lindén? — Tuo voimaantulon siirtäminen ei ratkaise niitä ongelmien juurisyytä, sitä, että meillä on vakava henkilöstöpula. Toivon, että se jarruttaa sitä hoitopaikko-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

jen sulkemiskierrettä, joka parhaillaan on, mutta se ei tuo lisää hoitajia eikä korjaa syntyneitä vanhuspalvelukriisiä. Ilman vahvoja, konkreettisia hallituksen toimia voimaantumisen siirtäminen on vain vastuun pakoilua — ja onko se osoitus myös hallituksen kyvyttömyydestä tehdä niitä ratkaisuja, että hoitoalan houkuttelevuutta lisätään? [Vasemmalta: Mikä se teidän ratkaisu on?]

Arvoisa puhemies! Hallituksen on kyettävä omalla vahtivuorollaan esittämään keinot turvata henkilöstön saatavuus ja korjata jo nyt tapahtunut palveluiden heikkeneminen. Voimaantumisen siirto ostaa aikaa vain vähän, ja jos toimettomuus jatkuu, on pian edessä taas se tilanne, jossa lisää hoivapaikkoja suljetaan ja yhä useampi vanhus jää yksin ilman palvelua. Toivon, että näin ei tapahdu. [Vasemmalta: Mikä se teidän toimenne on?]

Kokoomus varoittaa taas kerran hallitusta. On valtava virhe, että sote-palvelujen järjestämisvastuu on siirtymässä hyvinvointialueille kriisiytymisen syöksykierteessä. Hallituksen on nyt katsottava totuutta silmiin, ja nythän on todellakin viimeinen hetki tehdä toimia, ettei vanhustenhuolto ja koko sosiaali- ja terveydenhuolto ajaudu päin seinää.

Kyse tässä ei nyt ole siitä, kuka on oikeassa tai väärässä, vaan nyt on kysymys hallituksen vastuusta, siitä, että hallituksen on toimittava. Me olemme valmiina kokoomuksen eduskuntaryhmässä antamaan kaiken tuen kriisitilanteen korjaamiseksi, kunhan hallitus tekee kelpo esityksiä. [Maria Guzenina: Entä alueiden budjetit?] Kokoomus on vahvasti sitoutunut toimiin, joilla lisätään hoitotyön houkuttelevuutta, saadaan lisää hoitajia ja osavia tekijöitä kaikkiin sote-palveluihin. [Vasemmalta: Yksityistetään koko terveydenhuolto!]

Vanhuspalvelut on laitettava kuntoon kokonaisuutena. Kaikille ikääntyneille on turvattava hyvä hoito ja hoiva sekä inhimillinen kohtelu. [Vasemmalta: No miten te sen teette?] Terveyspalveluihin pääsy on varmistettava.

Palvelutarve kasvaa väestön ikääntyessä, sen myötä sitten myös henkilöstön tarve. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan lähivuosina tarvitaan tuhansia lisähoitajia niin ympärivuorokautisessa hoivassa kuin kotihoidossakin. Jo tällä hetkellä meillä arvioidaan olevan noin 10 000—15 000 hoitajan vaje. Koulutuksen lisääminen — mistä kerroitte, ministeri Lindén, ja olette siitä puhuneet — ja työntekijöiden kansainvälinen rekrytointi ovat aivan olennaisia toimia, mutta ne vaikuttavat hyvin hitaasti. Kriisi on tässä ja nyt. Me tarvitsemme viipymättä ratkaisuja ihmisten hyvän hoidon ja hoivan turvaamiseksi, ja nyt pitää ottaa kaikki voimavarat käyttöön.

Mitä kokoomus sitten tekisi? Kokoomus vauhdittaisi sote-henkilöstön työnjakoa [Kimmo Kiljunen: No niin!] ja tukipalveluiden ja hoiva-avustajien käyttöä, tietenkin varmistuen sairaanhoidon ja lääkehoidon osaamisen.

Hallituksen huonon valmistelun takia vanhuspalvelulaista poistetut teknologian käyttöä edistävät pykälät pitäisi tuoda korjattuna eduskuntaan. Monipuolinen henkilöstörakenne ja teknologia on huomioitava myös hoitajamitoituksessa. Toimiva teknologia vapauttaa hoitajia raskaasta työstä ihmisten kohtaamiseen. [Pia Lohikoski: Teknologia ratkaisee!]

Peruisimme Kela-korvauksen romuttamisen, joka lisää entisestään julkisen sektorin jonoja sekä henkilöstön työtaakkaa ja jättää yhä useamman ihmisen ilman palvelua ja kuntoutusta.

Kuulisimme lääkäreiden hätähuudon. Peruisimme hallituksen päätökset romuttaa hoivakotien ja saattohoidon akuuttilääkevarastot emmekä vaikeuttaisi kaikkein hauraimpien ihmisten hyvää hoitoa.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Ottaisimme vakavasti vanhusasiavaltuutetun huolen vanhusten kuntouttavien ja terveyttä edistävien palveluiden jäämisestä aluehallintouudistuksen jyrän alle. On ymmärrettävä, että kuntoutus keventää hoitotyön kuormaa. [Vasemmalta: Ei lisää resursseja kuitenkaan!]

Ihmisten kivut pitää hoitaa. Erityisesti saattohoitoon on tehtävä säädökset, ettei kenenkään tarvitse kuolla yksin kivuissaan.

Suomessa on yli 200 000 muistisairasta. Joka vuosi sairastuu 15 000 ihmistä. Me jatkaisimme hallituksen rumasti katkaisemaa muistiohjelmää, jotta sairastuneet ihmiset voisivat jatkaa mahdollisimman hyvää elämää. Varmistaisimme arvokasta työtä tekeville omaishoitajille aitoja mahdollisuuksia pitää vapaapäiviä palvelusetelin, kotiaivustajapalvelun ja kiertävän perhehoitajan avulla.

Hoitotyön pito- ja vetovoimaa lisääviä toimia ei siis enää voi lykätä. Hoitotyön koulutuksen ja tutkimuksen korkea taso, osaamisen ylläpito ja kannustavat urapolut, työn tekemisen edellytykset ja johtaminen — niiden on oltava kunnossa. Toivomme erityisesti hoitotyön houkuttelevuutta lisäävää kestävästä ratkaisusta työmarkkinaneuvotteluihin.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei voi enää paeta vastuutaan, vaan nyt on esitettävä itse ratkaisuja, ryhdyttävä toimiin. Kokoomus on ratkaisuja esittänyt vastalauseissaan ja vaihtoehtobudjeteissaan, mutta ne te, hallituspuolueet, olette rumasti, tylästi äänestäneet kumoon. Kyse ei ole siitä, etteikö ratkaisuja olisi, vaan siitä, että hallitus, jolla on valta ja vastuu — ja viime kädessä pääministeri — osoittaa johtajuutta ratkaisujen toimeenpanemiseksi. Hallitus on nyt istunut kautensa lähes loppuun, ja on todella kohtuullista vaatia hallitukselta myös toimia.

Mutta ihan lopuksi, puhemies, totean, että hyvä hallitus, hyvin usein te täällä istuntosalissa väistätte monta kysymystä kääntämällä aina katseen oppositioon ja aikaisempien hallitusten toimiin. Haluan muistuttaa, että samalla te jätätte vastaamatta ikääntyneiden ja heidän omaistensa hätään, jonoissa palvelua odottavien ihmisten ja kuormittuneen hoitohenkilöstön huoleen. He odottavat vastuuta ja ratkaisuja.

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa luvattiin palauttaa luottamus vanhuspalveluiden laatuun, oikea-aikaisuuteen ja saatavuuteen. Tämän keskeisen vaalilupauksen te olette vahtivuorollanne jättäneet toteuttamatta.

Ja ihan lopuksi sanon, että vaikka yhteiskuntaa koettelee todella moni kriisi, niin me emme hyväksy sitä, että vanhusten asiat jätetään hoitamatta. Vanhustenhuollossa tehdään paljon valtavan hyvää ja arvokasta työtä, ja sinne jos minne tarvitaan kunnianpalautus.

Puhemies! Lopuksi totean, että perhe- ja peruspalveluministeri Lindén ei vastauksessaan kyennyt vakuuttamaan, että hallitus korjaa vanhus- ja terveyspalveluiden kriisin ja varmistaa hoitajien riittävän määrän. Siksi esitän, että eduskunta toteaa, ettei hallitus nauti enää eduskunnan luottamusta. [Vasemmalta: Jotain logiikkaa toivoisi! — Vasemmalta: Leikkaamalla lisää resursseja, hyvä kokoomus!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten mennään ryhmäpuheen-vuoroihin. — Edustaja Viljanen, sosiaalidemokraattien ryhmä, olkaa hyvä.

14.29 Heidi Viljanen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskustelemme tänään erittäin tärkeästä ja vakavasta aiheesta: vanhuspalveluista ja sosiaali- ja terveydenhuollosta hieman laajemminkin. Nämä asiat koskettavat meitä jokaista tavalla tai toisella. Asia on täysin yhteinen.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

”Jokainen ikääntynyt ansaitsee hyvän hoivan ja huolenpitoa. Jokaisen on voitava luottaa siihen, että tarvittaessa saa apua ja inhimillisen kohtelun.” [Perussuomalaisten ryhmästä: Samaa mieltä!] Näin todetaan välikysymyksessä, ja tähän toteamukseen on helppo yhtyä ja tätä myös vaatia. [Ben Zyskowicz: Oikein!]

Arvoisa puhemies! Väestön ikääntyminen ja siitä johtuva palvelutarpeen kasvu eivät ole voineet tulla yhdellekään päättäjälle yllätyksenä. Kuitenkin olemme tilanteessa, jossa henkilöstön ja palveluiden määrä suhteessa kasvavaan kysyntään ei ole pysynyt tasapainossa. Palveluiden kriisiytyminen on tapahtunut vähitellen. Viimeisen kymmenen vuoden aikana, jonka vanhuspalvelulaki on ollut voimassa, jokainen hallitus on omalla tavallaan pyrkinyt näitä haasteita taklaamaan. Varmasti parasta on yritetty, mutta lopputulos ei aina ole vakuuttanut. Välillä säästötavoitteet ovat ajaneet hyvän hoidon edelle. Etenkin alkuvuonna 2019 vanhustenhoivan tilanne oli pahasti kriisiytynyt, ja se viimeistään herätti koko Suomen vaatimaan uudenlaista otetta tilanteeseen.

Pääministeri Marinin hallitus on onnistunut säätämään sosiaalidemokraattien jo pitkään vaatiman sitovan henkilöstömitoituksen ympärivuorokautiseen hoitoon. Mielestäni onkin totuudenvastaista syyttää hallitusta siitä, että ikään kuin mitään ei olisi tehty. En lähde toistamaan ministeri Lindénin äsken esittämiä toimenpidelistauksia, lainsäädäntöä, kehittämishankkeita ja rahasatsauksia uudelleen. On selvää, että tämä hallitus on paitsi satsannut rahallisesti lähes historiallisella tavalla kuntien palveluihin myös toteuttanut kunnianhimoista sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä poikkeuksellisen vaikeissa oloissa. [Ben Zyskowicz: Onko asiat siis kunnossa?]

Haluankin oikeastaan kysyä kokoomukselta, miten he vastaisivat näihin kysymyksiin, joita ovat esittämässä. Puheenjohtaja Orpo on esittänyt, että ensi vaalikaudella ja sitä seuraavalla pitää säästää miljardi euroa vuodessa, siis yhteensä kahdeksan miljardia. On selvää, että tuon kokoluokan leikkauksia ei voi tehdä ilman, että leikkuri iskee myös sote-palveluihin. [Ben Zyskowicz: Väärä tulkinta! — Sari Sarkomaa: Tämä oli SDP:n näkemys, ei kokoomuksen!]

Arvoisa puhemies! Kun nykytilanne vanhustenpalveluissa ja terveydenhuollossa on syntynyt pidemmän ajan kuluessa, ei siihen ratkaisukaan ole yksinkertainen. Tarvitaan useita yhtäaikaista ja määrätietoista toimia, joihin Marinin hallitus on tarttunut asiaan kuuluvalla vakavuudella.

Kaikkein keskeisin asia on riittävän henkilöstömäärän turvaaminen koko sosiaali- ja terveydenhuollossa. Työvoimapula läpileikkaa koko sote-sektorin. Hoitoalan koulutusta onkin merkittävästi lisätty tällä hallituskaudella. Erityisesti lähihoitajien koulutustarjontaa on lisätty huomattavasti, ja jatkossa myös tärkeiden hoiva-avustajien määrää lisätään merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Kotihoidolla on keskeinen rooli vanhustenhoivassa. Myös kotihoidon henkilöstöresurssin puutteet ovat tiedossa. Koulutuspaikkojen lisääminen henkilöstön saamiseksi on tärkeää, mutta se ei yksin riitä. Hallitus onkin toteuttanut myös uudistuksen kotihoitoon. Vuoden alussa voimaan tulevilla muutoksilla vahvistetaan kotihoidon laatua muun muassa käyntien hyvällä suunnittelulla niin, että henkilöstön työaika riittää mahdollisimman hyvin vanhusten tarpeiden mukaisten palvelujen toteuttamiseen ja jokaisen osaminen on oikeassa käytössä. Kokonaisuutena palvelun laatu paranee.

Ei pidä unohtaa myöskään hyvien käytäntöjen hyödyntämistä. Tosiasia nimittäin on, että vanhustyössä moni asia myös toimii hyvin ja palveluihin ollaan tyytyväisiä. Silloin hoitajat saavat arvostusta ja voivat tuntea ammattituntiaan.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Ärade talman! Denna regering har gjort omfattande satsningar på kommunala tjänster och åstadkommit en ambitiös social- och hälsovårdslagstiftning under ytterst ovanliga och svåra förhållanden. Även utbildningarna inom social- och hälsovården har blivit avsevärt fler.

Arvoisa puhemies! Työtä on tehtävä määrätietoisesti myös tulevaisuudessa. Palveluita on jatkuvasti kehitettävä, ja se on helpompaa, kun meillä on tietysti selkeät raamit: toimiva lainsäädäntö, joka turvaa vakaan pohjan kehittämistyölle. Olipa vaalien jälkeen välikysymykseen vastaamassa mikä tahansa puolue, toivon, että vanhuspalveluiden kehittämistä jatketaan määrätietoisesti.

Det att vi får äldreomsorgen att fungera är en gemensam sak för oss alla.

Vanhuspalveluiden saaminen asianmukaiseen kuntoon on meidän kaikkien yhteinen asia. Se on kunnia-asia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä. Perussuomalaisen ryhmä.

14.34 **Arja Juvonen ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Nyt hoitoala puhuu. Myös itselläni on pitkä kokemus hoitoalalta, yli 20 vuotta, työtyötä yli 10 vuotta. Tasan tarkkaan tiedän, mistä puhun.

Suomessa on kansallinen häpeätila. Maatamme vaivaa krooninen vanhustenhoidon kriisi, joka ulottuu myös kotihoitoon. Lisäksi meillä on terveydenhuollon kriisi, joka koettelee päivystyksiä ja sairaaloita. Näihin kriiseihin Marinin hallitus ei ole tehnyt yhtään ratkaisuehdotusta. [Kimmo Kiljunen: Oho!] Olette toki pystyttäneet puolellatoista miljoonalla sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuuden ja riittävyyden ohjelman, mutta mitä konkreettista tämä työryhmä on tehnyt? [Antti Lindtman: Olisi kannattanut kuunnella Lindénin puhe! — Jussi Saramo: Oletteko te nukkunut?]

Suomessa oli jo ennen koronapandemiaa mittava hoitovelka, joka pahenee entisestään. Terveyskeskuksiin ei saa aikoja. Hammashoidossa muhii aikapommi, sillä hoitojonot ovat pitkät. Erikoissairaanhoidon pääsy takkuu. Huonokuntoiset vanhukset eivät saa tarvitsemiaan hoitopaikkoja.

Ainoa ryhmä, jolle hallitus pyrkii luomaan nykyistä paremmat terveyspalvelut, ovat laittomasti maassa oleskelevat, joille hallitus haluaa tarjota kiireettömät terveyspalvelut. [Välihuutoja vasemmalta — Vasemmalta: Onpa paksua!] Heitä eivät edes asiakasmaksut koske, koska vieraskoreuden iskiessä vihervasemmistohallituksessa ei olla köyhiä eikä kipeitä.

Suomessa on yli kymmenentuhannen hoitajan vaje, ja hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa ensi vuoden alussa niiden kassasta puuttuu jopa puolitoista miljardia euroa. [Jussi Saramo: Teiltä puuttuu suhteellisuudentaju!] Sote-uudistus on menossa suoraan päin seinää. Rahat ovat loppu jo alussa. Päin seinää menee myös hoitotakuu. Rahat eivät tule riittämään.

Hoitoalan ammattilaiset ovat kertoneet terveydenhuollon potilasturvallisuuden vaarantumisesta jo vuosia. Potilaat tarvitsevat ammattitaitoisia hoitajia, mutta kun hoitajat vaativat kunnon palkkaa työstään, niin mitä teki hallitus? Se valmisti pakkolain hoitajien pa-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

kottamiseksi töihin ja rajoittamalla heidän lakko-oikeuttaan — se siitä potilasturvallisuudesta. Te ette kuulleet hoitoalan syvää ääntä.

Hallitus, olette tarjonneet hoitoalalle vain kylmää kättä ja keppiä. Te ette ole antaneet palautetta hoitajille hyvin tehdystä työstä koronakriisissä. Hyvä hallitus, oletteko te saaneet palautetta hoitajilta omasta työstänne? Me perussuomalaiset haluamme kiittää sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia tärkeästä ja rautaisesta työstä koronakriisin aikana. Te olitte eturintamassa vastaanottamassa sairaita, kannoitte vastuuta.

Arvoisa puhemies! Lakisääteisen tason 0,7:n hoitajamitoituksen piti tulla voimaan aprillipäivänä 2023. Hallituksen aprillipila siitä tulikin, sillä on paljastunut, että hoitajamitoitus ei toteudu. Eikä sillä ollut mitään mahdollisuuttakaan toteutua, koska toimet jäivät tekemättä.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten mielestä sote-rahoitus on nostettava pohjoismaiselle tasolle. Sote-alan koulutuspolkuja on sujuvoitettava siten, että aikaisemmin opittu luetaan hyväksi jatko-opinnoissa. Sekä lähihoitajan opiskelua sairaanhoitajaksi että sairaanhoitajan opiskelua lääkäriksi on edistettävä. Tukipalveluissa on oltava riittävä henkilöstö, jotta hoitajien aika vapautuu hoitotyöhön.

Perussuomalaiset ovat esittäneet toimenpideohjelman, jolla kehitetään johtamista ja työn organisointia sote-alalla. Sote-alan esimiehiä ei saa jättää yksin painimaan henkilöstöväjeen kanssa. Vanhustenhoidon hoivapaikkoja on lisättävä, ja omaishoidon tuki on saatava verovapaaksi, sillä omaishoitajiahan te, hallitus, toivotte avuksi vanhustenhuollon kriisissä. Saattohoito on liitettävä terveydenhuoltolakiin. Siitä on tehtävä subjektiivinen oikeus, ja tästä on tehty myös lakialoite, jonka perussuomalaiset ovat allekirjoittaneet. Työsäikäyvän omaishoitajan mahdollisuuksia osallistua läheisensä hoitoon on merkittävästi lisättävä.

Hyvä hallitus, mille nämä perussuomalaisten ideat kuulostavat? [Olli Immonen: Saa vapaasti käyttää!] Oletteko koskaan kysyneet ratkaisuja terveydenhuollon kriisiin hoitajilta? Kuuletteko lääkäreitä, jotka kertovat, kuinka heidän työaikaansa tuhlautuu toimimattomiin tietojärjestelmiin? Asiantuntemus arjen ongelmiin löytyy myös kentältä.

Arvoisa puhemies! Tähän edellä esitettyyn vedoten me perussuomalaiset toteamme, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, ja kannatan Sari Sarkomaan tekemää epäluottamuslause-esitystä. [Kimmo Kiljunen: Se oli yllätys!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, kokoomuksen eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

14.39 Paula Risikko kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asenne ikääntyneitä kansalaisia kohtaan on muuttunut. Väheksyminen ja syrjään työntäminen on yhä tavanomaisempaa. Arvostuksen puute näkyy myös palvelujen heikkenemisenä ja ikäihmisten pompotteluna paikasta toiseen. Tilanne vanhuspalveluissa on erittäin vakava, jopa kriisiytynyt.

Vuodesta 2011 lähtien vanhuspalveluista ja terveystalveista vastaavan ministerin salkku on ollut vuoron perään sosiaalidemokraateilla ja keskustalla. Kokoomus vastasi sote-palveluista vuosina 2007—2011, ja koska silloinkin oli vaikea tilanne vanhuspalveluissa, käynnistin peruspalveluministerinä vanhuspalvelulain ja -palveluiden kokonaisuudistuksen — itse asiassa silloin käynnistettiin koko vanhuspalvelulain tekeminen. Valitettavasti lakia on sittemmin vesitetty. Laki ei anna vanhukselle vahvoja oikeuksia saada pal-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

veluja. Kokoomuslaisen opetusministerin johdolla lisättiin tuntuvasti opiskelupaikkoja sote-alan osaajien lisäämiseksi.

Nykyhallitukselta puuttuu vanhuspalvelujen kokonaisuuden hallinta poliittisten irtopisteiden keruun hämärtäessä todellisuudentajun. Tästä ja katteettomista lupauksista on saatu näyttöjä lupaamalla vanhuksille lisää eläkettä ja lisää hoitajia. Lisäksi olette massiivisella velanotolla vaikeuttamassa asioiden korjaamista tulevaisuudessa. Kokoomus ei halua tällaisen arvottoman toiminnan jatkuvan vaan haastaa kaikkia eduskuntaryhmiä sitoutumaan ikääntyneiden palvelujen korjaamiseen kokonaisuutena. Vaikka maamme taloudellinen tilanne ei tulevina vuosina näytä hyvälle, voimme silti tehdä paljon, kun yhdessä sitoudumme sekä valtiontalouden että vanhuspalvelujen saattamiseen oikeille raiteille.

Arvoisa puhemies! Asumisjärjestelyillä voidaan lisätä ikäihmisten turvallisuutta, torjua yksinäisyyttä sekä rohkaista liikkumaan ja toiminnallisuuteen. Kuntien kaavoituksessa on annettava sijaa uusille asumisen muodoille. Asuinalueiden suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota esteettömään liikkumiseen. Omassa kodissa asuminen mahdollisimman pitkään on toki monen toive, mutta käytännössä se ei aina ole mahdollista eikä turvallista. Kotihoiton ja ympärivuorokautisen hoivan määrä ja sisältö onkin mitoitettava todellista tarvetta vastaavaksi.

Hoitotakuun lisäksi ihmisellä on oltava hoivatakuu. Tästä syystä on oikeutta tarvittaviin palveluihin, palvelusuunnitelman sitovuutta ja palvelujen oikea-aikaisuutta vanhuspalveluilla vahvistettava. Sote-keskusten kannattaa erikoistua geriatriin palveluihin. Yhden luokun periaatteella toimivat ikäkeskukset voivat olla kuntien, hyvinvointialueiden, yritysten, järjestöjen ja seurakuntien yhteistyössä toteuttamia. On tarpeen kehittää uusia keinoja ikäihmisten liikunnan edistämiseksi sekä kulttuuripalveluiden ja muiden harrastusten saatavuuden parantamiseksi. Suomessa on kaikenikäisiä ihmisiä, joille syystä tai toisesta ei digitaalisten palveluiden käyttö sovellu — siksi niille on oltava vaihtoehtoja ja tukipalveluja.

Vanhuspalveluissa tulee olla moniammatillinen, osaava ja riittävä henkilöstö, ja henkilöstön määrän tulee perustua autettavan kuntoon. Mitä huonompikuntoisia asiakkaita, sitä enemmän henkilöstöä tarvitaan.

80 prosenttia hoivasta on omaisten vastuulla. Omaisten apu vanhustenhoidossa säästää yhteiskunnan varoja jopa 2,8 miljardia euroa vuodessa. Omaishoitajien asema on turvattava asuinpaikasta riippumatta, ja omaishoitajille on myös taattava vapaapäivät — he ovat itse usein ikääntyneitä, joiden jaksamista ei pidä pitää itsestäänselvyytinä.

Arvoisa puhemies! Ikääntyneen taloudellinen pärjääminen tuo edellytykset ihmisarvoiselle elämälle. Kokoomus haluaa turvata eläkkeiden kehityksen ja ostovoiman, sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden sekä eläkevarojen riittävyyden myös tuleville sukupolville. Eläkeläisten ostovoiman kehittyminen elinkustannusten noustessa varmistetaan muun muassa ostokorin kustannuksiin perustuvan indeksin avulla. Eläkeläisköyhyyden vähentämisessä erityisesti takuueläke on avainasemassa. Kokoomus kannattaa sekä palkansaajien että eläkkeensaajien verotuksen keventämistä. Sähkökustannusten nousun kompensointiin tarvitaan erityistoimia.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Tarvitaan asennemuutos ikääntyneitä ihmisiä kohtaan. Vanhuus ei ole sairaus, ja vanhaksi eläminen on hyvinvointiyhteiskunnan haluttu tulos. Ikäystävällisen Suomen rakentamiseksi tarvitaan meitä kaikkia, ja Suomi tarvitsee hallituksen, joka korjaa vanhus- ja terveyspalvelujen kriisin ja varmistaa hoitajien riittävän määrän. Kannatan edustaja Sarkomaan esittämää epäluottamuslausetta.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, keskustan eduskuntaryhmä.

14.45 Markus Lohi kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kuuntelee varmasti moni suomalainen. Haluan lähestyä sinua, hoitaja, joka teet työtä ja hädin tuskin ehdit työvuorosi aikana syömään, sinua, ikääntynyt, joka odotat kotonasi kotisairaanhoidajan tuloa, ja sinua, omaishoitaja, joka kannat huolta muistisairaasta läheisestä voinnista. [Perussuomalaisten ryhmästä: Vaalit tulossa!] Lähestyn myös sinua, vanhempi, joka odotat sairaan lapsen kanssa hoitoon pääsyä. Tiedän, että te kaikki odotatte ratkaisuja palveluiden ja hoiva- ja hoitotyön ongelmiin. Teitä ei auta yhtään vastakkainasettelu tässä salissa.

Arvoisa puhemies! Hoitajapula, päivystysten ruuhkautuminen ja se, että hoitoon ei pääse eikä hoivaa saa, ovat vakavia asioita. Etenkin huoli ikäihmisten palveluista on yhteinen. Katseemme on perustellusti usein ongelmissa. Koen kuitenkin tarpeelliseksi tuoda esiin myös toisen puolen. Tälläkin hetkellä todella monessa paikassa eri puolilla Suomea tuotetaan erinomaisia terveystalvituja ja ikääntyneet saavat laadukasta hoivaa. Siitä kiitos kuuluu erityisesti koulutetuille, osaaville ammattilaisille. He tekevät työtänsä myös korkealla eettisellä asenteella.

Samaan aikaan meillä on myös ratkaistavia asioita. Osaan ratkaisu löytyy lainsäädännöstä tai muutoin valtakunnan tasolta, merkittävään osaan kuitenkin tulevaisuudessa hyvinvointialueelta. Sosiaali- ja terveystalvituja uudistuksen tavoitteena on hyvä hoito tasa-arvoisesti jokaiselle suomalaiselle kautta maan. Mitä paremmin perustalvitu ja vanhustenhoiva toimivat, sitä vähemmän tarvitaan erikoissairaanhoidoa. Meidän pitää nyt yhdessä toteuttaa uudistus hyvinvointialueilla ihmisten tarpeista lähtien.

Ongelmien ratkaisemiseksi me kansanedustajat säädimme reilut kaksi vuotta sitten yksimielisesti lain ikääntyneiden pitkäaikaisen hoidon henkilöstömitoituksen nostamisesta 0,7:ään. Tavoitteestamme tulee pitää kiinni, mutta toteutusajankohtaa on syytä siirtää. On myös tarpeen arvioida, onko tulkinta henkilöstömitoituksesta ollut tiukempaa kuin tarkoitimme, ja onko kaikkia laissa mainittuja työntekijäryhmiä voitu palkata hoivatyöhön tarkoituksenmukaisesti. Esimerkiksi Ruotsissa ja Saksassa ikääntyneiden hoivatalvituissa on töissä selvästi Suomea enemmän muitakin kuin hoivotalan koulutuksen saaneita ammattilaisia.

Vallalla on ollut ajatus, että jatkuva henkilöstön lisääminen ratkaisisi ongelmat. Valitettavasti tämä ajatus ei enää toimi. Emme voi olettaa, että yhä useampi nuori yhä pienenevistä ikäluokista hakeutuisi hoivotalalle. Sen sijaan matala syntyvyys ja suomalaisten ikääntyminen ovat aivan erityisiä syitä toivottaa tervetulleeksi Suomeen jokainen ulkomailta saapuva hoivotalan ammattilainen.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmän mielestä nyt pitää löytää uusia keinoja parantaa hoidon ja hoivan laatua. Esimerkiksi erilaisia turvallisuutta ja hyvinvointia lisääviä digitaalisia ratkaisuja pitää kannustaa ottamaan käyttöön [Kokoomuksen ryhmästä: Oikein!] nykyistä monipuolisemmin niin kotihoidossa kuin hoivakodeissakin. [Sari Sarkomaa: Missä viipyy pykälät?] Sellainen sääntely, joka hidastaa esimerkiksi lääkerobottien ja muiden henkilökunnan työtä helpottavien ratkaisujen käyttöönottoa, tulee poistaa. [Ben Zyskowiec: Eikö kolme ja puoli vuotta ole riittänyt?] Tärkeintä on kuitenkin inhimillinen läsnäolo ja kosketus — sitä ei voi koskaan korvata koneilla.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Arvoisa puhemies! Rahalla on iso merkitys, mutta hoitoalan työntekijävajeen ratkaisemisessa tärkeää on myös, että työntekijät voivat hyvin. Hoitotyön johtamista pitää parantaa ja työkykyä tukea ennakoivasti. Työhyvinvointia pitää lisätä parantamalla työn ja muun elämän yhteensovittamista ja työntekijöiden mahdollisuutta vaikuttaa työhönsä ja työaikoihinsa. Meidän tulee myös kannustaa rohkeasti ja uusin tavoin niitä eläkeiän saavuttavia työntekijöitä, jotka ovat työkykyisiä, jatkamaan työssään pidempään, vaikkapa osa-aikaisesti.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että tästä salista lähtisi yhteinen inhimillinen viesti, viesti siitä, että jokaisella on oikeus arvokkaaseen ja turvalliseen vanhuuteen ja että meistä kaikista pidetään huolta silloin, [Mika Niikko: Miten?] kun omat voimavaramme sairauden, ikääntymisen tai muun syyn vuoksi ehtyvät. [Mika Niikko: No ei se näytä kyllä siltä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Noora, vihreä eduskuntaryhmä.

14.50 Noora Koponen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hoitajamäärän riittämättömyys ei ole uusi ilmiö. Se ei ole tapahtunut yhden yön aikana, ei yhden vuoden aikana eikä edes yhden hallituskauden aikana. Me olemme jo pitkään olleet tilanteessa, jossa sosiaali- ja terveysalalla työskentelevät kädet ovat uupuneet kannattelemaan heikoimpia ja jossa omien jalkojen alta katoaa maa.

Kukaan tässä salissa tuskin on eri mieltä siitä, että vanhustenhoidon ja terveyspalveluiden kriisi on todellisuutta, sillä kyllä se on. Me näemme sen hoitajien väsyneissä kasvoissa, mutta ennen kaikkea ihmisissä, joiden henkeä ja terveyttä sosiaali- ja terveysalan ammattilainen toimillaan turvaa: me näemme sen vanhuksen, jonka jo ihostaan ikääntyneet kädet tarttuvat kahvikuppiin ja pyytävät hoitajalta kahvin kanssa hiukan lisää maitoa; sen isoäidin, jonka muisti ei enää ole tässä hetkessä terävintä mutta joka osaa kertoa meille kristallinkirkkaasti sen, miltä piparmintunmakuisen tikkukaramellin saaminen kymmenenvuotiaana tuntui; sen vammaisen, joka joka aamu odottaa ulkona hoitajan kanssa taksia kovimmassakin pakkasessa, silti hymy huulillaan.

Me vihreissä ajattelemme, että jokaisesta on pidettävä huolta, jokaisesta vanhuksesta on pidettävä huolta. Olemme sitoutuneet siihen, että vanhuspalveluiden sekä hoiva- ja terveyspalveluiden tilanne otetaan tosissaan. Meidän on korjattava se, ettei tällä hetkellä avun saaminen ole itsestäänselvyys eikä apua välttämättä saa silloin, kun ihminen sitä tarvitsee, sillä sitä sen pitäisi Suomessa olla.

Valitettavasti maassamme on lukuisia kuntia ja alueita, joissa sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus on kriittisessä tilassa. Hyvinvointialueiden strategioiden suunnittelussa ja toimeenpanossa valmistelijoilta vaaditaan nyt paljon, mutta jalkoihin eivät saa jäädä he, jotka tietävät palveluiden toteuttamisesta ja asiakkaiden tarpeista kaikkein eniten, siis työntekijät. Tosiasiallisesti riittävä rahoitus palveluiden järjestämiseen alueille on turvattava, ja alueilta kantautuvaa huolta toiminnan käynnistämiseen liittyen on kuunneltava herkillä korvalla.

Arvoisa puhemies! Vanhuspalvelulaki säädettiin, sillä riittävän laadukkaita vanhuspalveluita ei kyetty enää takaamaan. Oppositio on tärkeällä asialla kirittäessään hallitusta siinä, että paitsi että palveluita olisi tarjolla, ne olisivat myös kestävästi toteutettuja. Vanhus-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

palvelulain keskeinen tavoite onkin juuri se, että asiakas- ja potilasturvallisuutta voidaan aidosti vanhustenhoivassa parantaa. Muutos mitoitukseen on kuitenkin tehtävä hallitusti niin, että yksikään vanhus ei jää paitsi tarvitsemastaan hoivasta.

Vaikka tilanne on vaikea, on hyviäkin asioita saatu tehtyä. Tällä hallituskaudella olemme perustaneet vanhusasiavaltuutetun toimen, jonka tehtävänä on edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista. Hallitus on myös päättänyt hoiva-avustajien koulutusmäärien lisäämisestä. Vuoteen 2050 mennessä Suomen tavoitteena on kouluttaa noin 5 000 uutta lähihoitajaa.

Edellä mainittujen lisäksi sote-kriisin ratkaisussa on uskallettava tarkastella myös uusia toimintatapoja avun tarjoamiseen. Tässä kuntoutus, erityisesti varhainen kuntoutus, on avainroolissa. Hoivapalvelujen resurssien turvaamisen lisäksi meidän tulee varmistaa, että sosiaali- ja terveyspalveluissa on saatavilla kuntoutusta silloin, kun ihminen sitä tarvitsee. Kun omatoimisuutta tuetaan tai toipumista autetaan kuntouttavan ammattilaisen turvin, voi sanoa, että on kuin rahaa laittaisi pankkiin. Kuntoutuksen avulla on mahdollista vähentää hoivan ja avun tarvetta myöhemmin. Suoravastanottotoiminnan laajentaminen ja moniammatillisen yhteistyön ja konsultaation mahdollistaminen parantavat hoitopäätösten oikea-aikaisuutta. Ja kaiken lisäksi tarvitsemme myös osaavaa, turvallista johtamista: esihenkilöitä, jotka toimivat työntekijöiden tukena ja laadukkaan työnteon mahdollistajina, johtajia, jotka asettavat tavoitteita yhdessä työntekijöidensä kanssa niin, että asiakas on aidosti keskiössä. Silloin sotesta saadaan rakennettua hyvä.

Arvoisa puhemies! Tärkein viimeisenä: se, miten ratkaisemme sen, että sosiaali- ja terveysalalla halutaan työskennellä jatkossakin, ja miten varmistamme sen, että tuota työtä voi tehdä tuntien, että toimii oikein, että toimii ihmisen parhaaksi ja että saa toimia juuri niin hyvin kuin on joskus ajatellut toimivansa haaveillessaan ammatista, jossa saa auttaa toista ihmistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, vasemmis-
ton ryhmä.

14.55 Merja Kyllönen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat ja kotikatsomo tv:n ääressä! Ikääntyvien läheisten kanssa kohtaa terveyspalvelujen arjen, ruuhkautuneet päivystykset, jatkuvan kiireen ja äärettömän venymisen työpaineen alla. Poliittisen päätöksenteon ja työnantajapuolen tarjoama ratkaisu ei saa olla pitkittyvä työtaistelu ja itsensä irtisanominen. Onkin hyvä pohtia, miksi terveydenhuollon ja hoivan rahat tai työntekijät eivät riitä tai vanhuuden turva ei ole kaikkialla toimiva.

Arvoisa puhemies! Nykytila ei ole syntynyt hetkessä vaan on vuosien aikana tehtyjen päätösten tulosta. Sosiaali- ja terveydenhuollossa maksetaan takavuosien virheistä, kun perusterveydenhuollon kehittäminen on jäänyt vähiin ja vanhustenhoidosta on haettu tehokkuutta. Silloin ei liene ajateltu, että jatkossa ikääntyvän väestön määrän kasvaessa ihmisten perushoiva tapahtuu entistä useammin sairaalassa, vuodeosastoilla tai erikoissairaanhoidossa, kun muuta paikkaa ei ole. Sosiaali- ja terveydenhuollon painopiste on edelleen jälkihoidossa ja raskaissa palveluissa, ennaltaehkäisy lastenkengissä: hoidetaan edelleen pääsääntöisesti sairautta, kun suunta pitäisi saada käännettyä kohti hyvinvointia ja terveystä. Tämä vaatii myös ihmisten omaa panosta ja osallistumista yhteiskunnan panoksen rinnalla. Kumppanuutta ja ratkaisukeskeisyyttä tarvitaan yhdessä tehden julkisten palvelun-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

tuottajien, kolmannen sektorin ja yritysten kanssa. Siksi hallituksen ajama sote-uudistus hyvinvointialueineen on niin tärkeä, jotta meillä on edellytyksiä saada perustaso kuntoon ja voimme turvata kestävät, oikea-aikaisesti toimivat palvelut jatkossa.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin hallitus on päättänyt tärkeästä lisärahoituksesta vanhustenhuollon palveluihin. Ympäri vuorokautisen hoivan hoitajamitoitus on säädetty ikäihmisten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja hoitajien työhyvinvoinnin parantamiseksi. Mitoituksen voimaantumisen maltillinen porrastaminen on ymmärrettävää tilanteessa, jossa vi-ranhaltijat arvioivat, ettei mitoitusta ole mahdollista saavuttaa alkuperäisessä aikataulussa. Kuitenkaan 0,7:n tavoitteesta tai henkilöstön palkkaamiseen tarkoitetusta rahoituksesta ei ole varaa tinkiä.

Esitys perusterveydenhuollon hoitotakuun kirittämisestä seitsemään päivään on edus-kunnan käsittelyssä, ja sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan toimia henkilökun-nan saatavuuden parantamiseksi. Lisäksi kotihoidon ja omaishoidon kehittämiseen ja kou-lutusmäärien lisäämiseen on ohjattu lisäresursseja. Palveluiden korjaaminen on kuitenkin vasta alussa.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton mielestä tarvitsemme selkeän strategisen linjauk-sen ympärivuorokautisen hoivan paikkojen lisäämisestä. Hauraat ja toimintakyvyltään hei-kentyneet ikäihmiset odottavat tällä hetkellä liian pitkään pääsyä turvalliseen hoivaan. Kri-teerit ovat tiukat ja paikkoja liian vähän tarpeeseen nähden. Kotona pärjäämättömät van-hukset ruuhkauttavat päivystyksiä ja ovat sairaalapaikoilla niin päivystyksissä kuin terve-yskeskusten vuodeosastoilla. Ratkaisuksi ei riitä kotihoidon lisääminen, vaan on lisättävä ympärivuorokautisen hoivan paikkoja ja kyettävä kehittämään palveluita. Huomionsa kai-paa myös kotihoito, joka kärsii resurssi- ja hoitajapulasta. Vasemmistoliiton mielestä seu-raavalla vaalikaudella on lailla säädettävä riittävä henkilöstömäärä kotihoitoonkin.

Arvoisa puhemies! Suomessa käytetään edelleen muita Pohjoismaita vähemmän rahaa vanhuspalveluihin. Eron Ruotsiin ja Norjaan on arvioitu olevan noin miljardi euroa. Mer-kittävä määrä vanhuspalveluista tuotetaan voittoa tavoittelevien yritysten toimesta.

Vasemmistoliitto haluaa turvata tasokkaat ja kohtuuhintaiset peruspalvelut kaikille. Oi-keus arvokkaaseen vanhuuteen kuuluu jokaiselle. Kasvavaan hoivatarpeeseen on varau-duttava, vanhuspalveluita kehitettävä ja riittävästä resursseista ja valvonnasta huolehditta-va. Omaishoitoa on vietävä eteenpäin, tukipalveluita on kyettävä kehittämään ja palkkio-järjestelmää korjattava. Julkisten palveluiden aliresursointi on lopetettava ja kyettävä teke-mään investointeja hyvinvointiin ja ennaltaehkäisyyn. Olemme johdonmukaisesti vastus-taneet hoidon laadun heikkenemiseen johtavia leikkauksia ja julkispalveluiden heikentä-mistä niin valtion tasolla kuin kunnissakin. Palveluiden taso on turvattava ja hinnat pidettävä kohtuullisina. Nyt hallituskauden lopulla voimme todeta, että näin olemme myös yhdessä toimineet, vaikka haasteet ovat edelleen mittavia.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuolto on työvoimavaltainen ala, joka toimii osaavan ja motivoituneen henkilöstön varassa. Toiminta ja sen laatu riippuvat siitä, paljon-ko ammattilaisia on, mitkä ovat heidän arvonsa ja miten heidän osaamistaan arvostetaan ja hyödynnetään. Ammattilaisilla tulee olla todelliset vaikutusmahdollisuudet työnsä kehittä-miseen ja työvuorojen suunnitteluun, ja arvostuksen tulee näkyä myös palkkauksessa. Kes-tävä ratkaisu työmarkkinakiistaan tarvitaan pikaisesti. Vain siten voimme pitää ammatti-laisistamme kiinni ja vain siten voimme tarjota riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut jatkos-sa kaikille emmekä vain harvoille maksukykyisille. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Och sedan ledamot Rehn-Kivi, svenska riksdagsgruppen.

15.01 **Veronica Rehn-Kivi r** (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman! Sjukskötare och vårdare har en central roll i vårt vårdssystem. De jobbar med liv och död. De gör krävande uppgifter och arbetar även under obekväma arbetstider. De som jobbar inom branschen har yttrat sitt missnöje och önskat bättre påverkningsmöjligheter för sina arbetstider och förhållanden. Vi vet att då du kan påverka ditt jobb är du också nöjdare och mår bättre. Det handlar om att skapa goda förutsättningar att lyckas i arbetet och framför allt att satsa på välmåendet. Här måste vi ställa oss frågan huruvida arbetsfördelningen inom vården är ändamålsenlig. Gör rätt personer rätt saker, eller kunde arbetet organiseras mer lämpligt? Det är frågor som parterna måste lösa, och här är det viktigt med dialog.

Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme lisää käsipareja hoitoalalle myös maamme demografisten haasteiden ja kiihtyvän eläköitymisen johdosta. Sen takia hallitus on aktiivisesti etsinyt ratkaisuja. Hallituksen tuore ehdotus 2 500 uuden hoiva-avustajan kouluttamisesta vuosina 2023—2025 on tärkeä osatekijä tässä kokonaisuudessa. Samalla tarvitsemme ulkomaista työvoimaa, ja meidän on voitava hyväksyä ulkomaisia hoitoalan tutkintoja nykyistä laajemmin. Myös kelpoisuusvaatimuksia on tarkasteltava. On selvää, että monissa tehtävissä tarvitaan pätevää henkilöstöä, mutta on olemassa myös tehtäviä, joissa pitkä koulutus ei ole tarpeen.

Ärade talman! Samtidigt som vi inom vården har en övergripande personalbrist har vi även en pågående akut arbetskonflikt. Svenska riksdagsgruppen och SFP understryker att det är i allas vårt intresse att parterna, i detta eskalerade läge, raskt hittar en konstruktiv lösning.

Personaldimensioneringen inom det effektiverade serviceboendet för äldre ska enligt lagen vara 0,7 från den 1.4.2023. Den striktare dimensioneringen behövs då de boende ofta kräver omfattande vård och arbetet är både fysiskt och psykiskt tungt, men i detta läge med en stor brist på vårdare verkar kravet vara svårt att uppfylla. Därför är SFP och svenska riksdagsgruppen beredda att senarelägga reformen en aning med en trappstegsmodell.

Ärade talman! Inom hemvården finns det också alltför många äldre med ett stort vårdbehov och personalresurserna räcker inte till. Vi har en stor utmaning med att göra vårdyrket lockande igen så att våra äldre kan få den vård de behöver.

Arvoisa puhemies! On huolestuttavaa, että maassamme on nuoria sairaanhoitajaopiskelijoita, joilla on koko ura edessään mutta jotka harkitsevat sitä, että he eivät lainkaan jäisi Suomeen töihin. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä tähän kehitykseen on puututtava. Sama huoli koskee luonnollisesti myös alan vaihtamista harkitsevan henkilöstön määrää. Meillä ei ole yhteiskuntana varaa siihen, ja siksi meidän on nyt panostettava hoitoalalla myönteiseen tulevaisuudenuskoon.

Työhyvinvointiin panostaminen on kannattava investointi. Tyytymättömyyden ja turhautumisen hinta konkretisoituu nyt hoitoalalla. Ruotsalainen eduskuntaryhmä vaatii, että hoitoalan vetovoimaa pohtiva työryhmä tehostaa aikatauluaan ja tekee ehdotuksia mahdollisimman pian.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

År 2019 var sjukvårdare det tredje vanligaste yrket för kvinnor i arbetslivet och branschen är starkt kvinnodominerad. Här finns en jämställdhetsaspekt som måste noteras, och vi behöver målmedvetna åtgärder för att minska könssegregationen i arbetslivet.

Ärade talman! Det är flera faktorer som på lång sikt har lett till vårdarbristen. Coronapandemin ökade belastningen inom hälsovården samtidigt som Finlands vårdssystem nu står inför en historisk förvaltningsrevidering. Faktum är att vårt land länge har behövt en social- och hälsovårdsreform. Det är en satsning på framtiden och en reform som ska ses som en möjlighet att skapa nytt. Här har välfärdsområdena goda möjligheter att vara innovativa. Samtidigt är det viktigt att satsa på förebyggande vård och service eftersom både individen och samhället gynnas då människor längre hålls friska och välmående.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack, kiitoksia. — Edustaja Tanus, kristillisdemokraatit, olkaa hyvä.

15.05 **Sari Tanus kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähemmäs neljä vuotta sitten eduskunnassa käsiteltiin välikysymystä, mikä jätettiin tuolloin nykyisen pääministeripuolueen SDP:n johdolla, ja mukana oli myös useampi nykyisistä hallituspuolueista. Aiheena oli vanhustenhoidon tila. Huoli vanhustenhoidosta oli tuolloin suuri. Sanotaan, että hedelmistään puu tunnetaan. Nyt melkein kokonainen hallituskausi myöhemmin ollaan edelleen tilanteessa, jossa vanhukset jäävät vaille asianmukaista hoitoa. Koko hallituskausi teillä on ollut aikaa tehdä parannukset, joita te tuolloin oppositiosta vaaditte ja joihin vaalien alla muutosta lupailitte. [Vasemmalta: Ja niitä on tehty paljon!] Ette ole kuitenkaan lupauksia lunastaneet. Tilanne on tämän hallituskauden aikana päinvastoin vain huonontunut. Vanhukset ovat jääneet heitteille.

Juhlien aika on ohi. Me buumerit vaadimme hallitukselta tekoja. Enää lupaukset eivät riitä. [Ben Zyskowitz: Get over it!] Kyse on pitkälti asenteista ja tahtotilasta. Rahaa on niin halutessanne löytynyt miljarditolkulla muiden maiden tarpeisiin samanaikaisesti, kun yksi ja toinen sektori kotimaassa kärsivät kroonisesta rahoitusvajeesta. Hallitus on osoittanut, että miljardipäätöksiä voidaan kyllä tehdä pikaisestikin yhden viikonlopun aikana, jos vain tahtoa on. Vanhustenhoitoon ja hoitajakriisiin rahoja ette ole kuitenkaan löytäneet.

Vanhuspalvelut kärsivät koko sote-alan tavoin hoitajapulasta niin kotihoidossa kuin laitoksissa. Työtä tehdään liian vähäisellä henkilöstöllä, ylitöitä on pakko tehdä, eikä sekään aina riitä. Uupumus ja turhautuminen ajavat alalta pois. Pakkolailla ei tätä ongelmaa ratkaista.

Hallitus vei läpi hoitajamitoituksen, mutta jo valmisteluvaiheessa oli selvää, ettei hallitus huolehtinut riittävästä rahoituksesta, ja vastuu mitoituksen toteutuksestakin siirrettiin seuraavalle hallitukselle. Huonosti toteutettu uudistus uhkaakin nyt heikentää vanhustenhoidon tilannetta entisestään. Mitoituksen täyttäminen on monissa yksiköissä mahdotonta, ja yksiköitä on jouduttu sulkemaan henkilöstöpulan takia. Tarvitaan selkeitä toimia työolosuhteiden parantamiseen, hoitajien työssäjaksamiseen ja alan mielekkyyteen, jotta alalle halutaan jatkossakin töihin. On ilmiselvää, että ilman merkittäviä rahallisia panostuksia ei ongelmia pystytä ratkaisemaan.

Kristillisdemokraatit esittivät jo aiemmin 500 miljoonan euron panosta hoitajakriisin lievittämiseen ja houkuttelevaa veroporkkanaa myös eläkkeellä olevien ammattilaisten houkuttelemiseksi työhön. Samalla koulutusta, hoitajia, hoiva-avustajia ja tukityöntekijöitä on lisättävä. Ikäihmiset tulee kohdata ja hoitaa hyvin. Vanhustenhoivassa tulee toteutua

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

ainakin kristillisdemokraattien esittämät neljä takuuta: ruokailu-, hygienia-, ulkoilu- ja yhteisötakuu.

Arvoisa puhemies! Massiivinen sote-uudistus on käynnistymässä, mutta sen rahoitus on kovasti puutteellinen. Uudistuksen toimivuus on epävarmaa. Hallituksen esittämä Kela-korvausten poisto ilman merkittäviä resurssilisäyksiä julkiselle puolelle merkitsisi entistä enemmän painetta ja kasvavia jonoja julkiseen terveydenhuoltoon. Julkisella sektorilla vaikeasti saatavat gynekologi- ja silmälääkäripalvelut ja iso osa suun terveydenhuollosta-kin joudutaan hakemaan yksityissektorilta. Nämä ovat tärkeitä palveluja myös ikäihmisille. Ideologisten tavoitteiden sijaan hallituksen tulee edistää suomalaisten pääsyä sote-palveluihin, ei vaikeuttaa sitä.

Omaishoito on jäänyt aivan liian vähälle huomiolle. Omaishoito on taloudellisin ja usein inhimillisin ja paras hoitomuoto, mutta sen alhainen palkkio ei vastaa työn vaativuutta. Verovapautta olemme tähän esittäneet.

Myös hyvän saattohoidon saatavuus on annetuista ohjeista ja suosituksista huolimatta Suomessa edelleen liian sattumanvaraista. Saattohoidon tulee olla kaikkien sitä tarvitsevien saatavilla riippumatta asuinpaikasta.

Arvoisa puhemies! Ikäntyneiden väestöosuuden kasvaessa vanhustenhoidon kokonaistilanne jatkaa jyrkkää heikkenemistä, mikäli tilanteeseen ei puututa välittömästi. Jatkossa tarvitaan enemmän palveluita kotiin, mutta myös laitoshoidon tarve lisääntyy. On välttämätöntä, että ikäihmisten ennaltaehkäisevää ja toimintakykyä parantavaa ja sitä ylläpitävää kuntouttavaa hoitoa lisätään merkittävästi. Ikäihmiset ovat tehneet suuren työn hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisessa. He ansaitsevat hyvän hoidon ja hyvän hoivan.

Hallitus on valitettavasti epäonnistunut tomissaan, eikä nykyisessä tilanteessa pystytty turvaamaan riittävää hoidon ja hoivan tasoa. Tästä syystä kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Sarkomaan esittämää epäluottamuslausetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten edustaja Harkimo, eduskuntaryhmä Liike Nyt, olkaa hyvä.

15.11 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kun kuunteli ministerin puhetta, sai semmoisen käsityksen, että kaikki on kunnossa. Terveystenhuolto on täysin sekaisin, ja tämä kaaos sairaaloiden päivystyksissä on vasta alkusoittoa. Tälle kriisille on tehtävä nopeasti jotain. Ei ihmisiä voi makuuttaa vuorokausia sairaaloiden käytävillä ja joissain paikoissa tunteja ambulanssissa odottamassa. Apua tarvitsevia ihmisiä pitää ymmärtää. Heillä on aito hätä, ja heidän on päästävä keinolla millä hyvänsä hoitoon. He makaavat päiväkausia sairaaloiden päivystysten käytävillä, kun eivät muuta voi. Koko hoiva- ja hoitoketju on kriisissä, eikä nopeaa apua ole luvassa. Tällä menolla luottamus julkiseen terveydenhuoltoon rapautuu. Tämä pitää laittaa nyt kuntoon.

Mitä tekee vasemmistohallitus? Säättää mitoituksia ja takuita ja ajattelee, että nyt on hommat hoidettu. Mutta ei se mene niin — puuttuvat hoitajat, ja puuttuvat rahat. Hallintoon ja sairaaloiden seiniin kyllä rahaa löytyy, mutta ihmisten hoito ja palvelut eivät niillä parane. Jos kerran säädetään hoitotakuu ja hoitajamitoitus, niin miksei siihen varata riittävästi rahaa? Ihmiset tarvitsevat hoitoa. [Maria Guzenina: On siellä ne rahat!]

Arvoisa puhemies, ärade talman! Kovin vähälle huomiolle on jäänyt, että ensi vuonna valtion budjettiin siirtyville hyvinvointialueille ollaan myöntämässä yli neljän miljardin euron valtuudet ottaa velkaa investointeihin, eli lisää julkista velkaa otetaan reippaasti,

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

vaikka ensi vuonna pelkästään valtion nykyisistä veloista maksetaan pelkkää korkoa puolitoista miljardia euroa. Koko uudistus on täysin keskeneräinen ja täydellinen sekasotku, joka jää seuraavan hallituksen siivottavaksi. Kyse on vain ideologisesta hallintohimmelistä, joka ajettiin pakkomielteellä läpi. Tässä yritetään tehdä aivan liian paljon aivan liian lyhyessä ajassa.

Sote on ensi vuoden rahoituksen suhteen täyttä lottoa. Todellinen tarve selviää aikaisintaan vuonna 2024. Pelkästään hoitohenkilökunnan palkkojen harmonisointiin tarvitaan miljardi euroa vuodessa lisää. Tämä pitää tehdä kolmen seuraavan vuoden aikana, ja kyse on pysyvästä lisäkustannuksesta. Sote-uudistus on tämän hallituksen muistomerkki. Uudet hyvinvointialueet ajetaan talouskriisiin ja kunnat lähelle konkurssia. Uudistus on torso jo syntyessään. Ihmiset riutuvat hoitojonossa.

Kela-korvauksia pitäisi määräaikaaisesti korottaa ja kohdistaa, mutta tämä hallitus ottaa loputkin korvaukset pois. Sen sijaan muissa EU-maissa yksityislääkärin palvelut korvataan sen mukaan, kuinka paljon vastaava yksityinen hoito maksaisi Suomessa. Eli vasemmistohallitus ajaa Suomen sosialismiin. Yksityisiä palveluita kotimaassa ei kunnioiteta. [Vasemmalta: Ohhoh!] Tallinnaan kannattaa mennä erikoislääkəriin, kun yhteiskunta maksaa. Eihän tässä ole järjen hiventäkään. [Oikealta: Ei niin!]

Arvoisa puhemies, ärade talman! Sote-uudistus tuo lisää hallintoa, byrokratiaa ja ict-kustannuksia. Vaikkapa pelkkä perhelääkärimallin käyttöönotto toisi nopeasti parannusta, samoin myös etävastaanottojen lisääminen. Molemmat uudistukset helpottaisivat ruuhkia välittömästi.

Suomessa on riittävästi koulutettuja hoitajia, mutta he eivät tee töitä hoitoalalla. Palkat ja työolot pitää laittaa kuntoon, niin että he palaavat koulutusta vastaavaan työhön. Eläkkeelle siirtyneitä hoitajia voi houkutella veroporkkanalla muutamaksi vuodeksi lisää töihin.

Koko terveydenhuollon ketju on kriisissä, koska hoitajamitoitus on pakottanut sulkemaan tuhansia vanhustenhoidon hoitopaikkoja. Tässä on syntynyt hallitsematon ketjureaktio, joka näkyy nyt ennennäkemättöminä ruuhkina sairaaloiden päivystyksissä. Kun hoito-ketjussa aletaan vuodenvaihteessa hoitaa itse kunkin lakisääteistä tehtävää, kriisi pahenee entisestään. Apua tarvitsevat ihmiset hakevat hädissään hoitoa ja ovat sitä kautta jonoissa eri paikoissa, ja heitä pitää pystyä nopeasti auttamaan. Hoitoa pitäisi pystyä antamaan oikeassa paikassa ja riittävän nopeasti. Hallintohimmeli-sote ei heitä auta, kun puuttuvat sekä hoitajat että rahat. Koko hoitajamitoitus pitää avata ja panna uusiksi. Kaikissa vanhustenhoidon tehtävissä ei tarvita terveydenhoidon koulutusta, ja sitä vaatimusta pitäisi lieventää.

Nyt jo kunnissa, kaupungeissa ja sairaanhoitopiireissä on kehitetty erinomaisia käytäntöjä, jotka pitää saada laajemmin käyttöön. Esimerkiksi vanhustenhoidossa on kiertävistä lääkäreistä saatu erinomaisia kokemuksia.

Yhdyn kokoomuksen välikysymykseen, vaikei minua otettu siihen mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt ministeri Lindén, kolme minuuttia, ja sen jälkeen siirrytään debattiin. — Olkaa hyvä.

15.16 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kuuntelin hyvin tarkkaan teidän erinomaisia puheenvuorojanne — niin hallituspuolueiden kuin oppositiopuolueiden — ja ensiksi haluan todeta, että kysymyshän kuului pitkälti, mitä hal-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

litus on tehnyt. Kerroin siitä aika yksityiskohtaisesti, mutta emme ole sanoneet, että kaikki on kunnossa Suomen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Jokainen tietää, että on puutteita, ongelmia, ja tämä tilanne vaatii jatkuvaa parantamista. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Itse asiassa koronan aikana — ottaen huomioon, että meillä oli niin vakava kriisi kuin korona-kriisi — me teimme hämmästyttävän paljon asioita, mutta tätä kehittämistä tulee jatkaa.

Tässä lueteltiin erittäin monia asioita, joita pitää tehdä. Minun on henkilökohtaisesti helppo yhtyä niihin. Rupesin itse asiassa laatimaan hintaluetteloa niille, eikä se ole millään tavalla päätähuimaava. Me tarvitsisimme jo nyt tehtyjen panostusten lisäksi esimerkiksi vanhustenhuoltoon 300 miljoonaa euroa, mielenterveystyöhön 100 miljoonaa euroa, suun terveydenhuoltoon 150, erikoissairaanhoidon 300, kuntoutukseen 150, omaishuoltoon 100 miljoonaa ja perusterveydenhuoltoon 300 miljoonaa euroa. Tämä on puolitoista miljardia. Nyt jokainen ymmärtää, että puoltatoista miljardia ei voida laittaa yhdellä kertaa, eikä se voisi käytännössä edes toteutua. Se on neljän vuoden ohjelma. Paljonko tämä hallitus panostaa nyt? Tuosta puolestatoista miljardista 650 miljoonaa sisältyy jo vuoden 23 budjettiin: siellä on se yleinen palvelutarpeen kasvu hyvinvointialueilla, 250 miljoonaa, siellä ovat uudet lakisääteiset tehtävät, 290 miljoonaa, ja sitten siellä on sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön pääluokassa EU-rahoituksen käyttö, 118 miljoonaa euroa. Me otamme jo nyt, yhtenä vuonna, 650 miljoonaa tuosta puolestatoista miljardista, joka ratkaisisi hyvin pitkälle tämän kokonaisuuden. Tästä on tietenkin jatkettava vuosina 24 ja 25.

Tutustuin kristillisdemokraattien varsin konkreettiseen ”soten korjaussarjaan”, tällaiseen monisteeseen, jonka luovutitte minulle. Se oli mielenkiintoista luettavaa. Otan siitä esille vain sen kohdan, jossa puhutte henkilöstömitoituksesta — mainitsette siinä viisi kohdtaa. Ne kaikki kohdat ovat sellaisia, joita hallitus jo itse asiassa tällä hetkellä toteuttaa: koulutuksen lisääminen, hoiva-avustajien käyttöönotto, tämän hoitajamitoituksen lievä porrastus, sitten teknologian käyttö ja kansainvälinen rekrytointi. Kaikki konkreettiset viisi asiaa, mitä ehdotitte, me jo teemme, ja tätä on tämä jatkuva parantaminen. — Kiitoksia. [Jukka Gustafsson: Vetäkää ihmeessä välikysymys pois! — Ben Zyskowicz: Hiljaa! — Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten siirrytään debattiin. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

15.19 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Välikysymys on jo toiminut: hallitus heräsi vihdoin miettimään, miten tuo hoitajamitoitus voidaan aidosti viedä eteenpäin. Jos sitä olisi kiristetty niin kuin te päätitte, Helsingissä olisi suljettu edelleen kymmeniä hoivapaikkoja, Espoossa 150 — Maria Guzenina, te olette sulkeneet jo sata — Vantaalla sata. On tärkeää, että näillä toimilla ei vaikeuteta vanhusten palveluita. [Antti Lindtman: Kuka sitä Espoota johtaa?] Kysynkin: nyt kun tämä on rytmitetty uudestaan ja me haluamme lisää hoitajia, voitteko luvata, ettei tämän päätöksen jälkeen yksikään hoivapaikka mene kiinni?

Ja kun te pyysitte lisääaikaa, ministeri Lindén — yleensä ministeri vastaa 10 minuuttia, saitte 15 minuuttia — ette vastannut, millä toimilla te mahdollistatte sen, että tämä hoitajamitoitus nyt voi toteutua. Miten te korjaatte ne vauriot, joita on tapahtunut teidän aikanne? [Vasemmalta: Ja teidän aikanne!]

Ja millä toimilla te aiotte lisätä hoitoalan pito- ja vetovoimaa? Sain juuri tekstiviestin: eräs hoitaja sanoi, että tänään on ilmestynyt [Puhemies koputtaa] ministeriön sivuille [Pu-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

hemies: Kiitoksia!] teidän pito- ja vetovoimatyöryhmän toimenpidesuunnitelma — tänään. Välikysymys on vaikuttanut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt pyritään pysymään siinä minuutissa vastauspuheenvuoroissa. — Edustaja Guzenina, olkaa hyvä.

15.20 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Katsotaanko, mitä politiikkaa kokoomus on ihan tällä hallituskaudella harjoittanut Suomen kunnissa ja kaupungeissa — kyllä se on ollut karsimista inhimillisestä hoidosta ja hoivasta. Nyt on itse asiassa kokoomuksella näytön paikka, nyt valmistaudutaan kaupungeissa ja alueilla ensi vuoden budjettiin. Tähän mennessä esimerkiksi kotikaupungissani Espoossa [Kimmo Kiljunen: Jota kokoomus johtaa!] — jota kokoomus johtaa —, edustaja Mykkänen, sosiaalidemokraatit ovat kerta toisensa jälkeen, vuosi toisensa jälkeen, esittäneet lisärahoitusta vanhustenhoivaan, terveyskeskusten toimivuuteen. Me olemme saaneet kyllä esimerkiksi edustaja Juvoselta tukea tähän, perussuomalaiset ovat meitä tukeneet, mutta te kokoomuslaiset ette ole tukeneet, päinvastoin olette karsineet, [Mari-Leena Talvitien välihuuto] ja tämä on ollut epäinhimillistä politiikkaa. Nyt vetoan teihin, kokoomuslaiset, tulkaa historian oikealle puolelle tulevissa budjettineuvotteluissa, hyväksykää [Puhemies koputtaa] meidän esitykset. [Sari Sarkomaa: Sata paikkaa suljettu, edustaja!] — Teidän johtamassanne kaupungissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

15.21 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomen korkeaa veroastetta on perusteltu sillä, että täällä toimii terveydenhoito ja pääsee hoitoon. Nyt palkansaajat ovat jo pitkälti yksityisen varassa — ja lapsiperheet: lapsista yli puolella on jo terveysvakuutus. Milloin myönnetään, että ollaan jo oikeastaan menty tällaiseen vakuutusjärjestelmään ja sitä kohden mennään yhä? Valtionvelka sen kun kasvaa, te ette säästä mistään. Valtion pelkät velan korkomenot ovat 1,5 miljardia euroa. Koska te ymmärrätte ja havahdutte siihen, että hyvinvointivaltion ylläpito tarvitsee rahaa, vai onko siis teillä vaihtoehtona, että tästä tulee joku vakuutusjärjestelmä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

15.22 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palvelut siirtyvät sinne hyvinvointialueiden vastuulle jo vuoden alusta, ja se suuri huoli ja hätä siellä kentällä on se, että meillä kaikki huomio tässä sote-uudistuksessa menee tämän hallintohimmelin rakentamiseen eikä niihin todellisiin ongelmiin, joista täällä on puhuttu, ole keskitytty juuri lainkaan.

Ja sote-uudistusta kun tehdään... Esimerkkinä vaikka hoitajapula: se on päästetty pahe-
nemaan ilman niitä toimenpiteitä, joita edustaja Sarkomaa mukaan on tänään ehkä työryhmästä saatu, mutta todellisia toimia ei ole vielä nähty hallituksen tekävän. Samoin hoitovelka on päässyt kasvamaan. Minun kysymykseni kuuluu Kanta-Hämeen hyvinvointialueen valtuuston puheenjohtajana: Millaisia riskiarvioita te olette tehneet tätä vuodenvaihdetta varten? Miten varmistatte, että ihmiset eivät jää ilman elintärkeää hoitoa ja hoi-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

vaa tämän hallintoremontin takia? Tähän kysymykseen tarvitaan vastaus ja myöskin realistinen suunnitelma siitä, milloin päästään näihin todellisiin ongelmiin pureutumaan, hoitajapulaan ja hoitovelkaan, kun kaikki aika menee hallinnon pystyttämiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

15.23 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tilanne hoitoalalla on toden totta erittäin vakava. Tilanne myös hoidon saatavuudessa on vakava. Esimerkiksi kriteerit muistisairaalan hoitoonpääsyyn ovat monin paikoin epäinhimilliset.

Vierailin tänään aamulla Päijät-Hämeen hyvinvointialueen akuuttipalveluiden keskuksessa. Samalla käytävällä olivat muun muassa ensihoito, päivystävä puhelin ja kotiin viettävien palveluiden koordinaatio — ihailtavia ammattilaisia, kerta kaikkiaan ihailtavia ammattilaisia — mutta on valtava pula osaajista. Yhdellä lähihoitajalla on 25 kotihoidon vierailua päivässä. Sata ihmistä puuttuu sairauspoissaolojen takia.

Päällimmäisenä mielen päällä on tietenkin kiitollisuus ammattilaisia kohtaan, häpeä poliittisen järjestelmän hitautta kohtaan. Oleellista on kysyä, miten pääsemme parempaan. Nopea apu tähän tilanteeseen on hoitajien saaminen. Ajattelen, että sote-uudistus vie tilanetta eteenpäin — nimittäin pysyvyyttä saadaan kentälle, [Puhemies koputtaa] ja siitä on suuri apu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Noora, olkaa hyvä.

15.25 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhuuden ei pidä olla taakka yhteiskunnalle, ja jokainen ikäihminen toden totta on arvokas. Kenenkään elämän merkityksellisyyden ei tule loppua vanhuuteen, vaan jokaisella on oltava oikeus elää juuri omanlaistaan arkea iästään riippumatta. Jotta laadukas hoiva kyetään turvaamaan, on aivan olennaista kääntää katse sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden hyvinvointiin. Se koostuu monesta tekijästä, mutta paljon myös siitä, kokevatko he, että heidän työtään arvostetaan. On aivan turha puhua täällä kauniilla sanoilla ja heittää ilmaan visioita riippumatta siitä, puhutaanko hallituksen vai opposition suulla. Olennaista on, johtavatko nuo puheet myös toimiin. Hyvinvointialueen rahoituksen on oltava riittävää, jotta voimme vastata myös työvoimapulasta kärsivien alojen ongelmiin. Ja kysynkin vielä hallitukselta: miten hallitus aikoo nyt toimia sen eteen, että sote-alan houkuttelevuutta saadaan aidosti parannettua?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

15.26 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa edustaja Guzenina nosti... [Mikrofoni sulkeutuu — Puhemies: Painakaa mikrofoni uudelleen päälle!] Arvoisa puhemies! Itse asiassa edustaja Guzenina nosti tässä erittäin hyvän kysymyksen esille. Olen ollut noin kymmenen vuotta mukana Helsingin kuntapolitiikassa ja mukana lukuisissa budjettineuvotteluissa, ja kyllä se vain niin on, että me siellä demareiden kanssa olemme saaneet vääntää kahtena puolueena yhtenä rintamana sote-palveluiden resursoinnin puolesta. Olemme saaneet vääntää siitä, että kotihoitoon resursoidaan tar-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

peeksi, että mielenterveys- ja päihdepalveluihin resursoidaan tarpeeksi. Ja on hivenen irvokasta nyt kuunnella täällä sitä puhetta, ettei hallitus tee mitään. Lukuisia toimenpiteitä on täällä tänään lueteltu. On lueteltu myös sitä, kuinka paljon resursseja on lisätty.

Hyvä kokoomus, pistäkää toimeen myös siellä kuntatasolla ja uusilla hyvinvointialueilla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Rehn-Kivi.

15.27 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Trygghet i vardagen kräver målmedvetna åtgärder. Alla människor ska ha rätt till vård av god kvalitet och vård där människovärdet respekteras. Alla ska också ha rätt att göra ett meningsfullt jobb, trivas på sin arbetsplats, känna att de har förutsättningar att göra sitt bästa.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että me kaikki sitoudumme hoitamaan syntyneen tilanteen kuntoon, sillä se on seuraus pitkään jatkuneesta negatiivisesta kehityksestä. Hallitus on nyt lisännyt koulutusmääriä ja tehnyt toimia, jotka aikanaan tulevat vaikuttamaan tilanteeseen positiivisesti. Nyt kun vastuu palveluiden järjestämisestä siirtyy kunnilta hyvinvointialueille, olisi hyvinvointialueilla tilaisuus myös luoda uusia käytäntöjä työn organisoinnin ja henkilöstön hyvinvoinnin ja jaksamisen osalta. Kysynkin, arvoisa ministeri Lindén: mitä mahdollisuuksia näette hyvinvointialueilla olevan tällaisiin panostuksiin, ja onko tietoa, että tällaista oltaisiin myös tekemässä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

15.28 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lindénin vastaus herätti huolen, että te ette tunnista tämän tilanteen vakavuutta. Te kerotte yksityiskohtaisia lukuja siitä, miten esimerkiksi HUSin hoitohenkilökunnan määrä on lisääntynyt, mutta te ette kerro ettekä ilmeisesti tunnista tätä suurta kuvaa. Sekä yksityiset palvelut että kunnat kertovat sitä, että meillä on 10 000—15 000 hoitajan vaje ja että hoitajapula on tänäkin vuonna pahentunut. Ministeri Lindén, ongelma tulee tunnistaa, jotta sitä voidaan hoitaa. Ihan lääkärikollegana haluan teitä tästä periaatteesta muistuttaa, ja toivon, että kerotte meille nyt, mikä teidän tilannekuvananne tästä kokonaisuudesta on.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä. — Mikrofoni päälle. [Harry Harkimo: Sitä minä tässä yritän!]

15.29 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kotihoidon tuki on mielestäni liian pieni, ja itse tiedän, koska olen mukana hoitamassa äitiäni, joka alkaa olemaan muistisairas — välillä muistaa, välillä ei. Olisinkin kysynyt ministeriltä, eikö olisi jo syytä nostaa kotihoidon tukea, koska sehän on kuitenkin paljon halvempaa kuin viedä nämä vanhukset laitoshoitoon, se olisi taloudellista yhteiskunnalle, ja jos nämä ihmiset saisivat enemmän rahaa, niin he varmaan mieluummin hoitaisivat vanhempiaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

15.30 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tuossa ryhmäpuheessa sanoin, on vanhustenhoito ja sosiaali- ja terveydenhuolto meidän kaikkien yhteinen asia, ja mikäli oikein ymmärsin, ensimmäisessä kokoomuksen puheenvuorossa myöskin kerrottiin, että kokoomus on valmis tuomaan omia esityksiänsä ja tekemään sitä yhteistyötä, jotta näitä asioita saadaan kuntoon. Olisin tietysti mielelläni kuullut kokoomuksen puheenjohtajan Petteri Orpon kantoja taikka muun kokoomuksen puoluejohdon kantoja tähän asiaan, mitä ollaan valmiita tekemään, mutta puolueen johdosta ei ketään ole täällä keskustelussa nyt mukana, valitettavasti. [Välihuutoja]

Mutta tämä hallitus on todella tehnyt isoja toimia: vanhustenhoidon uudistukset, terveydenhuollon hoitotakuu, lastensuojelun palveluiden vahvistaminen. Ja lisää on kuulkaa tulossa: vammaispalvelulain uudistus, päihde- ja mielenterveyspalvelujen uudistus — isoja, isoja hankkeita, joita on kaivattu todella pitkään. Toimia on tehty ja tullaan tekemään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

15.31 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli todella huolestuttavaa kuulla, että syyskuussa yhteishaussa hakijamäärä sairaanhoitajien opintoihin romahti. Tämä saatiin kuulla 22. päivä syyskuuta Yleltä. Tämä kyllä kertoo sen, että hoitajat alkavat äänestämään jaloillaan, ja oikeasti se kutsumus ei enää elätä. Se keskustelu ja tyyli, millä tavalla hoitoalaa on kohdeltu viimeisten vuosien aikana, heijastuu siihen, että opiskelijat lähtevät muille aloille. Tein edellisellä kaudella swot-analyysin liittyen henkilöstömitoitukseen, ja se on edelleenkin täysin käytettävissä oleva analyysi. Nyt pitäisin erittäin tärkeänä, että te, hyvä hallitus, tekisitte swot-analyysin elikkä riskiarviot siitä, mihinkä me menemme tämän henkilöstöpulan kanssa. Ja oikeasti, jos opiskelijat eivät tule alalle, silloin ne vähäisetkin hoitajat katoavat. Eli nyt on kyllä tarkan harkinnan paikka, mitä teette — hyvinvointialueille ei riitä työntekijöitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

15.32 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin tuota ministeri Lindénin puheenvuoroa, niin täytyy kyllä sanoa, että tulee mieleen tuo Tuntemattoman sotilaan Lahtinen, joka sanoi: ”Menes valittaan nälkääsi, niin lyödään semmonen rätinki eteesi, jossa todistetaan, ettei sinulla voi olla nälkä.” Sellaiselta se kyllä kuulosti.

Sitten siteeraan vielä teidän omaa ryhmäpuheenvuoroanne 29.9.2009, jolloin minä istuin siellä ja teillä oli välikysymys. Teidän ryhmäpuheenvuorossanne todetaan: ”Arvoisa puhemies! Kaikella kunnioituksella, ministeri: vaikka te luettelitte kuinka paljon tahansa erilaisia toimenpiteitä, ongelma näyttää olevan se, että ne eivät toimi käytännössä.” [Antti Lindtman: No niin!] — Samat sanat: no niin.

Sitten sanon vielä sen, ministeri Lindén, että 26 johtavaa viranhaltijaa vanhustenhuollosta otti kantaa viime syksynä ja tänä keväänä ja vetosi teihin, että vaatimusten pitää olla toteuttamiskelpoisia siinä ajassa, mihin ne asetetaan ja missä ne toteutetaan. Nyt ei näin ole. Kysyn teiltä: mitä te aiotte tehdä oikeasti tälle tilanteelle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

15.33 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun sosiaali- ja terveyspalveluissa on ongelmia, niin ajattelisin niin, että kyllä poliittisella järjestelmällä, meillä täällä, on myös peiliin katsomisen ja itsekritiikin paikka. Ehkä se suurin epäonnistuminen oli se, että me emme saaneet riittävän ajoissa tuota sote-uudistusta maaliin. Ja ajattelen niinkin, että jos hyvinvointialueen luottamushenkilöt ajattelevat, että me käytämme liikaa hallintoon aikaa ja me unohdamme tämän uudistuksen tärkeimmät tavoitteet, niin silloinkin kannattaa katsoa peiliin.

Mutta tässä itsekritiikissä ei kannata olla kuitenkaan liian ankara. Nimittäin minulla on tässä edessä tuoreet tilastot siitä, miten sairaanhoitajien ja lähihoitajien määrä on kasvanut kunta-alalla eli kunnissa ja sairaanhoitopiireissä. Vuodesta 2003 vuoteen 2021, vajaan 20 vuoden aikana, lähihoitajien määrä on kasvanut parillakymmenellä tuhannella, noin 49 prosenttia, sairaanhoitajien määrä noin 12 000:lla, 35 prosenttia, eli olemme siis yhdessä myös onnistuneet [Puhemies koputtaa] monessa asiassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

15.34 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaisille olisi todettava, että mainitsemaanne muuntokoulutusta kokeiltiin vuosina 2003—2007 Turun yliopistossa. Opetusministeriö lopetti sen aikanaan, sillä se ei nopeuttanut hoitajien valmistumista lääkäriksi. Sinällään erikoista, että kun etsimme yhdessä ratkaisuja hoitajapulaan, te esitätte muuntokoulutusta lääkäriksi ratkaisuksi siihen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

15.35 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tätä keskustelua kuunnellessa tulee semmoinen fiilis, että terveydenhuollosta ja vanhustenhuollosta eivät vastaakaan kunnat tämän vuoden loppuun saakka. Kuulostaa ihan siltä kuin hyvinvointialueet olisivat jo aloittaneet täydellä höngällä työnsä. Ehkä olen tulkinnut väärin.

Haluaisin muistuttaa siitä, että Marinin hallitus on panostanut kuntien rahoitukseen enemmän kuin mikään muu hallitus 30 vuoteen. Jos sitä rahaa ei ole kohdennettu soteen, niin sehän on siellä kunta- ja kaupunkipääöksenteossa pitkälti. [Sari Sarkomaa: Ongelma onkin hoitajapula!] Ehkä sitten aika monella alueella kokoomuksella ovat korvat kääntyneet pois kuuloluurista ja työrukkaset tipahtaneet tältä osin. Vaikka valtio olisi sitä rahaa työntänyt, niin ne eivät ole menneet niihin kohteisiin, mihin teidän toivelistanne tällä hetkellä osoittaa. [Veronika Honkasalo: Johtava kuntapuolue!] — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

15.36 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kriisiytymistä ei ole vain kotihoidossa ja vanhustenhoitoyksiköissä, vaan kriisiytymistä on myös päivystyksissä ja tehohoitoyksiköissä. Työvuoroista puuttuu jatkuvasti useita hoitajia. Tulipalojen sammuttamista on jatkuvasti. Se on arkipäivää. Näin on myös lasten ja myös pienten vauvojen tehohoitoyksiköissä.

Lisäksi hoitajien ja lääkärien aika menee toimimattomien digitaalisten potilastietojärjestelmien kanssa takkuamiseen, ja niiden hoitamiseen kuluu ruokottoman paljon aikaa —

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

usein paljon enemmän aikaa kuin itse potilaan hoitamiseen. Kysyisinkin arvon ministeriltä: mitkä ovat pikaiset toimet näiden ongelmien pikaiseksi ratkaisemiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

15.36 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistynyt yhteiskunta pitää huolen heistä, jotka maan ovat jälkipolville rakentaneet, ja sen takia vanhusten hoivan ja terveydenhoidon kuntoon saattaminen on ja sen täytyy olla meidän yhteinen asiamme. Sitä kyllä hieman kritisoin, että välikysymyksessä annetaan ymmärtää, että hallitus ei olisi mitään tehnyt tämän hoitajapulan ratkaisemiseksi. Ministeri Lindénin luettelosta, joka oli suorastaan hengästyttävä, kuuli, mitä on tehty.

Hoitajien koulutusta on nostettu ennätystasolle. Se on totta, että sitä olisi voitu lisätä jo aiemmin, jo esimerkiksi aikaisempien hallitusten aikana, koska koulutus vaikuttaa hitaasti. Mutta hyvä, että nyt on ryhdytty toimeen. [Sari Sarkomaa: Kyllä on lisätty aikaisemmin!]

Arvoisa puhemies! On keskeistä myös se, kuinka paljon allokoimme resursseja terveydenhoitoon. Jos puheenjohtaja Orpo olisi täällä, niin kysyisin häneltä, miten voi yhdistää hänen kaavailemansa, kahden vaalikauden aikana tehtävät [Puhemies koputtaa] kahdeksan miljardin leikkaukset niin, etteikö niistä ainakin jokin osa tulisi terveydenhoitoon. [Puhemies: Kiitoksia!] Mielestäni tämä yhtälö ei mene umpeen. [Ben Zyskowicz: Kyllä se menee! — Kimmo Kiljunen: Sanoissa!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

15.38 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen suuri, historiallinen sote-uudistus, henkilöstömitoitus, kiristetty hoitotakuu — näitä hienoja uudistuksia, joilla te itseänne keuhutte. Täällä on jopa tuotu esille, että näitä terveydenhuollon ongelmia olisi voitu korjata, jos tämä sote-uudistus olisi tehty aiemmin. No, silloin kun tätä lainsäädäntöä käsiteltiin, muun muassa ennen aluevaaleja, perussuomalaiset moneen kertaan muistuttivat, että näihin ei ole rahaa, eikä ole vielä. Esimerkiksi joka ikinen tammikuussa aloittava hyvinvointialue tarvitsee lisää rahaa 15 miljoonaa tai jopa 120 miljoonaa. Vaje on 1,5 miljardia euroa, minkä he tarvitsevat vain ensi vuodelle palkkaharmonisointiin, tietojärjestelmiin ja niin edelleen. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri HUS joutuu sopeuttamaan toimintaansa noin 95 miljoonaa, mikä tulee tarkoittamaan esimerkiksi pienten synnytysairaaloiden alasajoa. [Puhemies koputtaa] Kysyn hallitukselta: milloin te tuotte nämä puuttuvat rahoitukset, [Puhemies: Kiitoksia!] mistä te ne otatte, ja miten te aiotte suojella sitä, että palveluiden laatu ei heikkene?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

15.39 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, että meillä on pulaa hoitajista, se, että kaikki vanhukset eivät saa riittävästi hoivaa, tai se, että kaikki ihmiset eivät pääse ajoissa hoitoon, on pidemmän ajan kehityksen seurausta. Ja aivan kuten edustaja Lohi aiemmin totesi, yksi keskeisimmistä syistä tähän on nimenomaan se, että sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen tekeminen kesti aivan liian pitkään. Tästä ja ylipäättään ny-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

kytilanteesta kannamme kyllä kaikki yhteisen vastuun, ja siksi myös ratkaisut on nyt haettava yhteisesti ja niihin on yhteisesti sitouduttava.

Ensinnäkin meidän pitää huolehtia siitä, että sosiaali- ja terveyspalveluihin on nyt ja tulevaisuudessa riittävät voimavarat rahoituksesta alkaen ja että myös lainsäädäntö on hyvää ja joustavaa.

Ja toiseksi, hyvinvointialueilla meidän pitää nyt huolehtia siitä, että uudistuksen toteuttaminen etenee ja että palvelut saadaan kuntoon nimenomaan ihmisten ja kunkin alueen [Puhemies koputtaa] tarpeista käsin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

15.40 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän on kysymys erittäin vakavasta yhteisestä haasteesta, siitä, miten me hoidetaan ikäihmiset kunnialla heidän tarvitsemiensa erilaisten palveluiden osalta. Kun täällä nyt on käyty vähän tällaista kaupunkien välistä maaottelua, niin ihan vilpittömästi kysyn: onko hallituksella, ministeri Lindénillä tai jollakulla muulla täällä, sellainen selkeä tilasto, jonka mukaan hoivapaikkojen sulkeutumisesta keskittyvät niihin kaupunkeihin, joissa kokoomus on erityisen vahvoilla — vai olisiko kuitenkin niin, että tämä on aika laaja kysymys? [Välihuutoja vasemmalta] Käsittääkseni myös esimerkiksi Vantaalla, jonka varmaan edustaja Lindtman tuntee hyvin, on jouduttu samaan tilanteeseen.

Meillä Espoossa nyt tänä syksynä noin 150 hoivapaikkaa on jouduttu sulkemaan. Kysymys ei ole ollut siitä, etteikö olisi ollut palkkarahoja näihin varattuna, vaan siitä, että niitä hoitajia ei saada. Ja nyt kysymys on ministeri Lindénille se, että kun nyt olette viimein tehneet päätöksen, että okei, ensi keväänä mennään 0,65:een [Puhemies koputtaa] ja sitten ensi vuoden joulukuussa 0,7:ään, niin onko nyt teidän mielestänne riittävät toimenpiteet siihen, [Puhemies: Kiitoksia!] että se ensi vuoden joulukuu toteutuu, vai pitäisikö meidän oikeasti miettiä täällä paljon radikaalimpia toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

15.41 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen ilahtunut tässä keskustelussa siitä, että meillä vallitsee selkeä yhteisymmärrys, että meidän tulee puhua vanhuksista ja meidän pitää pitää huolta vanhustenhoivasta. Ja minä itse asiassa arvostan myöskin sitä, että tällainen välikysymys on tehty nimenomaan tästä aiheesta.

Ainoa, mitä erityisesti ihmettelen, on se, että opposition puheenvuorojen perussävy on siinä, että syytetään hallitusta ja syytetään, että hallitus ei ole tehnyt mitään. Minä kuuntelin erittäin huolella edustaja Sarkomaata, joka välikysymyksen esitteli ja piti täällä puheenvuoron, ja sitä, mitä kokoomus aidosti esittää, ja yksi viesti siitä tuli ulos: uutta teknologiaa — tarkoittaa työn tuottavuuden nousua ja tarkoittaa suhteessa vähemmän hoitajia. Se on se, mitä te esitte konkreettisesti, mitään muuta minulle ei jäänyt käteen.

Nyt kun ministeri Lindén on esittänyt teille, että tarvittaisiin 1,5 miljardia euroa, että koko se litania, mitä tässä nyt on ongelmia vanhustenhoivassa, saataisiin hoidettua, niin se raha pitäisi jostain löytyä. Onko kokoomus valmis tähän 1,5 miljardiin nyt ensi hallitus-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

kaudella? Vastatkaa siihen ”kyllä”. [Puhemies: Kiitos!] Silloin minä uskon, että te olette uskottavia omassa argumentaatiossanne. [Sari Sarkomaa: Voi hyvä ihme!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

15.43 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua ja ministeri Lindénin vastauksia kuuntelee, niin tuntuu, että te olette kovin kaukana siitä todellisuudesta, mikä meillä tällä hetkellä on terveydenhuollossa ja vanhustenhuollossa. Itselläni on tässä edessä muun muassa kertomus kantelusta Valviraan, jossa on mennyt kaikki mahdollinen pieleen. Tämä sitten päätyi siihen, että tämä ikäihminen on menehtynyt, ja siltä osin ihmettelen tätä keskustelun tasoa.

Ministeri Lindén, teillä on kyllä vekkuli tapa luetella erilaisia numeroita sieltä, mutta ne varsinaiset konkreettiset esitykset, joilla näihin käytännön ongelmiin pureudutaan, kyllä puuttuvat. Itse asiassa olisin teiltä toivonut nyt hiukan enemmän, muuta kuin sitä numeroiden luettelointia tässä keskustelussa. Toivoisin, että vastaisitte nyt, kuinka te aiotte pureutua kentän, ihan ruohonjuuritason, ongelmiin ja pyrkiä ratkomaan niitä — muutenkin kuin numeroita [Puhemies koputtaa] luettelemalla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

15.44 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition huoli on perusteltu, ja se on yhteinen. Kuitenkaan oppositiolla ei ole ollut esittää yhtään nopeaa ja samalla pätevää ja realistista ratkaisua ongelmiin. [Sari Sarkomaa: Ette ole tainneet kuunnella! — Kimmo Kiljunen: Yritettiin kuunnella!]

Korona on osaltaan vaikuttanut hoitovelan kasvuun ja tilanteen pahenemiseen. Hoitajien työ on raskasta, ja on ymmärrettävää, että palkkoja halutaan ylöspäin. Tilanne voi ratketa vain ja ainoastaan panostamalla hoitajien koulutukseen ja palkkauksen kehittämiseen. Oppositio on täällä kuitenkin ollut kovin huolissaan velkaantumisesta. Taikaseinää ei kuitenkaan ole, ja lopulta ainoa tapa nopeuttaa asioiden ratkaisua merkittävästi on velkaraha.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

15.45 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime viikolla säädimme tässä salissa pakkolaista, siis siitä, että saisimme hoitajia töihin, kun heitä muuten ei ole. Yhä useammalla lapsella on sairauskuluvakuutus sen takia, että he eivät saa hoitoa muuten.

Tämä hallitus väittää tehneensä kaikenlaisia toimia sen eteen, että vanhuspalvelut ja terveyspalvelut paranisivat, mutta ne ovat huonommat kuin ehkä koskaan aikaisemmin tällä vuosituhannella. Meillä Espoossa on jouduttu sulkemaan muutama viikko sitten 65 vanhustenhoitopaikkaa, nyt viimeisin luku on 150. Kun mennään muutama viikko eteenpäin, niin mikä luku se mahtaa olla? [Sari Sarkomaa: Ei ole hoitajia!]

Edustaja Guzenina, te täällä syytätte kokoomusta näistä toimista, mutta mikä on teidän oma panoksenne tähän? Hoitajamitoituksen liian tiukka tulkinta on johtanut siihen, että me emme saa hoitajia ja joudumme sulkemaan näitä hoivapaikkoja. Ministeri Lindén, mitä te aiotte tehdä tälle?

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

15.46 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähes 40 prosenttia vanhuksista koki yksinäisyyttä, kertoo viime vuodelta THL:n kysely. Ja eroja ei havaittu sen suhteen, olivatko vanhukset kotihoidossa vai ympärivuorokautisessa hoivassa. Korona oli toki osasyys, mutta yksinäisyys on vaivannut Suomea jo pitkään. Siihen on muitakin ratkaisuja kuin vain mitoitus ammattilaisten määrässä. Toivonkin, että tämän mitoitustuksetelun lisäksi me pystytään etsimään myös laajempaa keinovalikkoa vanhusten hyvän hoidon turvaamiseksi. Me tarvitaan lisää koulutuspaikkoja, sairaanhoitajia, lähihoitajia, hoiva-avustajia — vielä enemmän kuin mihin me ollaan nyt sitouduttu. Tarvitaan sujuvaa maahanmuuttoa, tarvitaan kielikoulutusta, oppisopimuksia. Tarvitaan omaishoitajien aseman vahvistamista. Tarvitaan parempaa johtamista ja hyviä työoloja. Ja ennen kaikkea me tarvitaan ikäihmisten arvostusta ja hoiva-alan arvostusta. [Puhemies koputtaa]

Ja Espooseen liittyen: kyllä nämä säästöpäätökset ovat menneet [Puhemies: Kiitoksia!] kokoomuksen ja demareiden tuella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.47 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sote tehtiin, ja sote-hallinto on kallis, mutta se ei lisännyt tekeviä käsiä — ei lisännyt tekeviä käsiä — ja nyt ollaan kyllä ongelmissa.

Haluan kysyä omaishoitoon liittyen: eikö nyt olisi aika vihdoinkin tehdä se omaishoidon tuki verottomaksi? Perussuomalaiset ovat esittäneet tällaista ratkaisua, ja se ratkaisu on erittäin hyvä. Eikö nyt olisi aika tosiaan tehdä se verottomaksi? Jotenkin vähän tuntuu yltiökummalliselta, että rahaa kuitenkin on esimerkiksi terveydenhuoltoon laittomasti maassa oleville. Elikkä laittomasti maassa oleviin halutaan lisätä panostusta, mutta omaishoitoa ei ole mahdollista laittaa verottomaksi. [Veronika Honkasalo: Eikö mitään muuta argumenttia ole? — Mari Rantanen: Se on hyvä argumentti!]

Toinen asia, mitä haluan kysyä ja mistä ei ole paljon puhuttu, on tämä apteekkiasia: Kun tämä sote tuli ja monesti myös apteekeissa autetaan paljon ihmisiä, niin nyt on käymässä niin, että ollaan jotenkin hakemassa säästöjä, joissa ehkä kymmeniä ja kymmeniä apteekkeja Suomesta vähenee. Kuinka te nämä säästöt toteutatte sillä tavalla, [Puhemies koputtaa] että lääkehuolto ei oikeasti ihmisillä vähene ja lähiapteekit eivät ole vaarassa? [Puhemies: Kiitoksia!] Vastaisitteko, kiitos?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

15.48 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Jos tämä kokoomuksen lupaama leikkaustaso toteutettaisiin, niin vaikka koko työttömyysturva lakkautettaisiin, kaikki hallinto lakkautettaisiin, jotenkin kaikki velan korot voitaisiin jättää maksamatta, koko kehitysyhteistyö, kulttuuri, liikunta, ympäristöministeriön hallinnonala, kaikki tämä, kokonaan lakkautettaisiin, niin se ei riittäisi. Teidän pitäisi vielä leikata sosiaali- ja terveyspalveluista ja koulutuksesta. Niin se vain on.

Te puhutte yhtä ja olette tehneet toista. Nyt kun sote-uudistus vihdoin rakentuu, niin toivoisin, että te tulisitte rakentavasti mukaan tällaisen katteettoman show'n sijaan. On hämmäntävää, kuinka te kehtaatte syyttää nykyistä hallitusta siitä, että vihdoin on ruvettu

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

korjaamaan niitä ongelmia, joita te olette olleet luomassa pitkän valtakautenne aikana. Kaikki muistamme, missä tilassa vanhuspalvelut olivat teidän valtakautenne jäljiltä. [Ben Zyskiewicz: Onneksi ne on nyt kunnossa!] Tiedetään, mitä on Espoossa, Helsingissä — valtavan pitkät terveystalvot — [Puhemies: Kiitoksia!] joita te hallitsitte. Olkaa nyt rehellisiä. [Sari Sarkomaa: Saramo on aivan pihalla!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

15.49 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 2000-luvulla vanhuspalvelun välikysymyksiä on tehty keskimäärin joka toinen vuosi, niin että ei kai meistä kukaan tässä ihan synnitön tähän ongelmaan ole. Eli olkoon se sitten meidänkin syntimme. [Välihuuto] — Juuri näin.

Mutta, ministeri Lindén, kulmakerroin nyt tietyllä lailla — en sano ”huononee” — vaikeutuu sen takia, koska hoitajamitoitus tulee nyt voimaan. Vanhuksia tulee koko ajan enemmän. Meillä koulutetaan noin 10 000—11 000 hoitajaa vuosittain, ja asiantuntija-arvioiden mukaan vuoteen 2035 mennessä me tarvitsemme noin 200 000 uutta hoitajaa. Te näppäränä numeromiehenä varmasti tiedätte, että tämä yhtälö ei ole läheskään toteutumassa. Mikä on teidän tiekarttanne tähän puutteeseen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

15.50 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vanhustenhoidon tilanne on vakava ja vaikea, mutta mielestäni tässä keskustelussa keskeistä on se, että hallitus pyrkii kaikilla toimillaan parantamaan ja antamaan konkreettisia ratkaisuja, jolloin tätä tilannetta voidaan parantaa. Me ollaan monesti viime kaudellakin oltu keskusteluissa, joissa on vain heikennetty näitä palveluita, ja nyt tämä keskustelu kulminoituu tähän, tehdäänkö me riittävästi, ja mielestäni hallitus pyrkii tässä tekemään parhaansa.

Ensimmäisenä tämä henkilöstömitoitusasia: Tämä on historiallinen ja tärkeä uudistus, jota hallitus vie eteenpäin. Tässä 0,7:n tavoite on tähtäimessä, ja me mennään koko ajan sitä kohden. Meillä jo nyt noin 30 prosenttia meidän ympärivuorokautisista hoitopaikoista täyttää tämän. Tämä rahoitus on varmistettu ensi vuodelle.

Keskeistä on myös, että me monipuolistetaan tätä. Me puhutaan henkilöstömitoituksesta, ja meillä on vanhustenhoidossa monenlaista osaamista, jolla me pystytään sitä hoiva- ja hoitotyötä kohdentamaan vielä enemmän tämän asiakkaan kanssa tehtävään työhön. [Puhemies koputtaa]

Ihmiset ovat entistä huonokuntoisempia, he tarvitsevat apua, [Puhemies: Kiitoksia!] ja kiitän hallitusta näistä konkreettisista toimista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

15.52 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lindén sanoi tuossa puheensa alussa, että tästä aiheesta on tehty 11 välikysymystä aikaisemmin, joten kyllä meillä kaikilla varmasti on tässä peiliin katsomisen paikka, kun olemme päästäneet sen tähän tilanteeseen.

Mitä tulee hoitajatilanteeseen, niin tulevaisuuden näkymät ovat sellaiset, että väestön vanhetessa me emme pysty täyttämään sitä hoitajatarvetta tällaisella systeemillä, mikä

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

meillä nyt on. Filippiiniläishoitajat eivät ole ratkaisu tähän, koska hoitajista on kansainvälisesti pulaa ja Suomen palkkataso on huomattavasti alhaisempi kuin meidän naapurimaissamme ja monissa muissa maissa. Meidän täytyy keksiä uusia ratkaisuja tukea omaishoitajuutta. Kuten tässä on sanottu aikaisemminkin, se verovapaus on tärkeä, mutta myöskin muulla tavalla täytyy kehittää sitä omaishoitajuutta. Sellainen asia, mistä ei vielä ole puhuttu, on perhekodit. Uskon, että perhekoteja [Puhemies koputtaa] voitaisiin vielä kehittää, saada lisää, ja sillä vähennettäisiin sitä hoitajien tarvetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

15.53 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eräs vanhus- ja terveyspalveluiden epäkohdista on ollut pitkään se, että hoitajien työpanos on valunut tehtäviin, jotka ovat olleet pois itse perustyöstä eli hoivasta ja hoidosta. Heidän osaamistaan ei kannata käyttää pyykkäykseen, siivoukseen, ruokapalvelu- tai kiinteistönhuoltotehtäviin vaan siihen, että he ovat ihmisen rinnalla. Pidän äärimmäisen viisaana sitä, että hallitus on lisäämässä hoiva-avustajien koulutusta, mikä mahdollistaa sen, että aikaa vapautuu kohtaamiselle. Heitä ei pidä siis ohjata puuhastelemaan, vaan heidän tehtävänsä on varjella terveyttä ja mahdollisuutta kohdata ihminen silmien tasolta niin, että ihmisen läheisyys ja ihmisen terveydenhoito tapahtuu silmästä silmään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt annan puheenvuoron vielä edustaja Sarkomalle, ja sitten ministerille viisi minuuttia. Sen jälkeen jatketaan debattia. — Edustaja Sarkomaa.

15.54 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Kun kuuntelee hallituspuolueita, näyttää edelleen siltä, että te ette ymmärrä, että ongelma on se, että hoitajia ei yksinkertaisesti ole. [Kimmo Kiljunen: Sen takia koulutukseen panostetaan!] Helsingissä, Espoossa, Vantaalla on täyttämättömiä vakansseja. Siksi on suljettu hoitopaikkoja satamäärin, kun ei ole saatu hoitajia. Kysymys tässä ei ole rahasta.

Nyt kun pitäisi tehdä niitä toimia hoitoalan pito- ja vetovoiman parantamiseksi, niin tänään on ilmestynyt sinne nettisivuille teidän työryhmänne, ministeri Lindén, toimenpidesuunnitelma, vasta tänään. Välikysymys on vaikuttanut siihen. Kun katsoo niitä toimia, niin siellä tehdään hyvän työn edellytysten ohjelma vuodelle 23, tiekartta henkilöstön riittävydeksi vuodelle 23. Eli te kaavaillette, suunnittelette, toimenpiteitä, joita seuraavan hallituksen pitäisi sitten tehdä.

Kysynkin nyt: Onko mahdollista, että te oikeasti aikaistaisitte näitä toimia ja tekisitte myöskin omalta osaltanne toimia ja hoitoalan pito- ja vetovoiman lisäämiseksi? Niitä pitää tehdä myöskin kunnissa ja hyvinvointialueilla, mutta ette te voi välttää vastuutanne. Miksi te olette antaneet tämän työn valua tällä tavalla ja kiireellä sitten jotain sutaisitte sinne nettisivulle, [Puhemies koputtaa] kun välikysymyskeskustelu on tänään? Siltä hoitajista tuntuu, kun luen näitä tekstiviestejä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Lindén, olkaa hyvä, viisi minuuttia.

15.55 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén: Arvoisa puhemies! Vastaan tässä viiden minuutin aikana niin moneen konkreettiseen kysymykseen kuin suinkin ehdin.

Tässä ihan ensimmäisessä debattipuheenvuorossa edustaja Sarkomaa kysyi, miten konkreettisella tavalla on näkynyt se, että on hoitajien määrä lisääntynyt. No, valitan, että joudun ilmaisemaan sen lukuina, koska millä muulla tavalla sen nyt voi ilmaista: Meillä oli vielä viime marraskuussa tilanne se, että siitä 0,7:n mitoituksesta puuttui 5 200 hoitajaa. Tämän vuoden toukokuussa se tilanne oli 3 400. Olimme saaneet 1 800 henkilöä lisää [Sari Sarkomaa: Hoiva-avustajia!] sinne ympärivuorokautiseen vanhustyöhön.

Edustaja Tavio kertoi näistä vakuutuksista. Minä kysyisin takaisinpäin niin, että mikä on ollut se terveydenhuoltojärjestelmä Suomessa, joka on johtanut tähän malliin, koska nimenomaan kuntakohtainen, kuntien vastuulla ollut perusterveydenhuolto on meillä sakkautunut ja on kokenut alasajon, itse asiassa viimeisen 15 vuoden aikana. Työterveyshuolto on kehittynyt, ei siellä ole henkilöstöpulaa. Miksi ei työterveyshuollossa ole henkilöstöpulaa? Hoidetaan pääasiassa terveitä aikuisia ihmisiä päiväaikaan paremmalla palkalla ja turvallisemmissa olosuhteissa. Kun meillä on yleinen työvoimapula myös hoitoalalla — kuten edustaja Sarkomaa 19.9. kello 15.07 sanoi tässä salissa, tämä ei ole tämän hallituksen vika, vaan meillä on yleinen työvoimapula — niin silloin yleensä tapahtuu niin, että vaikeammista töistä hakeudutaan niihin helpompiin töihin.

Meillä on ongelman ydin nimenomaan se, että tällä hetkellä meillä on 10 000—15 000 hoitoalan työpaikkaa enemmän kuin mihin meillä on tällä hetkellä hoitajia tarjolla. Sen takia me teemme juuri niitä ratkaisuja. Viittasitte, edustaja Risikko, siihen, että teillä oli tällainen hoitoalan johtajien kirjelmä. Minä olen saanut samanlaisen kirjelmän 13.8. Siinä ehdotetaan kolmea toimenpidettä: ensimmäinen on tämän mitoituksen ajankohdan siirtäminen vähän myöhäisemmäksi — sen me olemme tehneet — toinen on lisä- ja muuntokoulutus yhdessä OKM:n kanssa muun muassa hoiva-avustajien osalta — sen me olemme tehneet — ja kolmas on kansainvälinen osaajatuonti yhdessä TEMin kanssa — sitä valmistelemme, ja sitä paitsi järjestäjät ja tuottajat tekevät sitä tällä hetkellä itse aika voimakkaasti.

Sitten täällä tuli monia sellaisia asioita, jotka pitää korjata. Esimerkiksi edustaja Kauma totesi tästä pakkolaista. Eihän sillä nyt ole mitään tekemistä tämän nyt käsiteltävänä olevan asian kanssa, vaan te itse kannatitte sitä lakia, koska se oli siihen konkreettiseen lakotilanteeseen suunniteltu hengen pelastava, välttämätön laki.

No, sitten täällä on mainittu esimerkiksi paperittomien hoito. Sen kustannusarvio, sen, että me hoidamme paperittomien osalta myös sellaisia sairauksia, joiden hoitamatta jättäminen johtaisi siihen, että he saavat sen hoidon kuitenkin akuuttina, mikä nyt on lain mukaan, on yksi miljoona euroa — yksi miljoona euroa. Nyt me puhumme tässä miljardeista ja puolestatoista ja sellaisista luvuista.

Edustaja Grahn-Laasonen kysyi aikaisemmin tästä hyvinvointialueiden vastuusta. Kyllä minä nyt sanoisin, että se vastuu on aika paljon myös konkreettisesti siellä hyvinvointialueilla, ja siinä edustaja Purra viittasi tähän puolentoista miljardin euron väitettyyn vajeeeseen. Tiedän, että paineet ovat kovat. Tulin juuri tähän tilaisuuteen hyvinvointialueiden johtajien yhteisestä kokouksesta. Olen tavannut kaikkien hyvinvointialueiden edustajia kuten nykyisten sairaanhoitopiirien ja vanhustenhuollon ja lasten mielenterveyshuollon edustajia — sanon tämän vain sen takia, että tätä kenttää on tullut aika ahkerasti kyllä tässä kierrettyä. Nimenomaan, mitä tulee nyt tähän rahoitukseen, kysymys on siitä, että nyt täytyy nähdä se neljän vuoden taloussuunnitelma kokonaisuutena. Koelaskelmat osoittavat, että esimerkiksi Länsi-Uudellamaalla ensimmäinen vuosi on selvästi alijäämäinen, mutta jo

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

kolmantena vuonna se on kääntymässä ylijäämäiseksi, kun se vuoden 22 puuttuva rahoitus tulee siellä keväällä 24. — Anteeksi, että taas tuli näitä lukuja tässä mainittua. [Naurua]

Omalääkärijärjestelmä on erittäin tärkeä, edustaja Harkimo otti sen esille. Kannatan sitä voimakkaasti. Siitä oli Suomen Kuvalehdessä erittäin hyvä laaja artikkeli jokin aika sitten. Edistämme sitä tuolla sosiaali- ja terveysministeriössä.

No sitten, mikä on tämä kokonaistilannekuva? Minusta se oli erinomaisen hyvä kysymys. Kokonaistilannekuvaa olen yrittänyt koko ajan saada mahdollisimman konkreettiseksi, ja se on se, että meillä on, kun seuraamme tätä tilannetta, kuten edustaja Lohi kertoi, hoitohenkilökunnan määrä noussut, mutta meillä nimenomaan ehkä viiden viime vuoden aikana on tapahtunut erittäin voimakas palveluiden lisääntyminen ja kehittyminen, ja tämä on synnyttänyt nyt sitten tämän akuutin... Minä puhun ”hoitajavajeesta” sen takia, että ”pula” viittaisi absoluuttisen määrän vähenemiseen, ja sitä ei ole tapahtunut, vaan työtilaisuuksia on syntynyt enemmän. Sen takia me haemme koulutuksen kautta ja työelämän kehittämisen kautta ratkaisuja. Ja kun radikaaleja ratkaisuja kaivattiin, [Puhemies koputtaa] niin ne ovat pitkälti työnjakokysymyksiä esimerkiksi terveydenhuollon sisällä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt työnjako menee siten, että ministeri Sarkkinen vastaa. Kolme minuuttia, olkaa hyvä. [Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Valtion...] — Nyt ei ole mikrofoni päällä. [Hanna Sarkkinen: No niin, onko nyt päällä?] — On, mutta eri mikrofoni. [Hanna Sarkkinen: No nyten.]

16.01 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Valtion merkittävimmät ja suurimmat keinot vahvistaa vanhuspalveluita ovat varmastikin rahat, lainsäädäntö ja toisaalta henkilöstön koulutusmäärät. Kuten ministeri Lindén onertonut, paljon on tällä hallituskaudella tehty, mutta paljon on edelleen tehtävää vanhuspalveluiden kehittämiseksi ja vahvistamiseksi.

Hyvinvointialueet saavat rahaa vanhuspalveluiden vahvistamiseen ja hoitajamitoituksen toteuttamiseen, ja hyvinvointialueille tullaan antamaan ne rahat, mitä tähän mitoituksen saavuttamiseen on arvioitu tarvittavan. Vaikka mitoitusta maltillisesti porrastetaan, kuten ministeri Lindén tässä kertoi, niin varat tulevat hyvinvointialueille täysimääräisesti jo ensi vuoden alusta lähtien.

Täällä on kysely näistä säästöistä, mitä vanhuspalveluiden vahvistamiseen tarvittavan rahoituksen varmistamiseksi ollaan tekemässä. Varoja vanhuspalveluiden vahvistamiseen haetaan osaltaan siis yksityisen hoidon Kela-korvauksista [Ben Zyskowitz: Sillähän ne hoitojonot lyhenee!] sekä apteekkitalouden kustannustehokkuuden parantamisesta. Yksityisen hoidon Kela-korvauksia ei poisteta, mutta niitä pienennetään osittain. Apteekkitalouden kustannustehokkuustoimia muokataan tällä hetkellä parhaillaan lausuntopalautteen pohjalta. Pyrkimyksenä on, että negatiiviset vaikutukset apteekkiverkkoon ja sitä kautta ihmisten apteekkipalvelujen saatavuuteen olisivat mahdollisimman pienet. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Gustafsson.

16.02 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Täällä muistaakseni perussuomalaisten kansanedustaja totesi, että ministeri Lindén elää irti todellisuudesta, sanatarkka lainaus, ”irti todellisuudesta”. Minulla on sellainen käsitys, että — ei yksin täs-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

sä salissa vaan laajemminkin, kun kansalaisten kanssa on keskusteltu — ministeri Lindéniä pidetään poikkeuksellisen osaavana ja ahkerana, ja niin kuin hän nyt on täällä meille kertonut, hän on aamusta iltaan perehtynyt asioihin. Tämä minusta nyt heijastaa vähän tätä opposition tyhjyyttä tämän asian suhteen. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä]

Ja myöskin kiinnitän huomiota erääseen yksityiskohtaan [Hälinää — Puhemies: Shh!] ministeri Lindénin äskeisessä puheenvuorossa, kun hän kävi lävitse hyvinvointialan johtajien toiveet ministerille koskien mitoitusta, muutokoulutusta ja kansainvälisiä osaajia. Kaikkiin näihin on vastattu, ja tehdään juuri näin. Siis kymppin suoritus ministeri Lindéniltä [Puhemies koputtaa] ja hallitukselta. [Ben Zyskowitz: Mitä ne vanhukset sitten oikein valittaa, kun kaikki on kunnossa?] — Ei ne valitakaan vaan oppositio! [Naurua]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, nyt minuutti on täynnä. — Edustaja Elomaa.

16.04 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten on noussut jo moneen kertaan esille, vanhuspalvelujen tila on täysin kestämaton. Tulevaisuudennäkömät ovat vielä heikot. Moni suomalainen vanhus kärsii, koska asianmukaista hoitoa ei pystytä järjestämään.

Hyvät ministerit, vanhustenhoito on karmeassa kriisissä — olemme varmaan siitä samaa mieltä. Oletteko tehneet riittävästi panostuksia tulevaisuuteen, jotta tilanne muuttuisi parempaan? Mitä hallitus on tehnyt sen eteen, että sairaanhoitajakoulutukseen saataisiin lisää opiskelijoita? Alalle on jo useamman vuoden ajan hakenut entistä vähemmän opiskelijoita, mikä on uhka koko terveydenhuollon toimivuudelle. Mistä saadaan terveydenhuollon tulevaisuuden tekijät? Nyt esitän osaavalle ministeri Lindénille kysymyksen: oletteko sitä mieltä, että pakkolaki houkuttelee nyt alalle uusia tekijöitä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Virolainen.

16.05 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oikeaa hoitoa oikea-aikaisesti oikeassa paikassa — se on varmasti yhteinen tavoitteemme, mutta se ei valitettavasti toteudu. Ministeri Lindén, esittelypuheenvuorossa ette maininneet kertaakaan sanaa ”muistisairas”, ja muistisairaiden tilanne on valitettavan murheellinen. Annan esimerkin siitä: Muistisairas vanhus kaatuu palvelutalossa, alkaa kolmen kuukauden hoitokierre erikoissairaanhoidossa ja geriatrisessa kuntoutuksessa. Palataan takaisin palvelutaloon, harjoitellaan, miten asuminen siellä onnistuu. Seuraavana aamuna hänet löydetään kaatuneena jälleen kerran, ja alkaa sama kierre. Tämä ei varmaankaan ole sitä arvokasta vanhuutta, jota me tavoittelemme.

Siksi kysynkin teiltä, ministeri Lindén: Mitkä ovat teidän keinonne siihen, että muistisairaات vanhukset saavat oikeaa hoivaa ja hoitoa oikea-aikaisesti ja oikeassa paikassa? [Pasi Kivisaari: Tärkeä kysymys!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mattila.

16.06 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme tärkeän yhteisen asian äärellä. Haluamme kaikki parasta mahdollista hoivaa sekä arvokasta ja turvallista vanhenemista ikäihmisille — heille, jotka ovat olleet rakentamassa hyvinvointiyhteiskuntaamme. Vaikeaa hoitajapulaa pitää pystyä ratkomaan monilla eri keinoil-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

la. Vaikka ihmisläheistä hoivaa ei pysty kukaan korvaamaan, on hoitotyössä monia osaluokkia, joihin viimeisin hoiva-alan teknologia voi tuoda helpotusta. Kysyisinkin vastuuministeri Lindéniltä: Onko tämän hallituskauden aikana mahdollista edistää sellaista lainsäädäntöä, joka kannustaisi hyvinvointialueita ottamaan hoivateknologiaa haltuun nykyistä enemmän?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja al-Taee.

16.07 Hussein al-Taee sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luulen, että kun ihmiset katsovat tätä lähetystä ja keskustelua nyt, heidän suurin huolenaiheensa ja kysymyksensä on se, kykeneekö tämä eduskunta sellaisiin yhteenvetoihin ja kirityksiin hallitusta kohtaan — ja muutenkin yhteistyössä — että hoitajapulaan, hoivakriisiin, saataisiin kunollisia ratkaisuja nyt eikä paljon myöhemmin. Minä luulen, että tähän meidän täytyisi nyt syyttelyn sijaan tähdätä paljon enemmän. Ja samalla kun katson tavallaan, mitkä ne akuutit ongelmat ovat, mietin, mitkä olisivat ne tulevaisuuden teot, joilla saataisiin mahdollisimman vähän sairaita vanhuksia erilaisiin paikkoihin. Meillä on kansalaisaloite vanhusteneuvolasta — täällä kollegat ovat puhuneet seniorineuvolasta — jossa koko ikäluokka kutsutaan paikalle ja katsotaan ennalta estävästi, mitä kaikkea olisi tehtävissä, jotta ihmisen arvokas vanhuus pystyttäisiin takaamaan. Ministeri Lindén, miten voitaisiin edistää [Puhemies koputtaa] tätä seniorineuvola?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koskela.

16.08 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vanhustenhoidosta vastaavat enimmäkseen omaishoitajat. Me tiedämme, että omaishoitajia on Suomessa vähintään 350 000 — todennäköisesti paljon enemmän — ja vain 49 000 heistä saa omaishoidon tukea. Nyt kun vanhuspalvelut ja koko hoitoala ovat kriisissä, on selvää, että hoitovastuu tulee siirtymään entistä enemmän omaishoitajille. Valitettavasti tämä kehityssuunta on tämännäköinen, sillä me tiedämme, että omaishoitajista valtaosa on varsin ikääntyneitä, ja senkin tiedämme, että suurin osa ikäihmisistä haluaa elää elämänsä loppuun asti omassa kodissaan, mikä on tietysti ihan hyvä asia, mikäli se on vain mahdollista.

Tässä hetki sitten puhuttiin siitä, että tämä omaishoidon tuki pitäisi saada verovapaaksi, mutta tämä on enemmänkin rakkauden työtä, tämä tukihan ei ole kovin mittava. Vaikka se on kolmessa eri luokassa, niin siltikin ne ovat aika pieniä summia. Verovapaus on hyvä, mutta kysyisin nyt vastaavalta ministeriltä: [Puhemies koputtaa] millaisena näette omaishoitajien tilanteen tämän vanhushoidon kriisin edessä, ja miten varmistamme, että omaishoitajamme eivät uuvu arvokkaan työtaakan alla?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Zyskowiec.

16.09 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Ministeri Lindén, en lainkaan epäile osaamistanne, ja varsinkin numerot hallitsette erinomaisen hyvin, mutta kyllä minullekin tuli varsinaisesta välikysymysvastauspuheenvuorostanne mieleen Tuntematon sotilas ja Lahtinen. Te löitte eteen sellaiset rätingit, että eivät nämä vanhusten asiat voi olla huonosti, ei sairaanhoidossa voi olla kriisiä. Ja ainoa, joka teitä tuntui usko-
van, on edustaja Gustafsson, ja tietysti sekin on hyvä juttu.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Mutta kun näitä miljoonia ja miljoonia on laitettu, ja kaikkihan on velkarahaa — sano-kaa muuten seuraavalla kerralla se, että kaikki on velkarahaa — niin mikä on teidän vas-
tauksenne siihen, miksi ongelmat eivät ole korjaantuneet, eivät vanhustenhoivassa eivätkä
terveydenhuollossa, vaan ongelmat ovat kärjistyneet? Tämä on minun eka kysymykseni.

Toinen on se, että kun maahan on tullut kymmeniätuhansia ukrainalaisia, löytyisikö
heistä kouluttamalla [Puhemies koputtaa] näitä hoiva-avustajia. [Jukka Gustafsson: Ekaan
kysymykseen on vastattu jo monta kertaa! — Maria Guzenina: Viimeinen oli hyvä kysy-
mys!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Aittakumpu.

16.10 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt viimeiset-
kin epäilijät alkavat nähdä sen, miten kipeä tarve oli sosiaali- ja terveydenhuollon uudis-
tukselle, jota keskusta on pitkään ajanut ja joka nyt toteutuu. [Välihuutoja oikealta — Ben
Zyskowiec: Palataan tammikuussa!] — Kyllä, se olisi pitänyt tehdä jo aikaisemmin. [Edus-
kunnasta: Kyllä!] — Kunnilla on ollut pitkään vaikeuksia täyttää velvoitteita, ja nyt him-
melit vähenevät, hallinto selkeytyy. Hyvinvointialueen sisällä on huomattavasti helpompi
toteuttaa laajemmalla alueella hyviä käytäntöjä. Esimerkiksi samalla hyvinvointialueella
asuvien omaishoitajien yhdenvertaisuus paranee.

Arvoisa puhemies! Hoitoalan työntekijöiden saamiseksi tarvitaan ennen kaikkea kaksi
ratkaisua: työstä oikeudenmukainen korvaus ja työoloja kuntoon. Sote-alalla tulee edel-
leen kehittää johtamista ja ottaa myös käyttöön erilaisia palkitsemiskäytäntöjä. Vastuun ot-
taminen ja itsensä kehittäminen eivät valitettavasti useinkaan näy palkassa. Keskustan lin-
ja on, että painopisteen tulee edelleen olla ennaltaehkäisyssä ja perusterveydenhuollossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lohikoski.

16.11 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa käytetään
yhä muita Pohjoismaita vähemmän rahaa vanhuspalveluihin. Eron Ruotsiin ja Norjaan on
arvioitu olevan miljardi euroa. Me haluamme lopettaa julkisten palveluiden aliresursoin-
nin, ja me kaikki tässä salissa olemme sen velkaa sukupolvelle, joka rakensi hyvinvointi-
valtion.

Välikysymyksen tehneen kokoomuksen mielestä hallituksen vanhuspalveluihin lisää-
mät rahat ovat väärin, koska sote-palvelut tulevat mukanaan liian kalliiksi ja koska velka.
[Ben Zyskowiec: Kuka on sanonut näin? — Sari Sarkomaa: Näinhän ei kukaan sanonut!
Pitäisikö pysyä totuudessa, edustaja?] Kokoomus on toiminut aina leikkauspolitiikan airu-
ena ollessaan hallituksessa. Näin te toimitte myös johtavana kuntapuolueena, ja pian näh-
dään, miten toimitaan johtamillanne hyvinvointialueilla.

Muistamme, että vuonna 2012 te, silloinen sosiaali- ja terveysministeri Risikko, sanoit-
te, että mielestänne hoitajamitoitusta ei saanut säätää, koska siitä olisi aiheutunut kustan-
nuksia. Te ette esitä nytkään lisää rahaa, vaikka lisäresurssit ja palveluiden parantaminen
vaatisivat lisäeuroja. Kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo vaatiikin julkisuudessa
toistuvasti [Puhemies koputtaa] tuleville vuosille miljardileikkauksia. [Ben Zyskowiec:
Hänellä ei ole sitä rahasäkkiä, joka teillä on!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Risikko.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

16.12 **Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttäkää minulle se mustaa valkoisella, että minä olisin sanonut, että siitä syystä ei hoitajamitoitusta voi säätää, että se tuo kustannuksia. En ole ikinä sanonut niin. Olen sanonut, että jos hoitajamitoitukseen laitetaan joku yksi luku, niin se ei hoitoisuutta silloin vastaa. Minä olen sitä mieltä ollut aina, että tarvitaan riittävästi henkilöstöä, mutta sen pitää olla hoidon tarpeen mukaan. Saattohoitopotilaalle tarvitaan kaksi henkilöä koko ajan viereen. [Maria Guzenina: Se on totta! — Ben Zyskowiec: Siinä oli ammattilaisen vastaus!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

16.13 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! On mukava kuulla, että ministeri Lindén on tutustunut kristillisdemokraattien ”soten korjaussarjaan”, ja toivonkin, että vielä tarkasti luette sieltä rahoituskohdan, koska sotehan sisältää vakavia valuvikoja nimenomaisesti rahoitusmallissa, ja nyt olette kuullut suoraan hyvinvointialueitten johtajilta, miten suurissa ongelmissa siellä ollaan. Eli opiskelkaa myöskin se osio sieltä.

Sen sijaan hallituksen tapa ratkaista tätä rahoitusongelmaa on sitten se, että leikataan Kela-korvauksista, ja se on kuin hölmöläisen peiton jatkoa. [Ben Zyskowiec: Hoitojonot lyhenevät!] Elikkä hoitojonot kasvavat sitten julkisella puolella, kun pieni- ja keskituloiset eivät saa edes pientä tukea siihen, että hakeutuisivat erikoissairaanhoidon. Ja sitten meillä on aloja — esimerkiksi vaikkapa gynekologia tai esimerkiksi suun terveydenhuolto tai silmälääkärit — joilta on vaikeaa edes saada hoitoa julkiselta puolelta. Tässä tilanteessa ihmettelen sitä, että hallitus on nimenomaisesti lähtenyt leikkaamaan Kela-korvauksia. Eikö niitä olisi järkevää nyt lisätä, vaikka hetkellisesti, jotta saadaan hoitojonot purettua? Sitä kautta [Puhemies koputtaa] ihmiset ottavat vastuuta vielä oman terveytensä kohentamisesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi edustaja Väättäinen.

16.14 **Tuula Väättäinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paljon hoitoa tarvitsevia, henkilöstöpula, vaatimustason kasvaminen määrän ja laadun suhteen, monien vaalikausien mittainen taloudellisten resurssien vaje — tämän keskellä me nyt olemme. Tilannetta ei lainkaan auta se, että henkilöstömitoituksesta joudutaan tänäänkin keskustelemaan. Meidän on sitkeästi tavoiteltava sitä, että riittävän ammattitaitoinen henkilöstö huolehtii sosiaali- ja terveydenhuollosta, ja siksi 0,7:stä kiinni pitäminen on pohja paremmalle tulevaisuudelle.

Tämä vuosi on ollut kaiken kielteisen kaivamista ja esille nostamista. Tämä ilmiö on todella tuhoisa koko alan vetovoiman kannalta. Jokainen, joka on ollut potilaana tai tehnyt sote-työtä, tietää, miten arvokasta, välttämätöntä ja palkitsevaa se on. Kaiken tämän ongelmavyöhydellä on jaksettava puhua myös alan yhteiskunnallisesta merkityksestä ja ihmisen elämää ja terveyttä ylläpitävästä työstä. Kiitos kaikille sote-työntekijöille ja myös hallitukselle niistä toimista, mitä on jo nyt tehty.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Huru.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

16.15 **Petri Huru ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Täällähän on nyt jo kuultu tästä julkisen sektorin rahoitusosuuden vajeesta, että se rahoitus on pienempi kuin muualla Pohjoismaissa ja meillä on jo puolentoista miljardin euron vaje aloittaville hyvinvointialueille.

Ottaisin esimerkiksi Satakunnasta, jonka ministeri Lindénkin hyvin tuntee: kun hyvinvointialueet aloittivat, niin siellä ensimmäiseksi korotettiin näitä valtuutettujen palkkioita ja luotiin tämä järjestelmä, jossa valtuustoryhmille jaetaan tuhansia per valtuutettu. Kuten pääministeri joskus aikaisemmin tästä mainitsi, niin ne ovat tietysti ehkä lillukanvarsia tässä kokonaisuudessa mutta kuitenkin antavat sen kuvan, että ensin nostetaan omat palkkiot, ja sitten toisaalla kun omaishoidon palkkioista keskustellaan, niin niitä ei olla harmonisoidussa korkeimman mukaan vaan ollaan jopa leikkaamassa. Mikä teidän näkemyksenne olisi, miten voidaan esimerkiksi näissä omaishoidon palkkioissa päästä verovapauteen, ja onko se [Puhemies koputtaa] teidän tavoitteenne?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Häkkänen.

16.17 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kokoomuksella ihan aito huoli tämän asian takana. [Keskustan ryhmästä: Kuten hallituksella! — Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Meillä kaikilla!] — Kuten kaikilla puolueilla. — Eli nyt tämä asia on saatava kuntoon ja vanhustenhoidon asiat korjattava kestävästi, pitkäjänteisesti, niin että alan toimijat ja omaiset ja itse vanhukset kykenevät luottamaan siihen, että nämä asiat saadaan kuntoon.

Kun täällä vasemmistopuolueet haastoivat kovasti, että kokoomuksella on talouslinja sellainen ja tällainen, niin minä kannustan meitä kaikkia katsomaan sillä lailla näitä julkisen talouden tunnuslukuja, että kun me otetaan lähes kymmenen miljardia euroa velkaa, tämä hyvinvointiyhteiskunta romahtaa tätä menoa, ja niin romahtaa sitten vanhustenhoitoakin, [Välihuuto vasemmalta] jos tätä politiikkaa jatketaan. Eli otetaan Pohjoismaista mallia ja laitetaan työllisyys ja yrittäjäyys kuntoon, niin rahoitus riittää.

Olisin vielä kysynyt näistä vaikutuksista. Tällä vaalikaudella tehdyistä toimenpiteistä on, ministeri Lindén, paljon puhetta mutta vähän vaikutuksia kentällä. Voitteko luvata, että vielä tällä vaalikaudella vanhustenhoito paranee näillä teidän toimenpiteillänne? Tuolla kentällä odotetaan vaikutuksia, [Puhemies koputtaa] ei pelkästään puheita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisat edustajat, täällä ovat vielä edustajat Hoskonen, Juvonen ja Laiho ehtineet pyytää puheenvuoroa, ennen kuin ne on laitettu kiinni. Myönnän ne, ja sen jälkeen vielä ministerille loppupuheenvuoro. Sitten siirrymme tähän puhujalistaan. — Edustaja Hoskonen.

16.18 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että terveydenhuoltouudistus tehdään ja tämä vastuu hyvinvointialueista siirtyy valtiolle. Sinänsä kuvio on erittäin hyvä, kun monella pienellä kunnalla siihen ei ole ollut tänä päivänä enää mahdollisuutta.

Se ongelma, minkä olen ministeri Lindénille monesti maininnut, on se, että meillä maaseutukunnissa on todellakin se lääkäripula. Tätä voisin verrata vaikka poliisihallinnon uudistamiseen. Kun poliisihallinnon uudistaminen aikanaan tehtiin, niin kyllä maaseutukunnista poliisit hävisivät. Sen jälkeen niitä ei ole näkynyt kuin ehkä joskus satunnaisesti. Toi-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

vottavasti nyt tässä terveydenhuollon uudistamisessa ei käy samalla tavalla. Se on aivan keskeinen asia, että potilas kohtaa lääkärin ja hänelle saadaan diagnoosi heti. Meillä on nykyisin semmoinen tilanne maaseutukunnissa, että monen ihmisen henki on... Tiedän tapauksia, voisin luetella, mutta en rupea siihen tietenkään nyt, vaan totean sen, arvoisa ministeri, että tämä on se pullonkaula, koska sen potilaan pitää kohdata se lääkäri ja saada diagnoosi. Moni menee tänä päivänä yksityislääkärille, kun muuta vaihtoehtoa ei ole. Rahat etsitään sitten jostakin. Tämä on, arvoisa ministeri, se ongelma. [Puhemies koputtaa] Toivon, että tähän kiinnitetään yhä enemmän huomiota.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Juvonen.

16.19 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitus, olette tuomassa lakiesityksen laittomasti maassa oleskelevien kiireettömän hoidon laajentamiseen, ja kysyisin nyt teiltä: kun maailma on muuttunut tässä hallitusohjelman laatimisen alusta — meillä on muun muassa Venäjän hyökkäyssota, ja me emme voi tietää, minkälaista esimerkiksi hybridivaikuttamista voi olla tulossa rajojen yli — niin näettekö minnekäänlaista riskiä siinä, että esimerkiksi tätä terveydenhuollon laajentamista voitaisiin käyttää jonkunlaiseen hybridivaikuttamiseen, että tänne tulisi paljon ihmisiä, joilla olisi sitten myös lain mukainen oikeus saada hoitoa? Minä näen tämän erittäin vakavana kysymyksenä. Fortum jätti tekemättä riskiarviot, ja mitä tapahtui? Me olemme nyt tilanteessa, että täytyy tehdä joka asiasta riskiarviot.

Palaan vielä tähän kotihoidon tilanteeseen. Yhä useampi huonokuntoinen vanhus on omassa kodissaan vailla hoivapaikkaa, ja tuon viestin omaisilta, jotka lähestyvät aina tuolla kohdatessamme, että voinko saada ikääntyneelle läheiselleni hoivapaikan. Pyydän, että hoivapaikkoja lisätään eikä suinkaan vähennetä ja myös perhehoito otetaan yhdeksi keinoksi tehdä [Puhemies koputtaa] hyvää hoitotyötä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt vielä valiokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Laiho, ja sen jälkeen ministeri.

16.20 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhustenhuolto ja sosiaali- ja terveystalvet ovat syvissä ongelmissa. Hoivapaikkoja on suljettu noin 3 000 tässä maassa. Meillä ovat hyvinvointialueet aloittamassa vuoden alusta [Hälinää — Puhemies koputtaa] suuressa rahavajeessa, ja tässä pitäisi tehdä muutosta ja sitten vastata myöskin vanhusten palveluista — yhtälö tuntuu mahdottomalta. Samaan aikaan meillä on hoitoa ja hoivaa vaativat sotiemme veteraanit, ikääntyvät vanhukset, lasten ja nuorten mielen-terveysongelmat. Näiden hoitoa ei pystytä toteuttamaan, ja henkilöstö uupuu työnsä alle, mutta ratkaisuja hallitus ei ole esittänyt.

Samaan aikaan hallitus on esittämässä laittomasti maassa oleville terveydenhuollon palvelujen laajentamista. Tämä ei kerta kaikkiaan mene oikeustajuun, [Veronika Honkasalon välihuuto — Hälinää — Puhemies koputtaa] että kun on resursseista pula, me ollaan keskellä kriisiä...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laiholla on puheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

...ja hoitojonot ovat taustalla, niin miten tässä tilanteessa voidaan laajentaa tätä oikeutta vielä paperittomille, jotka ovat laittomasti täällä. Ja samaan aikaan ollaan ajamassa Kela-korvauksia alas suomalaisilta ja ajamassa myös suomalaisia ihmisiä hakemaan hoitoa ulkomailta, mistä saadaan sitten nopeammin [Puhemies koputtaa] hoitoa kuin kotimaassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministereiden vastauspuheenvuorot, ja sen jälkeen siirrytään näihin pidempiin puheenvuoroihin. — Ministeri Lindén, olkaa hyvä. [Aki Lindén: Kuinka pitkä aika?] — Kolme minuuttia, jos riittää.

16.22 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén: Arvoisa puhemies! Kirjasin tuossa 12 kysymystä, [Hälinää — Puhemies koputtaa] joihin yritän mahdollisimman nopeasti vastata.

Jo aikaisemmin puhuttiin tästä eläköitymisestä ja siitä, miten sitten koulutus korvaa sitä. Saamani luvut, joissa on huomioitu paitsi vanhuuseläkkeelle siirtyminen myös nykyisen arvion mukaan osittaiset työkyvyttömyyseläkkeet ja työkyvyttömyyseläkkeet kokonaisuudessaan, puhuisivat siitä, että meillä sairaanhoitajia eläköityy keskimäärin noin 1 000 vuodessa ja lähihoitajia 1 500. Nykyiset koulutusmäärät ovat kolminkertaiset tai nelinkertaiset tähän verrattuna, joten kyllä se kompensoi tämän eläköitymisen. Mutta totta kai olisi erittäin loistavaa, jos me pystyisimme työuria jatkamaan ja jo eläkeiän saavuttaneita pitämään töissä, niin kuin käytännössä aika paljon tapahtuukin.

Omaishoito nousi täällä esille, ja hyvä, että nousi. En nyt itse kutsu itseäni sillä tavalla omaishoitajaksi, vaikka ministerikaudenkin aikana olen käynyt kerran viikossa Porissa asti muistisairaani äitini takia, koska hänellä on siellä myös hyvä kotihoito järjestyksessä. Mutta ainoa pinssi, mitä puolueen pinssien lisäksi käytän, on tuo muistineula tuossa, joka on Alzheimer-yhdistyksen, koska tämä sairaus on aika paljon minun lähipiirissäni kuitenkin ollut läsnä ja tunnen tähän liittyvät ongelmat. Ja en todellakaan ole koskaan unohtamassa muistisairaiden haasteita ja heihin liittyviä asioita. Meillä on tällä hetkellä esimerkiksi tämä FINGER-hanke, joka käytännössä toteuttaa samaa, mitä aikanaan muistiohjelman kautta tehtiin.

Ikäneuvolat nousivat täällä esille parissakin puheenvuorossa. Nehän saatiin siihen vanhuspalvelulaki kakkoseen, ja nyt kehottaisin voimakkaasti hyvinvointialueita erimuotoisesti perustamaan ja tekemään näitä ikäneuvoloita.

Teknologia nousi esille. Aina, kun on työvoimapulaa, on tavallaan niin, että se on valitettavasti eräänlainen pakkosysäys teknologian kehittämiseen, ja olen aivan varma, että tässäkin nähdään ihan välttämättömyyden pakosta tiettyjä teknologisia ratkaisuja. Täytyy toki muistaa, että kun puhumme hauraista ihmisistä, niin ei nykyteknologia ole heille todellakaan helppoa, mutta jotain varmasti tapahtuu, niin kuin onkin jo tapahtunut. [Sari Sarkomaan välihuuto]

No, sitten tästä ukrainalaisten hoiva-avustajien mahdollisuudesta. Olen saanut lukuja, joissa on arvioitu, että näistä maassa nyt olevista ukrainalaisista pakolaisista ehkä 150—200 voisi olla sillä tavalla koulutettuja, että hyvinkin tulisivat kyseeseen hoiva-avustajina.

Tässä on monta asiaa vielä, mutta Kela-korvauksesta se asia, että tällä hetkellä on se tilanne, että siitä keskimäärin 100 euron suuruudesta lääkärikorvauksesta saa 14 euroa takaisin, ja nyt jos se putoaa 8 euroon, se ei oikeastaan ole tässä nyt iso terveystaloudellinen kysymys, koska ne rahat on tarvittu nimenomaan tähän kaikkein vaikeimmin ikääntyneiden ihmisten hoitoon, niin kuin hyvin tiedämme.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Sitten tämä riskiarvioasia. En vähättele sitä, edustaja Juvonen, en vähättele tätä riskiarviota. [Sari Sarkomaan välihuuto] Ei-toivottuun maahanmuuttoon, joka varsinkin nyt voi tämän Venäjän tilanteen takia olla ajankohtainen — tarkoitan ei-toivotulla juuri tällaista poliittista vaikuttamista — täytyy suhtautua erittäin vakavasti. [Arja Juvonen: Kiitos, hie-noa! Hyvä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt siirrytään sitten pidempiin puheenvuorohin eli tähän puhujalistaan. — Edustaja Guzenina.

16.25 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Ei se auta ikäihmisiä, että täällä salissa riidellään. Eikä se auta kotihoidossa tai hoivalaitoksessa asuvaa, että kokoomus jälleen kerran puhuu historiattomasti omasta vastuustaan vanhustenhoivan tilasta. [Sanni Grahn-Laa-sosen välihuuto]

Opposition riveistä käytetään kevyesti hyvinkin kovaa retoriikkaa: väitetään, että Marinin hallitus ei olisi tehnyt mitään hoivakriisin taltuttamiseksi. [Sari Sarkomaa: Pito- ja veto-voiman lisäämiseksi!] Tämä ei tietenkään pidä paikkaansa. Rahoitusta on lisätty aiempaan nähden huomattavasti, uusia lakeja on säädetty, kokonaisuutta uudistettu. Se on enemmän kuin kokoomus teki silloin, kun kokoomus on ollut hallitusvastuussa.

Sekin on todettava, että ilman koronan aiheuttamaa valtavaa yhteiskunnallista häiriötä, jossa olemme yli kaksi vuotta nyt eläneet, nämä Marinin hallituksen ennätysuurot panostukset olisivat olleet myöskin ennätyksellisen vaikuttavia. Mutta jossittelu ei auta. Tilanne on nyt vakava ja vaikea, ja kaikista Marinin hallituksen välttämättömistä miljarditoimista huolimatta on tehtävä vieläkin enemmän.

Nyt onkin syytä kysyä kokoomuksen sitoutumisen perään. Te vaaditte saman suun yhdellä pielellä rahapussin sulkemista, mutta toisella vaaditte lisää toimia. Te kritisointe hallitusta tekemään enemmän, mutta samaan aikaan sanotte, että on tehty liikaa. No, oppositiossa voi toki huudella kaikenlaista ja voi olla epäjohtonmukainen, mutta jos katsotaan, mitä kokoomus on itse tehnyt, eikä tarvitse muistella edes viime vaalikauden leikkauksia... Katsotaanko, mitä kokoomus on tehnyt kuntatasolla, ihan tällä hallituskaudella? Kyllä se on ollut karsimista inhimillisestä ja elämänlaatua parantavasta toiminnasta, siis ikääntyneiden ihmisten hyvinvoinnista. Nyt onkin kokoomuksella näytön paikka: kunnissa ja hyvinvointialueilla valmistaudutaan juuri paraikaa ensi vuoden budjetin laatimiseen. Arvon kokoomuslaiset — no, teitä nyt tänne saliin jäi vain kaksi — vetoan teihin: Tulkaa historian oikealle puolelle. Nyt ei kokoomuksen kannata kysellä ainoastaan, mitä muut voivat tehdä tilanteen parantamiseksi, vaan kokoomuksenkin peilissä on se oma naama, jolta kannattaa kysyä, mitä itse voisi tehdä tämän tilanteen parantamiseksi. Kokoomus on valtapuolueena suurissa kaupungeissa, myös omassa kotikaupungissani Espoossa ja sen naapurikaupungeissa. Mitä jos te kokoomuslaiset kerrankin hyväksyisitte, esimerkiksi tulevissa budjettineuvotteluissa, tarpeenmukaiset lisäykset vanhustenhoivaan, ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitämiseen ja terveyskeskuksiin hoitoon pääsyyn? Joka vuosi me demarit olemme niitä esittäneet, ja joka vuosi te olette johdonmukaisesti nämä meidän esityksemme torpanneet. Eikö se nyt kuitenkin ole niin, arvon kokoomuslaiset, että ilman kuntien ja alueiden päätöksiä vanhuspalveluiden tilaa ei saada koskaan kuntoon?

Arvoisa puhemies! Ratkaisut löytyvät vain yhdessä tekemällä. Tehdään yhteistyötä ja — aivan kuten Marinin hallitus on tehnyt valtion budjetissa — mittavia panostuksia. Mitä jos tehtäisiin, hyvät arvon kokoomuslaiset, yhteistyötä siellä hyvinvointialueiden tasolla ja

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

siellä kuntien tasolla ja tehtäisiin ennätysuuret panostukset tämän vakavan kriisin hoitamiseksi? Yhdessä me siihen pystymme. Nyt on kyse teidän tahtotilastanne ja kaikkien tahtotilasta. Yhteistyöllä tästä selvittää. [Sari Sarkomaa: ”Mutta kun kokoomus” — odotimme enemmän!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Grahn-Laasonen.

16.29 Sanni Grahn-Laasonen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Guzenina, te käytitte koko puheenvuoronne kokoomuksen arvostelemiseen. Täytyykin kysyä, onko teiltä jäänyt huomaamatta, että tässä on nyt hallituskausi likimain loppuun kulkenut ja te olette olleet hallitusvastuussa. [Maria Guzenina: Ja miljardilisäykset on! — Kokoomuksen ryhmästä: Missä se näkyy?] Tilanne on se, että kesän aikana nähtiin terveydenhuollon päivystysten täydellinen ruuhkautuminen. Vuodeosastot ovat täynnä, vanhukset joutuvat turvautumaan apuun, jonka pitäisi olla viimesijaista, siis menemään päivystykseen, kun ei ole apua siellä, missä pitäisi, vanhuspalveluissa. Hoivakotipaikkoja suljetaan, kun hoitajia ei ole. Tähän hoitoalan kriisiin ei ole herätty ajoissa. Tilanne on ihan järkyttävä tuolla kentällä, ja te käytätte aikanne kokoomuksen arvostelemiseen. Onko tämä arvokasta käytöstä tässä eduskuntasalissa, jossa käsitellään nyt kuitenkin oikeasti meidän hyvinvointiyhteiskunnan ydinkysymyksiä?

Niin kuin tässä keskustelussa on jo monta kertaa todettu, nämä ongelmat eivät ole syntyneet hetkessä ja tämä tilanne on oikeasti vakava siksi, että meillä on ikääntyvä väestö ja palvelujen tarve kasvaa koko ajan. Ratkaisuja pitäisi yhdessä pystyä löytämään, eivätkä tilannetta ole ratkaisseet ne keinot, joita tämä hallitus on lähtenyt toteuttamaan — ei ratkaisut desimaalikirjaus lakiin valitettavasti, päinvastoin. [Maria Guzeninan välihuuto] Edessä on iso haaste turvata koko ikääntyvälle väestöllemme ja meidän koko yhteiskunnalle inhimilliset olosuhteet ja hyvän elämän edellytykset, ihan jokaiselle.

Tämä tilanne on vielä korjattavissa paremmille urille. Se vaatii työtä, ja edustaja Sarkomaa johdolla esitettiin kokoomuksen ratkaisuehdotuksia, joihin toivon ministeri Lindénin pikaisesti tarttuvan. Ei voi olla niin, että nyt valmistellaan asioita, joita sitten sysätään seuraavalle hallitukselle toteutettavaksi, kun teillä on vielä hyvin aikaa viedä näitä asioita eteenpäin omalla vahtivuorollanne. Siitä riippuu paljolti se, minkälaisen perinnön jätätte, ja nyt tällä hetkellä tilanne näyttää hyvin vakavalta.

Sote-uudistushan, jota tuolla kentällä nyt toteutetaan, on hallintouudistus. Huoleni liittyi puheenvuoroissani aiemminkin jo siihen, että tämän hallinnon pystyttämiseen menee nyt sekä satoja miljoonia rahaa että kaikki energia. Nyt pitäisi huolehtia siitä, että päästäisiin ratkomaan näitä oikeita ongelmia, kehittämään niitä palveluja, ratkomaan ihmisten arjen huolia. Ja se kysymys, johon en vielä saanut vastausta, on itse asiassa tämän meidän väläkysymyksemme viimeinen kysymys: ”Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta hyvinvointialueet selviytyvät niille siirtävistä vastuista ja tehtävien siirto ei kriisiytä entisestään koronakriisin, hoitajapulaa ja uusien velvoitteiden kuormittamia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita?” Te sanoitte, että se vastuu on siellä kentällä. Mutta kun siellä tehdään nyt lakisääteisesti tätä teidän hallintouudistustanne, niin ne asiat on pakko tehdä. Miten nyt huolehditaan siitä, että palvelut eivät vaarannu ja että nämä alueet koronakriisin keskellä vakavassa hoitajapulassa kykenevät selviytymään? Onko teillä olemassa tällä hetkellä jokinlainen riskiarvio, mitä tulee vuodenvaihteessa tapahtumaan? Maksetaanko palkat ajallaan? Pääsevätkö ihmiset palveluihin? Eihän tietoa huku, kun siirrytään uusiin tietojärjes-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

telmiin ja yhteensovitetään järjestelmiä? Näihin kysymyksiin teillä toivottavasti on olemassa jo suunnitelma ja vastaus. Tulemme tähän varmasti palaamaan.

Arvoisa puhemies! Kun sote-uudistusta tehtiin, niin me varoitimme, että sitä ollaan nyt toteuttamassa ilman talousymmärrystä, ilman todellista vastuuta siitä, miten rahat saadaan riittämään. Nyt nähdään jo tässä vaiheessa, kun ollaan vasta aivan alussa, että hyvinvointialueet arvioivat heti kättelyssä tarvitsevensa valtiolta jopa 1,5 miljardia euroa lisää rahaa — siis nyt jo. Miten tämä on mahdollista, ministeri Lindén?

Me kaikki täällä tiedämme, että näillä velkalinjoilla, velkabudjeteilla, emme voi jatkaa. Se vaarantaa vakavalla tavalla meidän palvelut tulevaisuudessa, kun elämme velaksi kroonisesti. Se on yksinkertaisesti vastuutonta. Sen takia pitäisi olla selkeä suunnitelma ja myöskin sote-uudistuksessa selkeät elementit siitä, miten huolehditaan menokurista, siitä, että palveluja kehitetään niin, että ne on tehokkaasti ja laadukkaasti järjestetty, karsitaan turhaa byrokratiaa, toteutetaan sellaisia uudistuksia, jotka vapauttavat aikaa ja tekevät tehokkaiksi nämä meidän sosiaali- ja terveyspalvelut. Näitä elementtejä en näe tässä uudistuksessa, kuten en myöskään näe terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen näkökulmaa riittävästi.

Nyt aikakin jo loppuu ja sanottavaa olisi paljon, mutta toivon, että ainakin näihin kysymyksiin saisimme tässä keskustelussa vielä vastauksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Ovaska.

16.34 Jouni Ovaska kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Minä voin jatkaa siitä, mihin edustaja Sanni Grahn-Laasonen jäi. Tässähän on mennyt varmaan 20 vuotta energiaa siihen, kun sote-uudistusta on yritetty tehdä, ja se varmaan on vienyt myös huomiota siltä hoitotyön kehittämiseltä, valitettavasti. Kunnat ja muut toimijat, jotka näistä palveluista huolen kantavat, ovat joutuneet lausumaan ja tekemään asioita ja miettimään, miten nämä tehdään, ja kerta toisensa jälkeen uudistukset ovat kaatuneet, monesti juuri kokoomuksen käsissä. Nyt tämä uudistus saatiin maaliin, kiitos siitä tälle hallitukselle. Työtä on paljon, ja nyt se energia pitää käyttää juuri siihen, miten sitä työtä kehitetään ja miten sitä hoitajien arkea parannetaan.

Sain juuri viestin tuosta eräältä tuttavaltani, joka hoitotyössä toimii, ja hän kirjoittaa näin: ”Isoin ongelma lienee töiden organisointi. On hullua, että sairaanhoitaja (AMK) tyhjentää pyykkitilausta vaatehuoneeseen, tekee sihteerille kuuluvia paperitöitä eli niin sanottuja ei-hoidollisia kirjallisia töitä, täyttelee kaiken maailman ruiskuja, vaippoja, hanskoja kaappeihin ja telineisiin ja niin edelleen. Jopa 30 prosenttia minun työajastani menee sellaiseen työhön, johon ei edes tarvita hoitotyön koulutusta.” Tähän päättyy hänen viestinsä. Tässä on kyllä tekemistä meillä kaikilla. Ja sen takia nyt tarvitaan tämä sote-uudistus, että ihmiset, jotka siellä töitä tekevät ja valmistelevat näitä asioita, pääsevät keskittymään siihen varsinaiseen työhön. [Sanni Grahn-Laasonen välihuuto]

Kokoomus on kritisoinut koko tätä uudistusta, ja tänäänkin on jäänyt epäselväksi, mitä jatkossa. Jos teistä tulee pääministeripuolue, niin mitä te teette tämän uudistuksen kanssa? [Paula Risikko: Pitkä lista!] Eli kuitenkin voimme jatkaa tällä mallilla ja sitten kehittää sitä — se on toivottavasti teidän mallinne, koska emmehän voisi antaa sellaista viestiä tuonne hyvinvointialueille, että kokoomuksen tullessa valtaan kaikki tämä työ, jota nyt on vuosia tehty, pyyhittäisiin pois. Ymmärrän, että meillä on paljon hyvinvointialueita, mistä kokoomus on vastuussa, se poliittisesti johtaa montaa aluetta. Länsi-Uusimaalla on vielä aivan

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

kesken hommat. Pirkanmaalla kokoomusjohtoisella alueella, mistä minä tulen, nyt suunnitellaan työvuorosuunnittelua juuri tekoälyn avulla ja hoitajat ja henkilöstö ovat hyvin huolissaan, että mitä tästä oikein tulee. Tämähän on sitä kokoomuslaista sosiaali- ja terveydenhoitopolitiikkaa, että tietokoneet hoitavat ja katsotaan sitten, hoituuko vai ei? [Sari Sarkomaa: Voi hyvä ihme sentään!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Soinikoski.

16.37 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Nykyinen vanhuspalveluiden tilanne ja terveydenhuollon hoitajapula, tai -vaje, kuten ministeri Lindén sanoi, ovat kehittyneet pitkällä aikavälillä. Kaikki puolueet tässä salissa ovat olleet tietoisia jo vuosikymmeniä Suomen ikärakenteen muutoksesta, palvelutarpeen kasvusta ja terveydenhuollon paineista. Lähes jokainen puolue on myös näitä haasteita pyrkinyt vuorollaan ratkaisemaan, ei vain tässä salissa vaan myös kuntatasolla, se on hyvä muistaa.

Koska ongelmat ovat kypsyneet pitkään, eivät ratkaisutkaan synny hetkessä. Tämä hallitus on ensimmäistä kertaa vuosikymmeneen luonut uskottavat askelmerkit terveyspalveluiden ongelmien ratkaisemiseksi. Hoitoalan koulutuspaikkojen määrää on lisätty enemmän kuin millään muulla ammatillisen koulutuksen alalla. Tuhat uutta lähihoitajaa ja tuhat uutta sairaanhoitajaa tuovat kaivattuja osaajia sote-palveluihin. Terveydenhuollon rahoitusta on lisätty tuntuvasti. Ensi vuonna hyvinvointialueet saavat lähes 1,3 miljardia euroa enemmän kuin tänä vuonna. Sekään ei ehkä riitä. Työ on vasta alussa. Tärkeintä kuitenkin on, että terveyspalveluiden kasvaneeseen kysyntään vastataan, ja ne rahat on käytettävä vaikuttavasti hyvinvointialueilla.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus vei maaliin kauan vatvotun ja odotetun sote-uudistuksen, joka viimein siirtää myös vanhus- ja terveyspalvelut vahvemmillemme hartioille. Kokoomuksen johdolla tätä ei pystytty tekemään, vaikka puolue oli lähes 12 vuotta yhtäjaksoisesti hallituksessa. [Paula Risikon välihuuto] Nyt tämä lakiuudistus on viimein tehty ja voimme siirtyä aidosti kehittämään sote-palveluita yhdessä. Hyvinvointialueuudistus astuu voimaan vuoden alusta. Se lisää eri puolilla Suomea asuvien ihmisten yhdenvertaisuutta, kun palveluiden laatu ja saatavuus eivät jatkossa vaihtele aina kotikunnan mukaan. Sote-integraation hyödyt siintävät jo horisontissa. Esimerkiksi omaishoidossa on levitetty parhaita käytäntöjä valtakunnallisiksi tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman kautta. Meidän on vahvistettava hyvinvointialueiden itsehallintoa ja lisättävä esimerkiksi ennaltaehkäisyyn kannustavaa rahoitusta, jotta hyvinvointialueista saadaan vaikuttavia ja tehokkaita vanhus- ja terveyspalveluiden järjestäjiä. Mikromanageerausta keskushallinnosta käsin on purettava, kun uudistus etenee ja alkaa saavuttaa sille asetettuja tavoitteita.

Arvoisa puhemies! Vuoteen 2030 mennessä yli 80-vuotiaiden määrän ennustetaan kasvavan 116 000:lla. Ikääntyneiden määrän kasvaminen Suomessa tarkoittaa vanhuspalveluiden tarpeen suurta kasvua. Samaan aikaan syntyvien lasten määrä vähenee. Tähän palvelutarpeen muutokseen hallitus on valmistautunut. Hallitus on lisännyt kotihoidon rahoitusta ja valmistellut hoitajamitoitusta, joka otetaan käyttöön porrastaen, ja sen rahoitus turvataan.

Lisäresurssien ohella tarvitsemme ajattelutavan muutosta. Suomen ikääntyessä meidän on kiinnitettävä enemmän huomiota yhteisten tilojen ja palveluiden esteettömyyteen [Puhemies koputtaa] ja muistiystävällisyyteen, ja ikäystävällisyys on huomioitava läpileikkävänä teemana kaikessa päätöksenteossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on aika tullut täyteen. — Edustaja Honkasalo.

16.40 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Olen monesti korostanut, että se, minkälaista hoivaa ja hoitoa me turvaamme ikäihmisille, on mitä suurin ihmisoikeuskysymys, ja juuri siitä näkökulmasta meidän pitäisi myös tarkastella vanhuspalveluiden tilannetta. Ketään ei saa jättää liian huonokuntoisena heitteille aliresursoidun kotihoidon varaan, eikä ketään saa laittaa epäeettisiin olosuhteisiin tekemään töitä, mutta tämä on tällä hetkellä tilanne monissa kunnissa. Kun laitospaikkoja on ajettu alas ja palveluasumista ei ole tarpeeksi julkisella puolella, monet tuhannet jonottavat paikkaa liian huonokuntoisina. Ne ihmiset, joilla on varaa maksaa yksityisestä palveluasumisesta, ovat onnekkaimmassa asemassa, mutta eivät välttämättä hekään. Täällä salissa kaikki puolueet — ehkä kokoomusta lukuun ottamatta — olivat täysin järkyttyneitä vuonna 2019 siitä, kuinka härskillä tavalla yksityiset hoivakodit tekivät voittoa [Sari Sarkomaa: Voi hyvä ihme sentään!] laiminlyöden asiakkaiden hyvinvoinnin. Juuri tuolloin kaikki puolueet kokoomusta lukuun ottamatta olivat sitä mieltä, että hoitajamitoitus 0,7 on saatava lakiin. [Sari Sarkomaa: Mutta kun kokoomus!]

Arvoisa puhemies! On hyvä, että tässä salissa on nyt yhteinen tahto pistää vanhuspalvelut kuntoon. [Sari Sarkomaa: Mitä jos kertoisitte oman näkemyksenne!] Mutta niin kuin tuossa debatissa aikaisemmin totesin, [Hälinää — Puhemies koputtaa] niin kyllä esimerkiksi Helsingin budjettineuvotteluissa on näkynyt vuodesta toiseen se, että tämä tahto ei ole näkynyt kokoomuksen osalta kuntatasolla. Ja kokoomus on vastuussa siitä, että kunnissa on ajettu läpi äärimmäisen tiukkaa talouskuria, joka on johtanut monessa paikassa julkisten sote-palveluiden alasajoon. Vuodesta toiseen kuntien sote-budjetteja on pidetty aliresursoituina, ja jokaisesta sentistä esimerkiksi juuri vanhusten kotihoitoon on joutunut taistelemaan. Sama vääntö on koskenut myös lastensuojelua ja päihde- ja mielenterveyspalveluita.

Arvoisa puhemies! Kun nyt käsittelemme välikysymystä, joka käsittelee terveydenhoidon kriisiä, toivoisin, ettemme unohtaisi mielenterveyspalveluita. [Sari Sarkomaa: Ja terapiatakuuta! Missä se viipyy?] Laitoshoidon alasajo näkyy karusti myös mielenterveyden puolella. Pelkästään viiden viimeisen vuoden aikana psykiatriset laitospaikat ovat vähentyneet 40 prosenttia. Tämä on aivan todella dramaattinen luku. Se tarkoittaa, että yhä huonokuntoisemmat ja kroonisesti sairaat ihmiset ovat aliresursoidun avohoidon varassa. Tämä on häpeäksi koko suomalaiselle yhteiskunnalle, sillä juuri näiden potilaiden puolesta puhuu harvoin juuri kukaan, mutta myös heille kuuluu ihmisarvoinen elämä ja hoito ja hoiva, vaikka he eivät välttämättä paranisi koskaan. Nyt on harmin paikka, että ministeri Lindén ei ole enää täällä paikalla, sillä olisin kysynyt häneltä sitä, miten psykiatrien koulutus turvataan jatkossa. Meillä on nähtävissä trendi, jossa lääketieteen opiskelijat eivät välttämättä halua enää erikoistua psykiatriaan, ja nimenomaan psykiatreista on aivan huu-tava pula. Toivon, että täältä salistakin löytyy tarmoa tarttua tähän kysymykseen.

Sitten lopuksi vielä, arvon puhemies, haluaisin tarttua tähän paperittomien välttämättömään terveydenhoitoon. Se oli ainoa asia, jonka perussuomalaiset, joista nyt valitettavasti täällä ei ole ketään... — No nyt ministeri saapuikin paikalle. En tiedä, kuulitteko kysymyksestäni psykiatrien koulutuksesta ja siitä tilanteesta kentällä. — Mutta paperittomien välttämättömyyksiä palveluista: Se oli todella ainoa asia, jonka perussuomalaiset omassa ryhmäpuheenvuorossaan mainitsivat sellaisena kohteena, josta voisi säästää resursseja, ja ministeri Lindén vastasi, että näiden välttämättömien palveluiden kustannusarvio on noin miljoona.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Eikö niin, ministeri Lindén, että sotien kokonaisbudjetti Suomessa on noin 20 miljardia? Eli jos ajatellaan miljoonaa suhteessa 20 miljardiin, niin on kyllä suhteellisuudentaju hukassa. [Pia Lohikoski: No juuri näin!] En päässyt itse siihen keskusteluun, jossa tästä välttämättömästä terveydenhoidosta puhuttiin, mutta kyseessähän on ihmisarvoon liittyvä kysymys ja ennen kaikkea kysymys myös hyvin järkevästä politiikasta, jossa nimenomaan hoidetaan ihmiset ajoissa, jotta oireet eivät kroonistu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Strand.

16.45 Joakim Strand r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Alla människor ska ha rätt till vård av god kvalitet och vård där människovärdet respekteras. Alla ska också ha rätt att göra ett meningsfullt jobb, trivas på sin arbetsplats, känna att de har förutsättningar att göra sitt bästa. Så här sade ledamot Rehn-Kivi här tidigare i sitt gruppanförande och framhöll också hur sjukskötare och vårdare har en mycket central roll i hela vårdsystemet. De gör mycket krävande uppgifter och arbetar även under mycket obekväma arbetstider, och vi har all respekt för deras arbete.

Tässä aikaisemmin edustajat Lohi ja Wallinheimo pitivät mielestäni hyvät puheenvuorot, hyvin sovittelevat sellaiset. Omasta mielestäni ei kannata nyt hirveästi muistella vanhoja ja syytellä toisia. Tämä on sen verran iso haaste kyllä monena tulevana vaalikautena, että toivottavasti jonkinäköinen yhteishenki täällä pysyisi.

Jag skulle själv vilja passa på att tacka minister Lindén för ett alldeles utmärkt arbete. Jag har egentligen en fråga, och det gäller just tillgången på utländsk arbetskraft. Ni sade tidigare något om samarbete med näringsministeriet, om jag hörde rätt, och det skulle vara roligt att kanske konkret höra lite mer om road map och volymer och vad man tänker göra.

Elikkä kysyisin ulkomaisesta työvoimasta ja siitä, mitä siellä on meneillään. — Tack.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. — Edustaja Räsänen.

16.47 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kiitän ministeri Lindéniä siitä, että taruitte vastauspuheenvuorossa tähän kysymykseen tilannekuvasta, ja mielestäni aivan oikein totesitte sen, että palvelutarve on yksinkertaisesti lisääntynyt. Meillä on tapahtunut muutos tässä viimeisten vuosien aikana. Väestö on ikääntynyt, ja myös monenlaiset terveydelliset haasteet ovat lisääntyneet, muun muassa mielenterveysongelmat, ja ne ovat johtaneet palvelutarpeen lisääntymiseen ja siihen, että meillä tosiasiallisesti on hoitajavaje, vaikka paikoitellen nähdäänkin, että hoitajien lukumäärä olisi sinänsä kasvanut tai pysynyt ennallaan tai ei olisi niin merkittävästi vähentynyt, paikasta riippuen.

Ja sekin on totta, että kyllähän tämän hoitajavajeen juuret ovat pidemmällä. Tästä on puhuttu jo pitkään, ja tietenkin tuo korona-aika pahensi tilannetta — meillä on edelleenkin tätä koronan hoitovelkaa maksamatta — mutta väestön ikääntyminen kiihtyy edelleen, ja seuraavan kymmenen vuoden aikana eläköityy neljäsosa sairaanhoitajista, kolmasosa lähihoitajista. Vaikka koulutusmäärät ovat lisääntyneet, me tiedetään, että ne eivät tule näillä suunnitelmilla riittämään, ja on erittäin huolestuttavaa, että moni suunnittelee alan vaihtoa. Ei meillä ole varaa luopua osaavasta henkilöstöstä tällä hetkellä.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Toivoisin, että ministeri Lindén myös kommentoisi tätä suurta reserviä, joka meillä on koulutetuista henkilöistä eli sosiaali- ja terveysalan koulutuksen saaneista. Jo pari vuotta sitten puhuttiin, että 72 000 tekee töitä joissain muissa kuin oman alan töissä, ja olen kuullut, että luku olisi noussut peräti 100 000:een. Pitääkö tämä paikkansa, ja osaatteko, ministeri, tarkemmin tätä kommentoida? Me todellakin tarvitsisimme sellaisia toimia, jotka kannustaisivat tätä osaavaa työvoimaa palaamaan takaisin alalle.

Senkin allekirjoitan, että kyllä te olette tällä vaalikaudella laatineet hyviä pykälä. Olemme lämpimästi kannattaneet tätä vanhusten ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoitusta samoin kuin hoitotakuu-uudistusta ja myös kotihoidon lainsäädäntöön tehtyjä parannuksia, mutta riittävää henkilöstömitoitusta ei näiden hyvien tavoitteiden toteuttamiseksi ole kyetty osoittamaan — eikä siitä kyllä vakuuttanut ministerin puheenvuorokaan, jonka tästä esititte.

Kaiken kaikkiaanhan olemme siinä tilanteessa, että Suomen terveysmenot ovat vaativat moneen muuhun Euroopan unionin maahan verrattuna, myös Pohjoismaihin verrattuna, eli meillä pienellä rahamäärällä tehdään siihen budjettiin nähden melko hyvää tulosta, mutta kyllä se käytännössä tarkoittaa sitten myös niitä vajeita, joiden kanssa tällä hetkellä elämme. Te olette, ministeri, tuonut esiin julkisessa keskustelussa sen, että nämä Suomen terveysmenot ovat noin kymmenen prosenttia pienemmät kuin muissa EU-maissa, ja tässä tietysti avaimet ovat hallituksella ja ministeriöllä nyt käsissään.

Kiitan ministeriä myös siitä, että olitte tarttunut tähän kristillisdemokraattien korjaussarjaesitykseen liittyen sote-uudistukseen, ja toivoisin, että täällä eduskunnassa ja puolueiden kesken heräisi vilkasta keskustelua siitä, minkälaisia korjauksia tähän sote-uudistukseen tarvitaan, koska varmasti aika yksituumaisia olemme siitä, että eihän tämä valmis ole ja merkittäviäkin ongelmia voi olla edessä. Nehän liittyvät ennen muuta rahoitukseen. Ne liittyvät siihen, että rahoituksessa ei ole huomioitu kaikkia niitä kustannuksia, esimerkiksi it-kustannuksia, palkkaharmonisaatiota, alan tulevia palkankorotuksia ja niin edelleen. Ja sitten määrätymisperusteissa on valuvikoja, mikä aiheuttaa palvelutarpeeseen nähden alirahoitusta, [Puhemies koputtaa] ja siitä puuttuu myöskin kannusteita hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Mäkinen, edustaja Mäkinen on poissa. — Edustaja Kiviranta.

16.52 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On selvää, että terveyspalvelut ovat kiihtyneet ja että hoitajapula on todellinen ongelma. Nyt kokoomus arvostelee hallitusta terveyspalvelujen kriisistä, vaikkei sillä itsellään hallituksessa ollessaan ollut esittää ratkaisuja. [Paula Risikko: Oli, muttei kelvannut!] Myöskään nyt oppositiolla ei ole tarjota ratkaisuja, vaikka se äänestäjilleen muuta lupaa.

Väestön vanhentuessa ja huoltosuhteen lähivuosina entisestään heikentyessä ei tilanteeseen ole näköpiirissä helppoja ratkaisuja. Tällä hetkellä hoitajien vaje on arviolta 10 000:n ja 15 000:n välillä, ja THL:n arvion mukaan vuoteen 2040 mennessä sosiaali- ja terveysalalle tarvitaan 200 000 uutta työntekijää.

Arvoisa puhemies! Kuntasektorilla terveydenhuollossa työskentelevien sairaanhoitajien määrä on vuosi vuodelta tasaisesti kasvanut. Määrän kasvu liittyy ennen kaikkea väestön palvelutarpeen kasvuun, lääketieteen kehittymiseen ja hoitokäytäntöjen muutoksiin sekä sairaanhoitajien työnkuvan laajentumiseen aiemmasta. Esimerkiksi perusterveyden-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

huollossa suurin osa vastaanottokäynneistä on hoitajakäyntejä ja lääkäreiden vastaanotto-käyntejä on niitä vähemmän.

Missään muussa ammatillisessa koulutuksessa ei ole viime vuosina lisätty koulutustarjontaa niin voimakkaasti kuin sote-alalla nyt tapahtuu. Kuluvalla hallituskaudella lähes kaikkien sote-alan ammattiryhmien koulutusta on lisätty. Vaikka sairaanhoitajien tarve on kasvanut jo pitkään, vasta kuluvalla hallituskaudella asiaan on tartuttu ja sairaanhoitajakoulun aloittaneiden määrää on nostettu voimakkaasti. Koulutusmääriä ei lisätty kokoomuksen opetusministeriaikana. [Sari Sarkomaan välihuuto — Sanni Grahn-Laasosen välihuuto] Nousevan hoitajamitoituksen saavuttamiseksi on hallituskauden aikana lisätty sekä lähihoitajien että sairaanhoitajien koulutuspaikkoja eri puolille Suomea. Lisäresurssina uuteen henkilöstömitoitukseen on budjetoitu 265 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Vanhustenhuollon tilanne on kuluvalla hallituskaudella kohentunut kriisiytyneen tilanteen jälkeen. Erityisesti ympärivuorokautisissa palveluissa tuli muutamia vuosia sitten ilmi merkittäviä hoidon laatua heikentäviä ja asiakasturvallisuutta vaarantavia puutteita, joiden vuoksi viime vaalikauden puolella alkoi keskustelu ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksen säättämisestä lailla. Koronapandemia on hidastanut tavoitteiden saavuttamista, mutta määrätietoista työtä on tehty jatkuvasti. Kaikki me tässä salissa haluamme taata arvokkaan vanhuuden ja laadukkaan hoivan sitä tarvitseville.

Arvoisa puhemies! ”Ihminen ei ole desimaali”, tokaisi lähes neljä vuotta sitten silloinen valtiovarainministeri Petteri Orpo. Silloin olivat eduskuntavaalit nurkan takana, ja niin ne ovat nytkin. Opposition syytökset ovat absurdeja siihen nähden, ettei oppositiolla ole minikäänlaisia ratkaisuja tähän tilanteeseen. Te tiedätte aivan hyvin sen, ettei hoitajavajeeseen ole lyhyellä tähtäyksellä yhtään nopeaa ratkaisua ja hieman pidemmälläkin aikavälillä ratkaisuna on vain ja ainoastaan raha, käytännössä velkaraha. Vaalit lähestyvät, ja ilman vastuuta on helppoa huudella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hopsu.

16.57 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Yli 85-vuotiaiden määrä kasvaa 40 prosentilla vuodesta 2021 vuoteen 2030, 154 000:sta yli 216 000:een. Kuten ministeri Lindén täällä sanoi, työvoimapula vaivaa kipeästi Suomea lähes alalla kuin alalla. Esimerkiksi teknologiateollisuuden kymmenen vuoden tekijätarpeen on arvioitu olevan 130 000. Hoitajista samassa ajassa eläkkeelle siirtyy yli 30 000. Vanhusten määrän ja palvelutarpeen kasvu vaatii hyvinvointialan arvioiden mukaan jopa 200 000 uutta hoitajaa tässä ajassa.

Henkilöstömitoituksin pyritään nyt turvaamaan elintärkeiden palveluiden ja hyvän hoidon mahdollisuus. Koska väkeä ei riitä ja pieni palkkaus ja työn raskaus eivät ole houkuttelevia vetämään ja pitämään muuten tärkeäksi koetuilla naisvaltaisilla aloilla riittävästi henkilöstöä, tarvitaan laajempaa keinovalikoimaa. Tarvitaan lisää koulutuspaikkoja, sairaanhoitajia, lähihoitajia, hoiva-avustajia, mutta myös varhaiskasvatuksen opettajia, lasten ja nuorten psykologeja, opettajia ja niin edelleen — ja kaikkia näitä vielä enemmän kuin mihin tämäkään hallitus on yltänyt. Tarvitaan sujuvaa maahanmuuttoa, kielikoulutusta ja oppisopimuskoulutusta. Myös lähtömaassa on voitava järjestää suomalaiseseen tutkintoon liittyvää koulutusta. Tarvitaan omaishoitajien aseman vahvistamista, perustuloa tai verovapautta, jota salissa esiteltiin, toimivaa sijaishoitoa, joka mahdollistaisi omaishoitajan levon. Tarvitaan parempaa johtamista ja hyviä työoloja. Pelkästään mitoitukseen kiinni jääminen on kapea ratkaisu.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Arvoisa puhemies! Kaikkeen työhön hoivakodissa ei tarvita sote-alan koulutusta. Yksinäisyys vaivaa vanhuksiamme niin kodeissa kuin asumisyksiköissä. Tähän voidaan tuoda useita erilaisia ratkaisuja. Myös muiden koulutettujen ammattilaisten suhteellista määrää on voitava lisätä, jotta hoivan ja hoidon laatu oikeasti vahvistuu, myös kotihoidossa. Hoiva-avustajien koulutuksen määrää hallitus on lisännyt. Tätä pitää jatkaa ja huomioida nämä henkilöt niin yksityisen kuin julkisen puolen henkilöstömitoituksen osana. Myös toimivan hoivateknologian lisäämiseen pitää säilyä kannustin. Vaikkei tämän tulekaan ajatella korvaavan ihmisiä, osaltaan se helpottaa hoitajien työmäärää ja parantaa ikäihmisten turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Vanhenemisen yhteydessä muistisairaiden määrä kasvaa. Ikääntyneiden ympärivuorokautisissa hoivakodeissa asuu tällä hetkellä 50 000 asiakasta, julkisella heistä puolet ja yksityisellä puolet, ja koko tästä joukosta 75 prosentilla on muistisairaus. Pelkästään muistisairauksien ennaltaehkäisy ja tunnistaminen ja hoidon aloittaminen ajoissa olisivat merkittäviä keinoja helpottaa myös hoivan riittävyttä, edes vähän. Arvioiden mukaan jopa kolmannes muistisairauksista voisi olla ehkäistävissä hallitsemalla sairauden riskitekijöitä. Meidän tulee tukea myös vanhusten itsenäistä, turvallista ja mielekästä kotiasumista, sillä esteetön, turvallinen ja muistiystävällinen koti vahvistaa omaehtoisuutta ja liikkumista.

Ennaltaehkäisy on taloudellisesti ja inhimillisesti kestävä sosiaali- ja terveystaloudellisuus. Tämä hyvinvoinnin edistäminen jää osittain yhä kuntien tehtäväksi, ja tässä ennaltaehkäisyyn vastuunjaossa onnistuminen tai epäonnistuminen on mielestäni yksi tämän sote-uudistuksen riskipaikoista, mitä meidän pitää tarkasti seurata. Olen kyllä sitä mieltä, että sote-uudistus näin pienessä maassa niin monen alueen kokoisena tai laajuisena kuin se nyt toteutetaan, luo liikaa hallintoa ja tulee kalliiksi, ja tämän olen myös päätöstä tehdessä ääneen sanonut. Kallista on myös hallinnon rakenteiden ja ylipäätään tämän muutosvaiheen läpivieminen. Toivotaan, että niitä kustannussäästöjä ja ennen kaikkea parempaa hoivaa pystytään toteuttamaan jatkossa.

Ennaltaehkäisyyn on kunnille tulossa tammoinen HYTE-kerroin. Toivon, että seuraavat hallitukset pystyvät tätä HYTE-kerrointa entisestään vahvistamaan, koska ennaltaehkäisyssä on myös näitä oikeita, aitoja säästöpotentiaaleja. Ikäihmisten parasta palvelua olisi vahvistaa heidän mahdollisuuksiaan elää mahdollisimman pitkään omanlaista, itsenäistä elämää. Tässä myös kulttuuripalvelujen rooli on merkittävä, ja toivoisin, [Puhemies koputtaa] että kulttuuripalvelut voidaan lisätä tähän HYTE-kertoimeen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Lohikoski, edustaja Lohikoski poissa. — Edustaja Salonen.

17.02 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Vanhuspalveluista puhuttaessa puhumme usein palvelurakenteista, resursseista, hoivayksiköistä ja mitoituksista — kaikki sinällään tärkeitä asioita. Tärkein jää usein ääneen sanomatta: vanhuspalvelut koskevat äitejämme, isiämme, isovanhempiamme tai siskojamme ja veljiämme. Puhumme siis tänäänkin tosiasiaa siitä, miten haluamme, että läheisiämme Suomessa autetaan ikääntymisen tuomien avuntarpeiden vuoksi. Puhumme siitä, mitä tapahtuu heidän kodeissaan tai heidän kodinomaisissa hoitopaikoissa asuessaan, mitä hyväksymme ja mitä emme halua heidän arjessaan olevan.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Olen iloinen siitä, että tämä hallitus päätti, että Suomessa ei ole oikein se, että hoitoyksiköiden työvuorolistoihin merkitään haamuhoitajia ja että tosiasiasa siellä asuvia vanhuksia jätetään hoitamatta. Me emme enää siirrä kaikkia hoivakotiin liittyviä avustavia töitä hoitotyötä tekeville, vaan työmäärää tulee jakaa hoitotyötä tekevien sekä siistimistä, vaatehuoltoa tai ruokahuoltoa tekevien kesken. Olen tyytyväinen siihen, että enää ei tarvitse taistella valtakunnallista alimitoitusta vastaan. Kukaan ei enää väitä, että neljä hoitajaa kymmentä hoidettavaa kohden on aivan käypä tapa hoitaa ikääntyneitä. Sellainen mitoitus tarkoitti yhtä ihmistä kymmentä hoidettavaa kohden niin aamu-, ilta- kuin yövuoroonkin. Se ei ole missään hoivayksikössä käypä määrä, päinvastoin. Ensi vuonna lainsäädäntö vaatii, että ympärivuorokautisessa hoivassa kymmentä hoidettavaa kohden on seitsemän hoitajaa. Henkilöstötarpeen nousuun on varauduttu talousarviossa, hoitoalan koulutusmäärissä sekä julkisen talouden suunnitelmassa.

Aina hyväkään tahto ei riitä. Hallituksen toimista huolimatta paheneva hoitajapulana on tuonut seuraavan kriisin sosiaali- ja terveyspalveluihin: hoitohenkilöstön määrä Suomessa ei ole vähentynyt aikaisemmasta, mutta hoitohenkilöstön tarve on lisääntynyt. Tarvitsemme edelleen enemmän työntekijöitä alalle. Tilanne on nyt alalla vaikea, mutta koulutuslisyksien uskotaan purevan asteittain ja tekevän parannuksen hoitoalan tilanteeseen. Lisäksi hallitus tukee työolojen ja työelämän kehittymistä hankerahoituksella ympäri Suomen. Hoiva- ja hoitotyössä olevat eivät odota suuria, vain sitä, että he voisivat tehdä työnsä hyvin ja tavalla, jolla heidät on alalle koulutettu työtä tekemään.

Meidän on tehtävä kaikkemme, jotta ratkaisemme hoitajapulana. Henkilöstön lisäämispaineissa emme kuitenkaan saa madaltaa vaatimuksia vanhusten kanssa työskentelevien pätevyydestä epätarkoituksenmukaisesti. Lähetä ei voi antaa ja jakaa lääkkeitä tai vartijaa hoitaa vanhuksen yöaikaista hoitotarvetta — elleivät he sitten ole saaneet myös hoiva-alan koulutusta. Jokainen vanhus ansaitsee ammattimaisen hoivan, jossa hän ei tule vain merkittyä hoidetuksi vaan kohdatuksi, kuulluksi ja autetuksi laadukkaasti.

Myös kotihoitoa ja omaishoitoa on kehitettävä. Hallitus vahvistaakin kotipalvelua ja omaishoitoa lähes 90 miljoonalla eurolla, mistä osa kohdistetaan valtionavustuksina kunnille. Lisäksi tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmasta on myönnetty yhteensä 221 miljoonaa euroa alueiden hankkeille perustason vahvistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Jaamme yhteisen huolen vanhuspalveluiden tilasta. Toivon vanhuk-
sia arvostavan ja heidän palveluihinsa panostavan poliittisen tahtotilan säilyvän myös tulevina vuosina. Palveluiden tehostaminen ei ole kestävä tie. Tulevaisuudessa väestön ikääntyminen ja — onneksemme — aikaisempaa korkeampi elinikä lisäävät palvelujen tarvetta ja kustannuksia. Rahoitustarve tulee kasvamaan entisestään. Yksikään hallitus ei pääse vastuusta huolehtia parhaan kykymme mukaan tulevina vuosina ikäihmisistämme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Juuso.

17.07 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Voisin alkajaisiksi haukkua ainakin kolme tai neljä edellistä hallitusta siitä, että vanhuspalveluiden tilanne on päästetty tähän jamaan. En kuitenkaan tee sitä, vaan esitän muutamia ratkaisuehdotuksia.

Tällä hallituskaudella säädetty minimihoitajamitoitus 0,7 on ehdottoman tarpeellinen ympärivuorokautisessa hoivassa, eikä siitä pidä luopua, ja hyvä, että siitä ei luovuta. Näin on ministeri Lindén tänään sanonut. Hoivan piirissä olevat ovat useimmiten muistisairaita henkilöitä, joilla muistisairauden lisäksi on myös monia muita sairauksia, yleisimmin ve-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

renpainetauti, diabetes, kilpirauhasen vajaatoiminta, sydämen vajaatoiminta, erilaiset liikumista vaikeuttavat tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja niin edelleen. Heidän hoitamisen on erityisen vaativaa, sillä apua tarvitaan kaikissa päivittäisissä toimissa pukeutumisesta, peseytymisestä ja syömisestä alkaen, lääkehoidon seurannasta puhumattakaan.

Väestö vanhenee, ja hoivapalveluiden tarve kasvaa koko ajan. Ongelmaa ei ratkaista filippiiniläishoitajilla, sillä hoitajapula ei kosketa vain Suomea: heistä kilpaillaan jo kansainvälisellä tasolla. Vanhuspalveluihin on arvioitu tarvittavan 30 000 työntekijää lisää tämän vuosikymmenen aikana. Lisäksi vanhuspalveluissa on korvattava eläkkeelle siirtyvät.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat ensi vuoden alusta sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa, joten jatkossa ei voida enää syyttää kuntia vanhusten huonosta hoivasta. Hoitajapulasta johtuvaa kriisiä voidaan ratkoa ainakin seuraavilla toimenpiteillä:

Omaishoidon kriteerien ja korvausten yhtenäistäminen valtion tasolla ja korvauksen tason nostaminen: Perussuomalaiset ovat jo pitkään esittäneet omaishoidon korvauksen verovapautta. Me emme tule selviämään vanhenevan väestön hoivatarpeesta ilman omaisia. Muutoksia tulisi tehdä myös omaishoitajien oikeuteen työstä poissaoloon omaisen hoitamista varten. Nyt se oikeus on vain viiden päivän pituinen. Se ei riitä, vaan sitä tulisi laisäädännöllä pidentää.

Perhekotien lisääminen vähentäisi kotihoidon tarvetta, joten katseet myös sinne. Muutamia perhekoteja on jo toiminnassa, mutta niiden lisäämiseen on painetta. Korvaus kohdilleen ja sopivien kiinteistöjen rakentaminen helpottaisivat tilannetta.

Palveluasumispaikkoja tulee lisätä. On kohtuutonta, että vanhuksia makuutetaan terveyskeskusten vuodeosastoilla kuukausikaupalla sen vuoksi, että palveluasumisen paikkoja ei ole riittävästi. Tämä on haaste myöskin hyvinvointialueille.

Hoiva-alan veto- ja pitovoiman lisääminen on tärkeää. Koulutuspolkua on järkevöitettävä niin, että helpotettaisiin esimerkiksi lähihoitajan mahdollisuutta opiskella sairaanhoitajaksi ja sairaanhoitajan mahdollisuutta opiskella lääkäriksi siten, että aikaisemmat hoiva-alan opinnot otettaisiin huomioon eikä tarvitsisi aina aloittaa alusta.

Lähijohtamisen merkitys on suuri. Joustavat vuorojärjestelyt helpottavat työn ja perheen yhteensovittamista, ja riittävä hoitajamäärä pitää rasittavuuden kohtuullisella tasolla ja sellaisena, että hoitotyötä on mahdollista tehdä hoitotyön eettisten periaatteiden mukaisesti ja ihmisarvoa kunnioittavasti.

Arvoisa puhemies! On varmasti monia muitakin keinoja ongelman ratkaisemiseksi. Tärkeintä olisi ryhtyä toimiin eikä aina vain selvittää uusilla työryhmäkoonpanoilla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Vikman, edustaja Vikman poissa. — Edustaja Mattila.

17.12 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Keskustelemme tänään todella vakavasta aiheesta, nimittäin vanhustenhoidon nykytilasta ja hoitajien riittävydestä. Vaikka välikysymyksen tekijät ovat nostaneet kyseiset tärkeät aiheet keskusteluun, on syyttävä asenne parasta jättää syrjään. Olemme yhteisen tärkeän asian äärellä. Haluamme kaikki parasta mahdollista hoivaa sekä arvokasta ja turvallista vanhenemista ikäihmisille, heille, jotka ovat olleet rakentamassa hyvinvointiyhteiskuntaamme.

Hoitajapula ja siitä johtuva kriisi vanhustenhoidossa ei ole syntynyt yhtäkkiä vaan paljon pitemmällä ajanjaksolla, jo silloin — ja sitä ennen — kuin välikysymyksen esittäjät

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

ovat itse olleet vuorollaan hallituksessa vastuussa sosiaali- ja terveydenhuollon asioista. On selvää, ettei pidemmällä ajanjaksolla syntynyttä ongelmaa ratkaista hetkessä, kun tähän tilanteeseenkaan ei ole tultu hetkessä.

Hoitajapula on koskettanut useita tuhansia perheitä, kuten myös minun perhettäni. Yli 90-vuotias appiukkoni joutui yli 70 kilometrin päähän toiseen kaupunkiin vanhustenhoitoyksikköön hoidettavaksi, koska kotikaupungista ei löytynyt hoitopaikkaa. Hoitopaikkaa ei ollut, koska ei ollut tarpeeksi hoitajia. Yksiköitä on kiinni, ja ne odottavat aikaa, jolloin hoitajia on riittävästi niiden avaamiseen. Vaari sai lopulta hoitopaikan omasta kotikaupungistaan, mikä oli ennen kaikkea lähisukulaisten kannalta hyvä asia. Vaari itse on jo sellaisessa mielenmaisemassa, ettei tiedä, millä paikkakunnalla hoitokoti sijaitsee. Läheisille sijainnilla on suuri merkitys. Sillä on merkitystä puolisolle ja jälkikasvulle, onko vaari 7 vai 70 kilometrin päässä.

Arvoisa puhemies! Vanhustenhoidon vastuuhenkilöiltä on kuulunut jo jonkin aikaa, ettei täyttä hoitajamitoitusta voida saavuttaa tässä tilanteessa, jossa hoitohenkilöstöä ei yksinkertaisesti ole saatavilla riittävästi. On sanottu suoraan, että hoitajamitoitus oli susi syntyessään, mutta nyt sitä tavoiteltaessa tulee jo karhu vastaan.

Säädimme hoitajamitoituksen 0,7 tehostettuun palveluasumiseen reilu kaksi vuotta sitten laajalla kannatuksella täällä eduskunnassa. Lain säätämistä vauhdittivat räikeät laiminlyönnit, jotka olivat tulleet ilmi vanhustenhoitoyksiköistä eri puolilta Suomea. Liian vähäisellä henkilöstömäärällä oli teetätetty töitä, minkä seurauksena olivat laiminlyödyt vanhukset ja nääntyneet hoitajat, joilta oli riistetty ammattiylpeys. Asiantuntijakuulemisissa kyllä tiedostettiin hoitajamitoituksen hankala toteutettavuus juuri sen vuoksi, että hoitajista oli ollut pulaa jo monen vuoden ajan. Arvelimme kuitenkin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että hoitajamitoitus voisi olla vahva väline parantaa hoitoalan vetovoimaisuutta. Mittoitus suojaisi henkilöstöä liikakuormitukselta ja parantaisi hoidon laatua.

Arvoisa puhemies! Välikysymyskeskustelu osuu hetkeen, jossa hoitoalojen työtaistelut ovat kuumimmillaan. Meidän kannattaa olla kiinnostuneita siitä, mitä hoitajille kuuluu. Nuoret hoitajat äänestävät nyt jaloillaan. He hakeutuvat pois alalta, jolla heitä on yhä vähemmän ja jolla he kokevat, ettei heitä arvosteta. Terveystenhoitoala ei kaadu yksistään alanvaihtajiin, vaan vuoteen 2030 mennessä puolet tämän hetken sosiaali- ja terveydenhoitoalan ammattilaisista siirtyy eläkkeelle. Samaan aikaan merkittävä osa muistakin suomalaisista jää pois työelämästä ja siirtyy kuluttamaan terveyspalveluita kasvavalla tahdilla. Joku onkin lohkaissut, että väestöpyramidi kaatuu hoitoalan päälle. Jo nyt puuttuu 8 000 hoitajaa. Vuoteen 2035 mennessä tarvitaan THL:n laskelmien mukaan 200 000 uutta sote-alan osaajaa.

Hoitajat eivät kaunistele vaatimuksiaan vaan vaativat lisää palkkaa. Pakoa hoitoalalta ei kuitenkaan tilkitä yksistään palkankorotuksilla. On kiinnitettävä huomiota myös työoloihin ja rakenteisiin. Eduskunta vastaa parhaansa mukaan hoitajapulaan lisäämällä sote-ammattilaisten koulutuspaikkoja tai helpottamalla vierasperäisten osaajien maahantuloa. Eduskunnassa voidaan vaikuttaa lainsäädännöllä myös hoitajien työympäristöön, työturvallisuuteen ja työterveyshuoltoon.

Sote-alaan kuuluu paljon myös sellaista työtä, jota pystyy tekemään muukin kuin sote-tutkinnon suorittanut henkilö. Siksi on väljennettävä tulkintaa, ketkä voivat tehdä avustavia tehtäviä, jotta hoitajat voivat keskittyä koulutustaan vastaavaan hoitotyöhön. Myös hoitajamitoituksen täyttä toimeenpanoa on pakko tarkastella.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Arvoisa puhemies! Nyt on äärimmäisen tärkeää saada työrauha hoitoalalle. Toivotaan, että arvostus osoitetaan työmarkkinapöydässä. Hoidon tarve kasvaa, ja hoitajia totisesti tarvitaan niin vanhustenhoidossa kuin muualla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hänninen.

17.17 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri! Hyvä hoiva vaatii aikaa ja läsnäoloa. Hyvää hoivaa ei voikaan tehostaa loputtomiin. Hoivassa ei ole kysymys mistään pehmeästä politiikasta, vaan se on ihmiselämän kovaa ydintä, vaikka se ei mahdukaan aina meidän jatkuvaa tehostamista vaativaan aikaamme. Hoiva-alan kriisissä onkin kyse mitä suurimmassa määrin loppuunpalamisen partaalle ja sen ylikin tehostetuista työntekijöistä. Yksi uuvuttavimmista asioista on tieto siitä, että et pysty tekemään työäsi niin hyvin kuin tahtoisit.

Monet ihmiset elävät kuin hoiva ei koskisi heitä ollenkaan, mutta kukaan meistä ei elä elämää, jossa emme jossain välissä olisi itse hoivan kohteena, eikä kyse ole vain elämän alku- ja loppupäästä. Elämä on myös yllätyksiä täynnä, ja kuka tahansa meistä voi milloin tahansa olla tilanteessa, jossa tarvitsee hoivaa pitkiäkin aikoja. Hoiva-alan kriisin ratkaisu on paras vakuutus meille kaikille elämän yllättävyyden edessä.

Hoivassa on kyse myös sukupuolesta. Se on sekä julkisessa että yksityisessä elämänpäässä edelleen vahvasti naisvaltainen ala, ja väitän, että tässä on yksi syy, miksi olemme tulleet tähän tilanteeseen. En itse halua asettaa eri aloja vastakkain, sillä kaikki työ on arvokasta ja tarpeellista. Silti itselleni on vuosien varrella piirtynyt tehtyjen päätösten ja käydyn keskustelun perusteella sellainen kuva, että meillä edelleen arvostetaan miesvaltaisia vientialoja enemmän kuin naisvaltaista julkista sektoria. Tätä asiaa ei voida kiertää valaisemalla julkisia rakennuksia hoitajien kunniaksi. Meillä on aivan liikaa konkreettisia todistuksia aliarvioimisesta. Niitä ovat esimerkiksi palkkaus ja vaikka se surullisenkuuluisa kiky-sopimus ja hoitajamitoituksen vastustaminen.

Arvoisa puhemies! Tässä salissa puhutaan opposition välikysymyksestä, jossa on paljon kyse hoiva-alan kriisistä. Kun katson, mitkä puolueet tämän välikysymyksen ovat tehneet, herää monta kysymystä. On kysyttävä, miten voidaan ensin esimerkiksi leikata naisvaltaisen julkisen sektorin lomarahat ja sitten pokkana ihmetellä täällä, miksi meillä on näillä aloilla työvoimapula, joka näkyy sekä niin, että jo valmiiksi alalla olevat lähtevät, että siten, että uusia ei enää alalle saada. Valitettavasti se on niin, että sitä saa, mitä tilaa.

Välikysymyksen allekirjoittaneet puolueet eivät myöskään ole mitenkään erityisemmin profiloituneet naisvaltaisen julkisen sektorin puolustajina, päinvastoin. Oikeiston puheessa julkinen sektori on monesti paisunut taakka, jota yksityinen kannattelee. On todella vaikea saada selkoa, mitkä ovat opposition omat ratkaisut esittämiinsä ongelmiin. Ei kai tässä kriisissä Suomella voi olla varaa ainakaan kokoomuksen viime viikonloppuna esittämiin miljardiluokan säästötoimenpiteisiin?

Arvoisa puhemies! On selvää, että säädetystä hoitajamitoituksesta ja sen rahoituksesta tulee pitää kiinni. Mitoituksella on kuitenkin henkilöstön jaksamiseen ja hoivan laatuun merkittävä vaikutus. Arvokasta ja hyvää elämää emme voi nimittäin taata ilman riittäviä ja oikeita voimavaroja. Tämä hallitus onkin laittanut resursseja hoitajamitoituksen toteuttamiseen ja lisää nyt alan koulutuspaikkoja. Lisäksi sote-alan pito- ja vetovoimatekijät, kuten oikeudenmukainen palkkaus ja työssäjaksaminen, on meidän yhdessä saatava kuntoon, ja tämä vaatii yhteiskunnalta myös niitä taloudellisia panostuksia. Meillä jokaisella

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

päättäjällä on vastuu toimillamme edistää jokaisen ihmisen oikeutta oikea-aikaisiin ja laadukkaisiin sosiaali- ja terveystalveluihin, ja meillä jokaisella päättäjällä on velvollisuus mahdollistaa jokaiselle oikeus arvokkaaseen ja turvalliseen elämään sen alusta loppuun saakka. Tätä vastuutamme me emme voi toisillemme ulkoistaa.

Lopuksi haluan vielä sanoa, että kyse on myös arvoista ja siitä, miten näemme koko elämän kokonaisuuden. Meillä ei edelleenkään ymmärretä, miten suuri merkitys hoiva-aloil-la on tuottavuuden ja verotulojen kannalta. Nämä alat eivät ole mikään tukiala. Ne ovat meidän koko yhteiskuntamme sydän, ja meillä ei tosiaankaan ole varaa antaa tämän sydämen pysähtyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Koskela.

17.22 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Aluksi kannatan edustaja Sarkomaan tekemää epäluottamuslause-esitystä.

Hallituksen politiikka sote-alan epäkohtien ratkaisemiseksi on ollut heikkolaatuista. Tehdyillä toimilla on pikemminkin syvennetty hoitoalan ongelmia kuin helpotettu niitä. Hyvää tahtoa hallituksella tietysti on ollut, esimerkiksi 0,7:n hoitajamitoituksen taustalla on kannatettava ajatus ja vilpittön pyrkimys taata parempaa hoitoa sitä tarvitseville. Valittavasti sote-sektoria vaivaa krooninen rahoitusvaje, johon hallitus ei ole kyennyt löytämään ratkaisua. Ilman riittävää rahoitusta ei lakiin kirjatulla tavoitteilla ole aitoa merkitystä.

Hyvinvointialueet ottavat sote-palveluiden järjestämisvastuun noin kolmen kuukauden päästä. On puhuttu puolentoista miljardin rahoitusvajeesta, mutta todellisuudessa vaje tulee olemaan paljon enemmän. Palkkakierroksen, palkkaharmonisoinnin sekä inflaation kehityksen takia ja myös kuntien alibudjetointien vuoksi kustannukset ovat osin hämärän peitossa — eri arvioiden välillä on miljardien vaihteluja.

Hyvinvointialueet tulevat olemaan mahdottoman tehtävän edessä, ja mahdottoman tehtävän edessä ovat myös hoitoalan työntekijät. Suuri osa on päätynt alalle aidosta lähimmäisenrakkaudesta ja halusta tehdä hyvää ja auttaa heikommissa asemassa olevia, mutta pelkkä aito halu ei riitä, jos työtä on enemmän kuin aikaa ja voimia. Hoitoalan sairaspotilaiden määrä on jo nyt aivan liian korkealla tasolla. Hoitajat venyivät koronavuosina uskomattomiin suorituksiin, ja nyt olisi aika saada helpotusta. Myös hoidettavien kannalta sairaspotilaat ja lisäksi hoitajien suuri vaihtuvuus ovat ongelma.

Arvoisa puhemies! Suomessa on vähintään 10 000 hoitajan vaje, joka uhkaa pahentua entisestään väestön ikääntymisen vuoksi. Hallitus ja myös kokoomus ovat esittäneet monesti hoitajapulaa ratkaisuksi työperäistä maahanmuuttoa, mutta tämä ei ole ollenkaan ongelmatonta. Ammattiliitto SuPerin on suhtautunut tähän kriittisesti, koska ulkomailta rekrytoitua työvoimaa heikon kielitaidon takia kotimaisten hoitajien työtaakka vain kasvaa siinä, kun he joutuvat ohjeistamaan näitä muualtapaia tulleita. Ratkaisuja pitääkin mieluummin löytää kotimaasta käsin.

Noin viikko sitten uutisoitiin, että suomenkieliseen sairaanhoitokoulutukseen hakeutuvien määrä on suorastaan romahtanut. Neljä vuotta sitten yhteishaussa ensisijaisia hakijoita oli noin 4 000, kun nyt määrä on vain 2 500. Tässä on vielä tärkeää huomata, että kaikki koulutuksen aloittaneet eivät syystä tai toisesta suorita tutkintoa loppuun. Tämä on keskeinen ongelma, johon meidän on löydettävä ratkaisu. Tärkeää onkin, että emme itse aina-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

kaan turhilla toimilla vähennä alan houkuttelevuutta. Viime viikolla hyväksytty hoitoalan pakkolaki ei ollut järkevä toimi alan houkuttavuuden kannalta katsottuna.

Koulutukseen liittyen on tärkeää, että myös toisen asteen hoitajakoulutukseen hakeutuvat käyvät läpi soveltuvuuskokeet. Tällä voidaan vähentää koulutuksen keskeyttäneiden määrää.

Meidän on myös syytä joustavoittaa siirtymää lähihoitajasta sairaanhoitajaksi. Tällä hetkellä lähihoitajana tehty työ ei juurikaan lyhennä opiskeluaikaa, jos henkilö haluaa siirtyä korkeammalle asteelle. Tämä ei voi olla näin, varsinkin kun tiedetään, että lähihoitajat tekevät kentällä paljon samaa työtä kuin sairaanhoitajatkin. Koulutuspolkua ja hyväksilukua on kehitettävä järkevämpään suuntaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä muistuttaa, että omaishoitaajiin panostaminen on edelleen äärimmäisen tärkeää. Valitettavasti nyt, kun vanhustenhoidon ja kotihoidon tilanne on kriisissä, paine monesti siirtyy omaishoitajien jo ennestään kuormittuneille harteille. Vähintä, mitä voidaan tehdä, on asettaa omaishoidon tuki kokonaan verovapaaksi ja taata heille riittävät vapaapäivät, etteivät he uuvu arvokkaan työtaakkansa alle. — Kiitoksia. Ja kiitoksia myöskin, että ministeri on täällä paikalla vielä tähänkin aikaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Ja edustaja Kemppi.

17.27 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Arvon kollegat! Ensinnäkin, ensi viikolla on Vanhustenviikko. Olen varsin onnellinen siitä, että nyt ikääntyneiden ja vanhusten asioista puhutaan myös muuna aikana kuin tuon viikon aikana. Ikääntyminen on upea asia, ja toivon todella, että myös keskustelu ikääntymisestä on kaikin puolin positiivista.

Toiseksi, tilanne kentällä on erittäin vakava sosiaali- ja terveystaloudessa. Sitä ei kuitenkaan voi ratkoa hokkuspokkustempuilla. Lähihoitajat, sairaanhoitajat ja muut alan ammattilaiset ansaitsevat rehellisempää tarkastelua. Haluan kiittää ministeriä siitä, että hän on tuonut tätä rehellisyyttä keskusteluun myös tänään.

Oppositiolle: Jos myöhästyt töistä, niin syytätkö viimeistä viittä minuuttia vai koko matkaa? Yleensä syy on myöhäisessä heräämisessä tai jatkailussa alkumatkalla. Näin on tässäkin tapauksessa. Tekoja on kiihdytetty tällä hallituskaudella, mutta tahtotila on lähtenyt liikkeelle viiveellä.

Ajattelen, että sote-uudistusta ei alettu tekemään 15 vuotta sitten turhaan vaan hyvästä syystä. Tämä kriisi oli jo silloin näkyvissä. On jokaisen puolueen syy, että ratkaisuja hoitoalan vaikeuksiin on saatu vasta nyt ja yhteisen uudistuksen valmiiksi saattaminen on kaatunut monta kertaa hallituksissa. Pidän kuitenkin tämän hallituksen ansiona sitä, että 15 vuotta valmisteltu uudistus vihdoinkin saatiin maaliin. Se luo lähihoitajille, sairaanhoitajille ja kaikille sote-alan ammattilaisille pitkäjänteisyyttä ja näkymää kehittämistyön sijaan.

Hyvinvointialueille tämän päivän uutinen oli todellakin se, että hoitajamitoitus siirtyy. Vaadin tätä siirtoa itsekin, mutta olen tietenkin harmissani siitä, että samalla myönnämme sen, että hoitajia ei ole mahdollista saada nopeasti ja riittävästi. Tilanne on syntynyt pitkän ajan kuluessa, ja on rehellistä sanoa, että ikäluokkien pienentyessä hoitajien määrän nopea kasvaminen ei ole rehellinen tulevaisuudenkuva — ei ainakaan, kun tänään sivistysvaliokunnassa perussuomalaiset ovat vastustaneet työperäistä maahanmuuttoa ja edelleen näköjään puolueiden kesken on erimielisyyttä siitä, voimmeko työperäiseen maahanmuuttoon kannustamalla saada Suomeen lisää osaajia. Se on sote-kentälläkin työhyvinvoinnin lisää-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

misen rinnalla ainoa mahdollinen näkymä osaajien määrän lisäämiseksi. Me emme voi puristaa vähenevästä lasten määrästä enemmän hoitajia.

Töissä oleville hoitajille, alalta lähteneille ja tuleville hoitajille: Onko tunnelin päässä sitten kuitenkin valoa? Minusta on. Moitteet siitä, että tällä hallituskaudella mitään ei olisi yritetty tehdä, ovat täysin epärehellisiä. Sen edessä voin katsoa peiliin, että tällä kaudella on tehty valtion toimesta tekoja. Korona-aikana sotea pelastettiin kolmen miljardin tukipaketeilla. Hallitus on panostanut kuntien rahoitukseen enemmän kuin mikään muu hallitus 30 vuoteen. Tämä on ollut selvä arvovalinta. [Sari Sarkomaa: Ja velaksi!] Koulutuspaikkoja on lisätty. Esimerkiksi koulutuspaikkojen lisääminen ja hoiva-avustajien kouluttaminen ovat olleet tältä hallitukselta oikeita valintoja. Nopeita apuja tähän tilanteeseen ovat hoitajien työolojen parantaminen ja palkan tarkastaminen päivän tasalle. Monenlainen ennakoitava työ helpottaa painetta akuutissa.

Tarvitaan myös paikallista työtä parantamaan tilannetta, ei vain lakeja ja byrokratiaa. Ensi vuoden alusta lähtee liikkeelle uusi tarveperusteiseen rahoitukseen perustuva sotemalli, joka luo vakautta ja ennakoitavuutta. Hyvinvointialueilla tehdään nyt hyvinvoinnin isoin hyppy. Jos hyvinvointialueen keskeiset päättäjät pyörivät liikaa hallinnon ympärillä, niin hälytyskellojen pitää soida. Tärkein työ nyt jokaisella alueella on hyvinvoinnista huolehtiminen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen panostukset ja kokonaisuudesta huolehtiminen, poliittinen johtaminen. Se hallinnon pyörittäminen jää virkamiehille. Nyt on johdettava joka alueella sote-kriisiä kohti valoa. Se on raakaa työtä.

Ainakin omalla alueellani sen strategian, joka on jo hyväksytty, yhdessä hyväksytty, keskeisin kohta on se, että osaajien hyvinvointiin panostetaan ja asiakasohjausta parannetaan. Kun luen tarkalla silmällä oman alueeni hyvinvointialueen strategian, niin nämä kaksi asiaa siellä luvataan, ja niiden eteen ainakin itse yritän tehdä töitä, ja toivon, että jokainen hyvinvointialueen päättäjä myös tekee töitä.

Vain yhdessä tästä pääsemme eteenpäin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Elomaa.

17.32 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Vanhusten hyvinvoinnista huolehtiminen on tärkeä asia, ja jokaisella vanhuksella tulee olla oikeus laadukkaaseen hoitoon niin kotihoidossa kuin laitoksissakin. Vanhuspalvelulaki määrittää puitteet vanhustenhoidolle ja vaikuttaa tätä kautta hoidettavien vanhusten arkeen. Tällä hetkellä tilanne on kuitenkin niin heikko, etteivät edes lain asettamat minimivaatimukset hoivan laadulle toteudu kaikkialla Suomessa. Aikanaan, kun laitoshoitopaikkoja systemaattisesti vähennettiin, alkoivat kotihoidon haasteet nousta tuntuvasti esille. Henkilöstövaje iskee tyyllä tavalla myös laitoshoitoon. Vanhuspalvelujen lisäksi henkilöstöongelmat koskettavat kaikkea terveydenhuoltoa kautta linjan. Kokonaistilanne on aivan kestävämmän myös hoitohenkilökunnan näkökulmasta. Hoitajien työtaakka kasvaa liian suureksi, kun hoitohenkilökuntaa on pidemmän aikaa liian vähän. Niin ikään myös lääkäripula on mittava, varsinkin syrjäseuduilla. Omaishoitajuus on korvaamaton apu yhteiskunnalle. Kauniita sanoja on riittänyt vuosia mutta taloudellinen apu omaishoitajille jäänyt minimaaliseksi.

Arvoisa puhemies! Marinin hallituksen ollessa puikoissa tilanne on mennyt uudelle tasolle. Koko terveydenhuoltomme on kriisissä. Kysymys ei ole enää yksittäisistä ruuhkista tai puutteista hoidossa vaan paljon laajemman mittakaavan systemaattisista ongelmista, joiden seurauksena jopa potilasturvallisuus on vaarassa. Suomalaiset ansaitsevat parem-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

paa hoivaa. On todella väärin, että tälläkin hetkellä moni suomalainen vanhus makaa hädässä omassa ulosteessaan, koska järjestelmä ei toimi.

Hallituksen hoitajamitoituksen kasvattaminen on ollut toiveajattelua. Miten voidaan odottaa, että hoitajamitoitus parantaa henkilöstötilannetta, jos tekijöitä ei yksinkertaisesti löydy? Ei ole myöskään kestävä ratkaisu, jos hoitohenkilökuntaa siirtyy muista tehtävistä henkilömitoitusta paikkaamaan. Tilanne on kuin yrittäisi tilkitä yhdellä tulpalla kahdesta kohtaa vuotavaa venettä. Myöskään sote-uudistus ei näytä tuovan toivottua helpotusta tilanteeseen. Tästä kertoo useilta hyvinvointialueilta kantautuvat avunhuudot, kun on havaittu, etteivät resurssit yksinkertaisesti riitä. Ruohonjuuritason palvelut sakkaavat, ja rahat ovat menneet hyvinvointialueiden hallintohimmeleihin ja johtajien palkkoihin. Kuulostaako tämä hallituksen mielestä onnistuneelta uudistukselta?

Kuten välikysymyksestä ilmenee, terveydenhuoltoon liittyvät äärimmäisen vakavat ongelmat eivät ole tulleet puskesta hallituksen tietoon, vaan esimerkiksi vanhustenhuollon kriisi on ollut tiedossa jo pitkään. Hallituksen teot terveydenhuollon ongelmien paikkaamiseksi eivät vastaa edes sen oman ohjelman tavoitteita. Tämä asiakokonaisuus on niin merkittävä ja hallituksen toimet kuitenkin sen verran puutteelliset, että välikysymys aiheesta on enemmän kuin paikallaan.

Terveydenhuollon kriittisten ongelmien korjaamisen suhteen ei voida vitkastella nyt, sillä väestöennusteetkin kertovat meille sen tosiasian, että Suomi harmaantuu ja samanaikaisesti nuoremmat ikäluokat, joista hoitajia pitäisi löytyä, pienenevät jatkuvasti. Tämän päivän vanhukset ovat kuitenkin luoneet pohjan hyvinvointiyhteiskunnalle, jonka hedelmiä me olemme saaneet vuosia poimia. He eivät aikanaan olleet vaatimassa mitään vaan tekivät niska limassa töitä ja rakensivat hyvinvointi-Suomea. Ovatko he ansainneet loppuelämäksi tällaisen hoivan, jota me tarjoamme nyt? Tätä ei voi yksinkertaisesti hyväksyä.

Kannatan edustaja Sarkomaan esittämää epäluottamusta hallitukselle. Lopuksi totean ja kiitän ministeri Lindénia, että hän on ollut täällä koko ajan paikalla ja on yhä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä, olkaa hyvä.

17.37 Joonas Könttä kesk: Arvoisa puhemies! Terveydenhuollon kriisi ja siihen nivoutuva hoitajapula ovat tosiasioita, joiden edessä olemme. Akuutti hoitajapula on aiheuttanut mittavia ongelmia maamme sosiaali- ja terveydenhuollossa. Terveydenhuoltojärjestelmämme on 1990- ja 2000-luvun alun rahoitusleikkausten rapauttama.

Erityisesti vanhustenhoivan tilanne on katastrofaalinen. Sekä julkisten että yksityisten toimijoiden on hoitajapulan takia ollut täysin mahdotonta löytää tekijöitä, mikä on johtanut ainoana mahdollisuutena sulkemaan hoivapaikan osastoja, jotta lakia ei rikottaisi. Tilanne on valvovan viranomaisen toiminnan kannalta erikoinen. Valvonnassa käytetään erittäin tiukkaa linjaa hoitajamitoituksen toteutumisessa, mutta esimerkiksi hoitojonojen osalta linja on löysempi. Hoitajamitoitusta valvotaan sanktioin, hoitojonoja kehotuksin. Hoivapaikkaa tarvitsevat vanhukset odottavat kotonaan ja kuormittavat päivystyksiä siinä määrin, että koko terveydenhuoltojärjestelmä uhkaa kaatua. Näin ei voi olla, ja olen tyytyväinen niistä toimenpiteistä, joita ministeri ja hallitus ovat tänään esitelleet.

Uusien hyvinvointialueiden osalta hoitajamitoituksen nostoa lykätään. Tämä on viisasta. Muun muassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on arvioinut nousevan hoitajamitoituksen vaativan tuhansia uusia työntekijöitä. Hoitajapula näyttää tällä hetkellä ehkä jopa suuremmalta haasteelta kuin etukäteen on arvioitu.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Esitin elokuun alussa hoitajamitoituksen noston lykkäämistä ja laventamista. Kirjallisen kysymyksen vastauksessa ministeri Lindén esitti, että tiettyjä tehtäviä voisi hoitaa myös vähäisemmällä koulutuksella. Lisäksi ministeri vastasi, että koulutusmäärien lisääminen on keskeinen keino. Ensimmäisestä osasta olen täysin samaa mieltä. Myös hallituksen ratkaisu lisätä koulutuspaikkoja on ajatukseltaan hyvä, mutten ole varma, saavutetaanko sille asetetut tavoitteet. Viime vuonna opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksella hoiva-avustajaksi opiskelevia oli 790, kun paikkoja oli jo silloin 1 118. Kysymys on isommasta kehityksestä, joka vaikuttaa koko maahan. Ikäpolvet pienenevät, kun Suomeen syntyy yhä vähemmän ja vähemmän lapsia. Sairaanhoidon houkuttelevuus ei ole suhteessa pienentyneeseen, mutta ikäpolvet ovat. Tämä on iso kysymys ratkaistavaksi koko eduskunnalle.

Arvoisa puhemies! On viisautta lykätä hoitajamitoituksen voimaantuloa. Koko eduskunnan kannattama hoitajamitoituksen nosto veisi muutoin koko terveydenhoitomme entistä suurempaan kriisiin. Laki toteutuessaan liian nopealla aikataululla vähentää vanhuspaikkoja, vaikka niitä tarvittaisiin huomattavasti enemmän. Tähän ei tietenkään pidä mennä. Hoitajamitoituksen nosto ensin 0,65:een tarkoittaa kahdeksan prosentin korotusta vanhuspalveluiden hoitajavahvuuteen. Tämä on hyvä askel eteenpäin. Tärkeää on, että alan julkisilla ja yksityisillä toimijoilla on tiedossa selkeät tavoitteet, aikataulut ja realistinen mahdollisuus niiden toteuttamiseen. Seniorikansalaisemme ovat tämän maan rakentaneet. He ansaitsevat arvokkaan vanhuuden, ja sen takaaminen on koko yhteiskunnan kunnia-tehtävä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari, poissa. Edustaja Antikainen, poissa. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

17.41 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! En aio syyttää ketään tästä tilanteesta — tilanne on ajautunut vuosien mittaan siihen pisteeseen, missä se nyt on.

Kuten jo tänään aiemmin puhuin, huoleni on tulevaisuudessa ja nimenomaan siinä, mistä me löydämme Suomeen hoitajia 2030-luvulle. Eri arvioitsijat ovat arvioineet, että tarvitsemme vuoteen 2035 mennessä noin 200 000 uutta hoitajaa. Se on valtava määrä, jos mietti esimerkiksi juuri sitä, että me emme meinaa saada muutamia tuhansia nyt sitten tätä hoitajamitoitusta paikkaamaan. Tästä tiekartasta ei mielestäni olla puhuttu Suomessa tarpeeksi: mistä löytyy se tiekartta, että todellakin löydämme satojatuhansia hoitajia seuraavalle vuosikymmenelle mennessä? Tämä on mielestäni se suurin ongelma, mihin meidän pitäisi puuttua. Tällä hetkellä me koulutamme ehkä 10 000—11 000 hoitajaa vuosittain. Sehän ei riitä, se ei riitä. Riittääkö edes tuplamäärä, koska en tiedä, jäävätkö heistä kaikki sitten alalle kuitenkaan? Toivoisin, että tämän tiekartan löytämiseksi kaikki puolueet tekevät nyt yhteistyötä ja katsovat, kuinka tästä selvitään, koska tämä tulevaisuuden skenaario on se vaarallinen skenaario. Nykyään vielä pärjätään jotenkuten, mutta tulevaisuudessa ei, ja tähän toivoisin myös ministereiltä jonkunlaista tiekarttaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sankelo poissa, edustaja Kankaanniemi poissa, edustaja Lindtman poissa. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

17.43 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Minusta tämä tämänpäiväinen keskustelu on ollut arvokas. Olemme todella puhuneet vanhuksista, vanhustenhoivasta, ja siinä mielessä tämä välikysymys on ehdottomasti paikallaan ollakseen nyt sitten 11. välikysymys, mitä tästä aiheesta on viime vuosina tehty. Myöskin minä ilmaisen arvostukseni ministeri Lindénille sekä siitä, että hän on ollut täällä läsnä, että sen lisäksi — en halua vain siitä kiittää — myöskin aivan erinomaisista puheenvuoroista, jotka ovat myöskin sisältäneet faktuaalista informaatiota, jota me kansanedustajat tietenkin tarvitsemme päätöksenteon tueksi. Että siinä mielessä ministerille ja koko hallitukselle kiitos.

Kuten jo aikaisemmin ilmaisin, niin olen vähän harmissani ja huolissani ollut siitä, että me tarpeettomasti polarisoimme tätä keskustelua ikään kuin hallitus—oppositio-vastakainasetteluksi. Me syytämme hallitusta asioista, viitaten nyt vaikka viimeisimpään kokoomuksesta tulleeseen puheenvuoroon, joista todetaan, että tässä nyt syylliset ovat vähän syvemmällä kuin siinä, että me voimme todeta, että yksittäin... Wallinheimo tässä nimenomaan käytti siinä mielessä järkevän puheenvuoron, että tämä syyllisten etsiminen on vähän tarpeetonta tilanteessa, jossa ongelma on ollut akuutti jo pidemmän aikaa. Vanhustenhoiva oli muun muassa viime vaalien alla erittäin keskeinen ja iso kysymys.

Mutta sitä minä hieman ihmettelen tietysti edelleenkin, että me emme arvosta niitä ponnisteluja, mitä tämä hallitus on saanut aikaiseksi. Tämä on tässä tärkeää huomioida. Kun hallitusohjelmaa tähän maahan laadittiin — alun pitäen se oli Rinteen hallitus ja sittemmin Sanna Marinin hallitus, joka on siis hallitusohjelmaltaan sama — ja kun huolella sen lukee lävitse, niin se on Suomessa neljännesvuosisataan ensimmäinen hallitusohjelma, jossa on aito ohjelma ikäihmisten elinolojen kohentamiseksi Suomessa, aito ohjelma niiden kohentamiseksi: tuloihin tehtäviä korjauksia, muun muassa nämä takuueläkkeisiin ja kansaneläkkeisiin tehdyt korotukset ja niin edelleen, eläketurvaan tehdyt muutokset, mutta ennen kaikkea [Sari Sarkomaa: Vappusatanen!] täällä hoivan puolella tehtyjä isoja, isoja kokenuksia.

Ja hallitusta pitäisi kiittää myös siitä, että on myöskin otettu konkreettisia askeleita näiden ongelmien ratkaisemiseksi. Työ on vielä kesken, ja kuten ministeri täällä sanoi, niin juuri nytkin tarvittaisiin tämä puolentoista miljardin lisäpanostus näihin, jotta me voitaisiin tämä hoivamitoitusongelma ratkaista myöskin sillä tavalla, että me saadaan hoiva-alan työntekijät koulutettua, jotta me voidaan tähän kotihoitoon panostaa tämän laitoshoidon lisäksi, jotta turvataan pääsy seitsemässä vuorokaudessa kiireettömään hoitoon, ihan perusterveydenhuoltoon, mihin ministeri on täällä tänään viitannut ja mihin on haluttu panostaa, ja jotta voidaan panostaa myöskin omaishoitoon, jossa 60 prosenttia tämän päivän omaishoitajista on itse asiassa eläkeläisiä. Sekin kokonaisuus koskee erittäin paljon ikäihmisiä. Näihin asioihin on tartuttu, mukaan lukien sitten tämä vanhusasiavaltuutettu, joka myöskin hallitusohjelmassa [Puhemies koputtaa] oli.

Eikö niin, oppositio, että yhdessä todetaan, että iso työ on tehty? Ja oppositiota tarvitaan myöskin jatkossa, mukaan lukien [Puhemies: Kiitoksia!] uutta hallitusta muodostettaessa, että saadaan se puolitoista miljardia rahoitusta tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

17.46 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen täällä peräänkuulutti yhteistyötä, ja jos kuuntelit minun puheenvuoroni, niin kyllä peräänkuulutin sitä yhteistyötä, että tehdään yhdessä talouden tasapainotusta ja pannaan raiteille valtiontalous ja samal-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

la mietitään palveluja, koska me tarvitaan kunnon talous, jotta me pystytään palvelut hoitamaan.

Mutta sitten tähän puheenvuorooni.

Arvoisa puhemies! Maassamme on laadukkaita palveluja vanhuksille, samoin meillä on osaavaa ja vanhustyöhön motivoitunutta henkilöstöä. Meillä on myös paljon kehitettävää. Erilaisia senioriasumisvaihtoehtoja ja toimintakykyä ylläpitävää kuntoutusta ei ole riittävästi tarjolla. Kotiin tuotavien palvelujen ja omaishoidon tuen saatavuudessa on ongelmia, ja jos palveluja saa, niin ei riittävästi. Suurin osa asiakkaista on kotihoidossa, mutta henkilöstöstä kotihoidossa työskentelee vain kolmannes. Muun muassa edellä mainituista syistä kotihoidossa olevat vanhukset voivat usein huonosti ja tarvitsevat ympärivuorokautista hoitoa nopeammin kuin tilanteessa, jossa kotihoito toimisi. Tehostettuun palveluasumiseen tai muuhun ympärivuorokautiseen hoitoon on kuitenkin pitkät jonot. Myös monessa ympärivuorokautisen hoivan yksikössä on liian vähän henkilöstöä ottaen huomioon autettavan kunto, siis se hoitoisuus.

Mitä pitää tehdä? Vanhuksen on saatava vahvempi oikeus palveluihin. Vanhuspalvelulailla pyrittiin aikoinaan varmistamaan vanhuspalvelujen riittävyys ja laatu sekä parantamaan ikääntyneiden asemaa ja hyvinvointia. Voimaan tullessaan laki oli kuitenkin vesitetty. Vahvoja oikeuksia palveluihin ei ole luotu. Palvelut ovat määrärahasidonnaisia, eli jos kunnalla — tai tulevalla hyvinvointialueella — ei ole rahaa, ei palveluja välttämättä anneta, vaikka tarve olisi todettu. Näin tapahtuu myös tulevilla hyvinvointialueilla, niin kuin totesin. Oikeuksien vahvistaminen lakiin on kaiken a ja o. Ja mitä tehdään laadukkailla palveluilla, jos niitä ei saa? Palvelut on saatava myös ajoissa. Liian usein vanhus joutuu odottamaan tarvitsemiaan palveluja. Lain mukaan kiireellinen palvelu tulee järjestää heti ja kiireetön palvelu viimeistään kolmen kuukauden kuluttua päätöksenteosta. Vanhuspalvelulakia onkin kiristettävä siten, että kiireetön palvelu on järjestettävä nopeammin. Kukaan ei jaksa kolmea kuukautta odottaa, ja monella se odotus kestää vielä pidempäänkin.

Henkilöstön osaaminen on laadukkaan palvelun perusta. Palveluissa tulee olla monipuolinen, koulutettu ja riittävä henkilöstö. Henkilöstön määrän tulee perustua autettavien kuntoon. Mitä huonompikuntoisia asiakkaita, sitä enemmän henkilöstöä tarvitaan. Myös tilat ja käytössä olevat apuvälineet vaikuttavat henkilöstön määrään. Lailla voidaan säädellä henkilöstömitoitusta, mutta pitää ottaa huomioon autettavien määrä ja kunto eli hoitoisuus, ja vanhuspalvelujen kokonaisuus pitää huomioida. Pelkän vähimmäismitoituksen määrä ei riitä. Jos hoitohenkilöstömitoitus säädetään vain yhteen osaan vanhuspalveluita, on aina suuri vaara, että henkilöstö otetaan muista vanhuspalveluista tai vammaispalveluista, ja näin on nyt valitettavasti käynyt, ja siitä tämä sakkaus, tämä koko hoitoketjun sakkaus, nyt johtuu.

Valvontaakin on tehostettava. Vanhusten palveluja valvovat tällä hetkellä Valvira ja aluehallintoviranomaiset. Lisäksi valvontaa tekee eduskunnan oikeusasiamies asiantuntijoihin, joiden tehtävänä on vanhusten oikeuksien ja palvelujen ja myös valvojien valvonta. Nämä kaikki ovat toimivaltaisia viranomaisia. Meille on perustettu tämän kauden aikana myös vanhusasiavaltuutetun tehtävä, ja hänen tiedon tuottamisensa, myös se, että hän tuottaa koko ajan valvoville viranomaisillekin tietoa, on nyt tuiki tärkeää. Toivon kuitenkin, että tulevaisuudessa esimerkiksi — tätä aikoinansa esitin — tämä vanhusasiavaltuutettu sijoitettaisiin Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan, jolloin hänelle tulisi myöskin sitä kautta toimivaltuudet puuttua, ja olen edelleen sitä mieltä, niin että ihmisellä, joka on

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

tätä varten ja jota pidän todella tärkeänä — ja Päivi Topo on suunnattoman osaava henkilö — olisi sitten myöskin sitä kautta toimivaltuuksia.

Edellä esittämäni toimet parempiin vanhuspalveluihin perustuvat tutkittuun tietoon. Tarvitaan myös lisää rahaa ja henkilöstöä, mutta talous pitää laittaa kuntoon, ja sitä kautta hyvinvointipalveluihin on sitä rahaa. Kaiken perusta on asenne ikääntyneitä kohtaan. Tärkeää on myös ymmärtää, että ei ole yhtä keinoa, jolla ongelmat saadaan pois. Hallituksen kannattaa lopettaa poliittisten irtopisteiden ja katteettomien lupauksen teko. Se, mitä Suomeen tarvitaan, on poliittisista intohimoista vapaa asiantuntijaryhmän arvio siitä, mitkä toimet ovat kustannusvaikuttavimpia, ja mikäli rahaa on käytössä vain x euroa, mitä sillä kannattaa tehdä. Helsingin Sanomien Vieraskynä-kirjoituksessa 23.7. Kaisa Pitkälä ja Marja Jylhä, meidän todella asiantuntevat henkilöt, sanovat, että ”nopeasti harmaantuva Suomi tarvitsee hoivasuunnitelman”. Tästä kannattaa pitää kiinni, ensi kaudella viimeistään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.51 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuossa äsken edustaja Risikko esitti ajatuksen poliittisista intohimoista vapaista asiantuntijaryhmistä. Se on tietysti suosittu ajatus monisakin asioissa, myös tässä sotessa, ja haluaisinkin kuulla, mistä erityisesti tähän soteen tästä maasta löytyy sellainen poliittisista intohimoista vapaa asiantuntijaryhmä. [Paula Risikko: Tutkijoista ja professoreista!] En usko, että löytyy kovin äkkiä. [Paula Risikko: Löytyy!]

Kun ensimmäistä kertaa kuulin tästä välikysymyksestä kesällä, niin tuli ensimmäisenä sellainen vähän epäuskoinen olo, että eikö kokoomus nyt keksinyt mitään muuta asiaa, jolla yrittää profiloitua kauden alussa ja hankkia näkyvyyttä julkisuudessa eduskuntakeskustelussa. Puolue, joka tunnetaan lähinnä siitä, että vesitti viime kaudella soten pörriäisten lobbaamisellaan, tällä niin sanotulla valinnanvapaudellaan, ja kaatoi sen koko järjestelmän perustuslailliseen ja muuhun mahdottomuutensa, nyt sitten lähtee arvostelemaan hallitusta sote-asioista. Eikö mitään muuta keksitty? No, tässä nyt ollaan.

Mistä tässä nyt pohjimmiltaan puhutaan? Mitä on tämä kipuilu, joka liittyy tähän meidän sosiaalijärjestelmämme ja terveysjärjestelmämme todelliseen ja koettuun toimimattomuuteen? Tosiasia kuitenkin on se, että hoito on tällä hetkellä todennäköisesti parempaa kuin koskaan aikaisemmin, ja siihen käytetään myös enemmän rahaa kuin koskaan aikaisemmin, se on myös tosiasia.

Suomen ongelma on se, että me ajattelemme olevamme pohjoismainen hyvinvointivaltio, vaikka meillä oikeastaan ei enää ole rahoja olla pohjoismainen hyvinvointivaltio, verrattuna Ruotsiin ja Norjaan esimerkiksi. Eli lähtien oikeastaan 90-luvun lamasta Suomen talous ei ole koskaan toipunut sille tasolle, mille sen pitäisi olla toipunut. Nokian hulluimpina vuosina valtiontalouden alijäämää jossain määrin saatiin kurottua umpeen. Sen jälkeen on tullut vain velkaa velan päälle, syystä ja toisesta. Olemme jääneet Ruotsista ja Norjasta jälkeen erinäisistä syistä, ja meillä ei ole nyt tällä hetkellä enää maksaa hoitajille sellaista palkkaa kuin Ruotsi ja Norja maksavat — eikä sen puoleen kyllä kellekään muullekaan. Mutta kuten Ruotsista ja Norjasta voimme nähdä, niin ei se palkkakaan sitä hoitajapulaa kokonaisuudessaan kuitenkaan ratkaise. Pohjimmiltaan kysymys on siitä, että on enemmän palveluiden tarvitsijoita kuin niiden maksajia. On kysymys siitä, että syntyvyys on päästetty liian alhaiselle tasolle. Ihmiset ovat omassa mukavuudenhalussaan ja oman

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

etunsa tavoittelussaan päätyneet sellaiseen tilanteeseen, että ei ole enää hankittu jälkikasvua niin paljon, että olisi niitä käsipareja huolehtimassa meistä.

Siihen, miksi hallitus nyt kuitenkin ansaitsee tästä hoitoasiasta epäluottamuslauseen, kun sitä olen nyt kannattamassa, on montakin hyvää syytä:

Ensinnäkin tämä sote-uudistus, joka nyt tuli, on täydellinen susi. Se on pelkästään hallinnollinen uudistus: maakunnallisia hillotolppia, uusia palkkiovirkoja, suuria ryhmämaksuja, joihin ei ole rahaa. Aluevaltuustot ovat pohjimmiltaan valtiovarainministeriön ohjauksessa toimivia leikkauskoneita, joiden tehtävä on karsia palvelut sen mukaan, mihin ei käytännössä rahaa tulla osoittamaan.

Hallitus on säättänyt hoitajamitoituksen ilman, että on antanut siihen rahoja, on säättänyt lain, jonka toteuttamiseen ei ole käytännössä mahdollisuuksia. Sen seurauksena on vain se, että sitten kärsivät jotkut muut asiat, mitkä eivät ole lakisäätteisiä, ja niitä palveluita karsitaan sen pelossa, ettei rikottaisi lakia.

Lisäksi hallitus ei tingi mistään maailmanparantamishankkeistaan, ei mistään ylimääräisistä asioista. Kaikki täytyy saada läpi, kaikki oppivelvollisuuden pidentämiset, kehitysavun lisäykset ynnä muut ideologiset hankkeet translakeja myöten on saatava tästä eduskunnasta läpi. Oli meillä mikä tahansa — hoitajapula, koronakriisi, Venäjän hyökkäys Ukrainaan — päällä, niin nämä täytyy saada läpi tästä eduskunnasta, mistään ei voi säästää.

Ja lisäksi hallitus vahingoittaa hoitoalaa tällä rokotepakolla ja pakkolaeilla, entisestäänkin vähentää sen alan houkuttelevuutta.

Siinä on monta hyvää syytä epäluottamuslauseeseen hallitukselle hoitoasioista.

Mitä pitäisi tehdä eri tavalla? Tylsää kyllä, hoitajia koskevat ihan samat lainalaisuudet kuin kaikkia muitakin. Palkan pitäisi riittää elämiseen, ja se palkka riittää elämiseen pohjimmiltaan vain niin, että niitä elämisen kustannuksia saadaan laskettua. Ei sitä palkkaa voida loputtomiin korottaa, kasata setelitikkoja pöydälle. Se aiheuttaa vain inflaatiota, kun palkkoja korotetaan tolkkumasti. Pitää saada kustannuksia alennettua, pitää tinkiä epärealistisista ilmastotavoitteista, pitää ottaa järki käteen, suomalainen etusijalle, suomalaisen teollisuuden kilpailukyky etusijalle. Sieltä ne rahat tulevat myöskin terveydenhuollon järjestämiseen. [Kimmo Kiljunen: Kuka määrittelee suomalaisen edun?]

Mitä sotelle sitten pitäisi tehdä? Tällä hetkellä siellä on paljon tehottomuutta. Eli siitä, että käytetään lääkärien ja hoitajien aikaa sellaiseen, mikä ei ole hoitotyötä, mikä ei ole olenkaan välttämätöntä, täytyisi tinkiä. Ja tietojärjestelmiä [Puhemies koputtaa] on välttämätöntä tehostaa. Ne ovat aivan tolkkumman kalliita ja toimimattomia nykyään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

17.56 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä on muutamassa puheenvuorossa sivuttu omaishoitoa, ja haluan siitä vielä muutaman sanan sanoa. Kun puhumme ikäihmisistä ja ikäihmisten kotihoidosta, niin meillä on huomattava joukko niitä, jotka haluavat hoitaa omaistaan kotona ja tekevät erittäin arvokasta työtä siinä. Mutta omaishoitajat monesti ovat itsekin iäkkäitä, saattavat olla itsekin sairaita ja tarvitsevat tukea arkeensa. Omaishoidon tuki, siis taloudellinen tuki, on tärkeä, ja sitä tulisi sillä tavoin parantaa, että kaikki omaishoitajat tosiasiallisesti olisivat tasavertaisessa asemassa riippumatta kotikunnastaan, ja ryhmämme myös on ehdottanut pitkään sitä, että omaishoidon tuki olisi verovapaata — monen omaishoitajan on aika vaikea ymmärtää, että siitä pienestä tuesta maksetaan vielä veroa. Mutta ennen muuta omaishoitajat tarvitsevat arkeensa palveluja, neu-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

vontaa ja ihan käytännön tukea, myös ammatillista ohjaamista ja tukea, koska tilanteet voivat olla aika hankalia esimerkiksi muistisairautta sairastavan hoitotilanteissa.

Kun ikäihmisille on tehty kyselyjä siitä, mitkä ovat heidän kokemiaan merkittävimpiä ongelmia, siellä nousee kärkeen sana yksinäisyys. Tämä on kyllä meille kaikille tietynlainen hätähuuto. Miksi yhteiskunnassamme niin monet vanhukset ovat yksinäisiä? Miksi meillä rakenteet toimivat niin, että nämä kunniakansalaiset jäävät yksin? Ajattelen, että vastuu ikääntyvien lähimmäistemme elämänlaadusta on kyllä lopulta meillä kaikilla. Hyvässäkin taloudellisessa tilanteessa viranomaiset ja palvelujen järjestäjät eivät voi yksin tuottaa kaikkea hyvinvointia eivätkä varsinkaan vastata tähän yksinäisyyden haasteeseen. Eli hyvinvointi syntyy pohjimmiltaan juuri siellä ihmisten välisissä suhteissa, siellä, missä hoivataan, rakastetaan ja välitetään: perheessä, suvussa, naapurustossa, seurakunnissa, muissa verkostoissa. Siksi on tärkeää, että näillä tulevilla hyvinvointialueilla myös huomioidaisiin kansalaisyhteiskunnan mahdollisuudet olla tukemassa järjestöjä ja sellaista toimintaa, [Puhemies koputtaa] jossa ihmiset eivät jää yksin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

17.59 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käytetty monia hyviä puheenvuoroja, kiitos niistä, ja kiitos myös ministerille, että hän on täällä vielä läsnä ja on vastannut meidän kysymyksiimme.

Se, mikä tässä keskustelussa on tuntunut kurjalta joidenkin hallituspuolueiden edustajien taholta, on se, kun on väitetty, että opposition välikysymys ja meidän kritiikkimme on ikään kuin vuodenaikaan liittyvää tai tulevien vaalien läheisyyteen liittyvää. Sanoisin kyllä, että silloin kun kuuntelee hoitajien hätähuutoa, silloin kun on nähnyt ikäihmisten hädän ja sen, mikä tilanne on heidän hoitoyksiköissään ja kotihoidossa, silloin kun kuuntelee heitä, jotka ovat hoitaneet pieniä lapsia, vaikka teholla niitä pieniä vauvoja — vaikka on kuinka monen hoitajan puute, vaje hoitovuorossansa päivästä ja viikosta ja kuukaudesta toiseen — ja kun on nähnyt, kuinka monta nuorta, toisaalta jo kokemuksen omaavaa hoitajaa on lähtenyt kokonaan alalta sen vuoksi, että he eivät kestä katsoa sitä veitsenterälläoloa — niin kuin joku tässä, viime vuonna taisi olla, sanoi, että pitääkö todella joku katastrofi tapahtua täällä ennen kuin joku puuttuu tähän — ja kun hoitajat vaihtuvat, vaikka ovat nuoret hoitajat tulleet osastolle, ajatelleet, että he täällä ovat pitkään — muutama kuukausi tai vuosi ja he lähtevät pois — niin kyllä se syy tähän meidän välikysymykseemme on tässä, ja varmasti se huoli on meidän kaikkien yhteinen. Ja aivan niin kuin edustaja Wallinheimo ja monet muut täällä nostivat esille, täytyy miettiä, mitenkä me saisimme riittävän paljon hoitajia tuleville vuosille ja vuosikymmenille.

Mutta miksi halusin tämän puheenvuoron? On yksi sellainen keino, mitä ajattelin, mitä kautta voisimme saada nopeasti hoitohenkilökuntaa lisää, ja pyytäisinkin, että ministeri miettisi tätä vaihtoehtoa, mitä itse olen nostonut myös monissa kirjoituksissa esiin. Meillä on paljon hyväkuntoisia eläkkeelle jääneitä hoitajia, joilla on rautainen ammattitaito ja hyvä fyysinen kunto mutta jotka eivät välttämättä tartu enää töihin sen takia, että verotus vie niin suuren osan. Eli voisimmeko ajatella vaikka väliaikaisena lakina sellaista, jonka voisi pikaisesti tuoda eduskuntaan ja laittaa voimaan, esimerkiksi sellaista, josta itse olen ehdotuksia tehnyt, että eläkeläisten eläkkeiden verotus olisi ikään kuin yhdellä verokirjalla ja sitten olisi ikään kuin aivan erillinen toinen verokirja eläkeläisten työtä varten. Elikkä sieltä lähdetäisiin hyvin pienestä tai jopa nollaveroprosentista, ja näin ollen, kun eläkeläi-

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

set tarttuisivat työhön, heille todellakin jäisi käteen siitä työstä sillä tavalla euroja, että heidän olisi kannattavaa tehdä työtä. Uskoisin, [Puhemies koputtaa] että tämäntyyppinen voisi olla sellainen mobilisoiva tekijä [Puhemies: Kiitoksia!] ja saisimme siitä reservistä paljon hoitajia työhön takaisin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

18.03 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Toden totta on mainiota, että ministeri on ollut täällä koko tämän keskustelun ajan, mutta on pakko tässä sanoa, että valitettavasti te ette siinä välikysymysvastaustuokiossa vastannut niihin kysymyksiin, joita oppositio teki, eikä tässä keskustelussa vielä ole tullut vastauksia. Ehkä keskeisin kysymys on se, että voitteko te nyt luvata, että nyt kun hoitajamitoitusta joudutaan rytmittämään uudestaan, niin kun tuo rytmitys on tehty, ei enää tarvitse sulkea ympärivuorokautisen hoidon yksiköjä.

Täällä on puhuttu, että miksi oppositio teki välikysymyksen. Itse kun olen pääkaupunkiseudulta, niin Helsingissä on jouduttu sulkemaan kymmeniä hoitopaikkoja, ja meidän tilanne on ehkä paras koko Suomessa — ei sen takia, etteikö meillä olisi rahaa, vaan kun ei ole hoitajia. Meillä on todella paljon hoitajapulaa. Vaikka kuinka olisi vakansseja, me emme saa niitä täyteen. Menemme sijaisilla ja ylityöllä. Vantaalla oltaisiin jouduttu sulkemaan 100 paikkaa, jos tämä hoitajamitoitus olisi mennyt sellaisenaan, ja Espoossa 150. Eli ongelma on se, että te sääditte hoitajamitoituksen mutta ette tehneet niitä toimenpiteitä, että se voisi toteutua. Nyt vasta te ryhdytte esimerkiksi ottamaan hoiva-avustajia suuremmalla mittakaavalla. Eli oli vakava virhe, että te annoitte palveluiden kriisiytyä.

No, sitten kun täällä on sanottu, ettei ole tullut ehdotuksia, niin niitähän tuli todella poikkeuksellisen paljon, ja kiitos arvoisalle puhemiehelle, että hän antoi lukea listani loppuun, vaikka ylitin aikani. Ne esitykset eivät todellakaan olleet rahanlisäyksiä vaan konkreettisia esityksiä, mitä voisi tehdä, jotta palvelut voisi tuottaa sillä tavalla, että hoitajat voisivat keskittyä työhönsä.

Edustaja Kiljunen, totesin, että teknologia pitäisi ottaa käyttöön. [Kimmo Kiljunen: Kyllä!] Tehän ymmärsitte puheenvuoroni aivan väärin, tai ainakin halusitte sen ymmärtää väärin. Hoitajamitoituksessa pitäisi ottaa teknologia käyttöön. Ja olihan se vakava virhe, että kun meillä oli vanhustalvelulaki, niin oli huonosti valmisteltu ne pykälät, joilla oltaisiin voitu ottaa teknologiaa, joka lisäisi hoitajien ergonomiaa ja potilasturvallisuutta, ja te poistitte ne pykälät, ja vielä kukaan ei tiedetä, milloin ne pykälät tulevat. Eli otetaan teknologia käyttöön, se oli meidän ehdotuksemme. Muistisairaita on valtaosa niistä vanhuksista, jotka saavat säännöllistä kotihoitoa, ja niistä, jotka ovat ympärivuorokautisessa hoidossa. Te katkaisitte muistiohjelman, valtakunnallisen muistiohjelman, joka olisi jalkauttanut hyvinvointialueille ne hyvät käytännöt muistisairaille ihmisille. Itse olen Muistiliiton varapuheenjohtaja, ja tiedän, että kenttä on todella pahoillaan. Toivon, että jatkatte sitä ohjelmaa, tuotte ne pykälät tänne, otatte hoitajamitoituksessa teknologian käyttöön. Nämä eivät maksa kuin virkamiesten valmistelutyön, joka on arvokasta, ja hallituksen kyvyn tuoda nämä esitykset tänne.

Perukaa Kela-korvauksen leikkaus. Mistä vanhuksat saavat nyt silmälääkärin, muita palveluita, gynekologisiin vaivoihin vastauksia? Te sanotte, että on niin pieni se korvaus, mutta sanon kyllä, että jos puhutaan 10 eurosta, 14 eurosta, kun niitä palveluita käytetään, niin se on iso raha ikäihmisille. Ehkä me olemme liian hyvätulaisia arvioimaan tätä. Se

joukko, joka sieltä tulee julkiselle sektorille, kun tuo Kela-korvaus jotakuinkin romutetaan, tulee etenkin kuntoutuksesta ja osuu etenkin Itä-Suomeen. Kyllä se on sellainen toimi, että se leikkaus kannattaisi perua. Se helpottaisi julkisen sektorin toimintaa.

Sitten te olette romuttaneet akuuttilääkevarastot hoivakodeissa, saattohoidossa. Siellä yli sata lääkärinä on vedonnut, että nuo akuuttilääkevarastot saataisiin pitää. Nyt jos ne poistetaan, niin mitä tapahtuu? Kun tulee infektio hauraalle saattohoitopotilaalle, joudutaan lähtemään jopa päivystykseen. Sitten kun sieltä tullaan vuorokauden jälkeen, jopa 60 tuntia ollaan odotettu, ei ole ehkä hoitajia, jotka hakevat lääkkeitä apteekista, ja hyvin kompilisoitu tilanne voi tulla. Toivon, että perutte nyt tämän päätöksen. Siitä on kirjallisia kysymyksiä, ja lääkärit ovat todella vedonneet teihin, että ei tehdä tällaista toimea, joka ruuhkauttaa päivystyksiä, tuo lisätyötä hoitajille ja heikentää ihmisten hoitoa.

No, sitten vielä toimenpide. — Haluan nämä kertoa, kun täällä todettiin, että ei ole tullut ehdotuksia. Nämä todellakaan eivät ikään kuin maksa enempää. — Vanhusasiavaltuutettu on todella huolissaan, että kuntouttavat toimet ja terveyttä edistävät toimet jäävät aluehallintouudistuksen jyrän alle, ja toivon, että tähän nyt reagoidaan. Se nousi sosiaalibarometrissä kaikkein suurimmaksi huoleksi. Jos me emme huolehdi kuntoutuksesta ja ikäihmisten terveyden edistämisestä, niin hoivan tarve lisääntyy.

Sitten kysyn vielä sitä, onko tulossa säädöksiä saattohoitoon. Se on varmasti sellainen asia, joka saattaa maksaa, mutta siitä on eduskunnan yhteinen tahto.

Ja ihan lopuksi, puhemies, sanon sen, kun täällä on liian vähän puhuttu omaishoitajista ja puhuttu siitä, miten ei viime kaudella mitään tehty, että nythän puhutaan siitä, mitä nyt tehdään. Historiaa ei voi muuttaa. Meillä oli valtavan hyvä kärkihanke omaishoidon [Puhemies koputtaa] ja kotihoidon kehittämiseksi. Siihen tuli rahaa lähes 100 miljoonaa, ja sen tulokset ovat ne, että pitkäaikaishoitoa tarvitaan vähemmän [Puhemies koputtaa] ja kotihoito on parempaa.

Eli toimia on kyllä tehty, ja toivon, että nyt kannatte osaltaan oman vastuunne. Jos tuotte esityksiä, kelpo esityksiä, me niitä kyllä tuemme. Laitetaan hoitoa [Puhemies: Kiitoksia!] parempaan kuntoon vanhuksille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lindén, onko tarvetta tässä välissä nyt vastata? [Aki Lindén: Arvoisa puhemies! Kyllä se käy, että tässä välilläkin. Minä odotelin, että josko lopussa sitten, mutta ihan mielellään tässä.] — Ei taida tietää, koska tämä loppuu. [Eduskunnasta: Loppua ei näy! — Aki Lindén: No niin joo. Otetaan tässä välissä.]

18.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (vastauspuheenvuoro): Minulla on tässä listaa, mitä olen kerännyt, niistä, joihin on jäänyt osin tässä aikaisemmin vastaamatta.

Tämä omaishoitokysymys. Ehkä tässä vähän valotan tuntojanikin, kun kahdeksan kuukautta tässä nyt olen ollut ministerin tehtävässä, ja täytyy sanoa, että on kaksi semmoista asiaa, joista on tullut hyvin voimakkaasti itselle tunne, että niille täytyy todella tehdä käänteentekevästi enemmän — ne olivat omaishoito ja lastensuojelu. Lastensuojelu ei nyt ehkä tähän keskusteluun suoraan liity, mutta käynnistin sitten itse asiassa tämän lastensuojelun kokonaisuudistuksen.

Omaishoidosta minulla oli muutama erittäin hyvä tapaaminen, joissa korostuivat juuri ne asiat, mitä täälläkin keskustelussa on otettu esille. Siinä korostui omaishoitajien tarvitsema tuki tämän meidän virallisen palvelujärjestelmän puolelta. Mutta nyt uskon tässä ihan vilpittömästi itse, että sote-uudistuksella on sillä tavalla myönteinen vaikutus tähän

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

omaishoitoon, että me kuitenkin tämän hyvin kirjavan kuntakohtaisen järjestelmän saamme jossain määrin yhdenvertaisemmaksi, ja toki oma toivomukseni on, että saamme korvaustasoa ylöspäin. Jo täällä alkuperäisessä puheenvuorossani oli viittaus siihen, että THL on juuri tutkinut ja arvioinut näitä kriteereitä, ja se on tärkeä asia ja luo pohjaa sitten jatkokehittelylle.

No sitten tämä verovapaus. Nämähän ovat niitä hankalia asioita, joihin se monta kertaa yhdistetään, että saataisiin eläkeläisiä töihin, kun olisi verovapaus, tai että omaishoidon tuki olisi verovapaata. Se pitää tietysti aina tutkia ja selvittää, mutta sillä on myös tämmöisiä käänteisiä insentiivejä, että sillä voi olla vaikutusta niihin muihin tuloihin tai se kannustusvaikutus ei ole niin yksinkertainen kuin tässä helposti kuvitellaan. Mutta ennakkoloolottomasti minun mielestäni kaikkia näitä voi selvittää.

Otetaan ehkä vielä tämä, minkä edustaja Wallinheimo esitti. Tässä on monta muutakin kysymystä, mutta tämä oli minusta erittäin tärkeä kysymys, siis tästä pitkästä linjasta. Oikeastihan kysymys on just siitä, minkä kuvasitte, että jos meillä nyt suuret ikäluokat täyttävät 80 tässä kahden vuoden päästä, ja vaikka he ovat terveempiä kuin sen ikäiset ovat koskaan olleet, niin heitä on niin paljon enemmän, että meillä tämä hoitokuorma kuitenkin kasvaa, varsinkin kun se yhdistyy nykyiseen vaatimustasoon. Eiväthän ne yli kahdeksankymppiset ihmiset 20 vuotta sitten osanneet edes vaatia sitä, mitä nykyisin yli kahdeksankymppiset ihmiset ovat tottuneet ajattelemaan, että kuuluu hyvään hoitoon. Ja sitten meille tulee työmarkkinoille syntymäkohortit, joissa on alle 50 000, ja kuitenkin pitäisi tehdä töitä tehtaissa, palvelualoilla, tutkimuksessa, koulutuksessa, ihan kaikessa, mitä suomalaisessa yhteiskunnassa on. No, kyllähän tietenkin helposti tarjotaan tähän ratkaisuksi teknologisia innovaatioita, mutta ei se ole yksinkertainen asia, eikä se maahanmuuttokaan ole niin yksinkertainen asia. Näitä lukuja vähän tuossa tarkastelin, ja tuo 200 000... Minä en ole ihan tuohon lukuun törmännyt, ja yritin äkkiä laskea, että kun tiedän sen arvioidun eläkötymismäärän, että tuohon 2035:een mennessä eläköityy noin 50 000, niin sittenkö tarvittaisiin 150 000 lisää sen viidentoista vuoden aikana, mitä sinne on aikaa, ja sehän olisi 10 000 lisää vuodessa. No meillä on nyt se 10 000:n vaje, mutta eihän meillä kuitenkaan, jos me nyt saisimme sen 10 000, jokaisena vuotena tästä eteenpäin sitten ole sitä 10 000:n vajeusta. Että tuo lukusarja täytyy kyllä tutkia, mutta minusta se peruskysymykseni oli aivan oikea ja myös ajattelutapa siitä, että yritetään kaikki parhaat voimat koota yhdessä miettimään tähän ratkaisua. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

18.12 Kimmo Kiljunen sd: Puhemies! Minä pidän arvokkaana tätä keskustelua, mitä on omaishoidosta nyt käyty. Me ollaan puhuttu täällä hoivasta, laitoshoivasta ja sen mitoituksista. Me olemme puhuneet myöskin kotihoidosta, kotihoidon tuesta ja sen määrän kasvattamisesta, kyllä, mutta tämä omaishoitohan nyt on tässä kohdassa iso, iso, iso kakku, jossa olisi paljon enemmän tehtävissä kuin on tehty. Ja siinä mielessä arvostan edustajien Sarkomaa ja Räsänen puheenvuoroja ja nyt tietysti ministerinkin vastausta koskien tätä omaishoidon merkittävyyttä. Kannattaa muistaa se, että omaishoidon kautta saadaan säästöä noin kaksi ja puoli miljardia euroa laskennallisesti siihen nähden, mitä se tarkoittaisi, jos meillä ei olisi omaishoitajärjestelmää vaan nämä ikäihmiset hoidettaisiin esimerkiksi laitoksessa. Siihen liittyy myöskin se, että ei ole kysymys ainoastaan ikäihmisistä — joita

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

pääsääntöisesti omaishoidon piirissä on — asiakkaina, vaan myöskin siitä, että tämä on ikäihmisten toimintaa: kuten jo aikaisemmin annoin luvun, niin 60 prosenttia omaishoitajista on yli 65-vuotiaita. Eli tässä suhteessa se koskettaa mitä suurimmassa määrin, tämä omaishoidon kuntoon saattaminen, yhteiskuntaa: sen lisäksi, että se on taloudellisesti järkevää, se on myöskin inhimillisesti järkevää, koska niin pitkään kuin omaishoitoa voi olla, se on monille ihmisille elintärkeää, että läheisin ihminen auttaa. Se on sekä sille hoidettavalle että hoitajalle tärkeää, että mahdollistetaan tämä yhteys, joka on usein koko elämänsä mittainen, ja sitä pitää meidän pystyä arvostamaan.

Itse olisin taipuvainen tunnistamaan, että on järkeä siinä, että pohdittaisiin tätä verovapautusta tässä. Omaishoidon tuki on nimittäin niin pieni määrärahoiltaan, että siinä voisi tulla vähän vastaan, että siihen tulisi tämä verottomuus. Ja toinen seikka — oliko se edustaja Risikko vai Sarkomaa, joka toi esille — on, että tässä olisi järkevää pyrkiä — vai oliko se Räsänen — siihen, että tämä omaishoidon tukijärjestelmä olisi yhdenmukainen koko valtakunnassa. Nyt ministeri kertoo, että se menee hyvinvointialueille ja silloin sitä kootaan vähän yhteen tästä hajanaisesta kuntarakenteesta, mutta olisiko siinä pohdittavissa, että se suoraan tulisi Kelan tukimuodoksi, jolloin se olisi valtion rahoittama järjestelmä ja tässä suhteessa toimiva?

Edustaja Risikko on seuraava puhuja, hän on menossa pönttöön. Minäkin totean sen seikan, minkä te totesitte, että on arvokasta kuulla teidän puheenvuorojanne juuri siltä osin, mikä koskee sen yhteistyön välttämättömyyttä hallitus—oppositio-rajojen ylitse. Yhden ehdotuksen nielaisen ihan välittömästi, josta on jo aikaisemminkin tässä salissa puhuttu, ja se koskee tätä vanhusasiamiehen — vanhusasiainvaltuutetun, ei missään tapauksessa -miehen, kun -asianaisesta on nykyisin kysymys — asemaa. Minullakin olisi taipumus tunnistaa se, että olisi fiksumpaa sijoittaa vanhusasiainvaltuutettu tuohon oikeusasiamiehen toimistoon juuri sillä argumentilla, jonka te toitte esille. Silloin hänellä olisi myöskin toimivaltuuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

18.15 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Hoitajista jonkin verran. Arvioiden mukaan Suomessa on noin 10 000—15 000 hoitajan vaje, ja tilanne pahenee koko ajan väestön ikääntyessä ja palvelutarpeiden lisääntyessä. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos on arvioinut, että vuoteen 2040 mennessä sosiaali- ja terveysalalla tarvitaan kaiken kaikkiaan 200 000 uutta työntekijää. Lukua selittää eläkepoistuma ja väestön ikääntymisen tuoma palvelutarpeiden lisääntyminen. Sitten on arvioitu THL:n taholta, että mikäli tämä 0,7 tulee — ja tuleehan se — niin sen saavuttamiseksi tarvitaan noin 3 400 henkilön lisätyöpanos.

No, mikäs neuvoksi, millä hoitajien työ- ja vetovoimaa voidaan lisätä? Valitettavasti kovin pikaisia ratkaisuja on vähän. Se ei saa kuitenkaan estää tähän ongelmaan tarttumista kaikin mahdollisin keinoin systemaattisesti ja suunnitelmallisesti. Osa keinoista vaatii valtakunnan tason ratkaisuja, osa on tehtävä kunnissa ja kuntayhtymissä sekä tulevilla hyvinvointialueilla.

Työn vaativuutta vastaava palkkaus on yksi tärkeimmistä tekijöistä. Kutsumuksella ei nousevia sähkölaskuja makseta. Palkkauksen avulla yhteiskunta, päättäjät ja työnantajat osoittavat arvostuksensa hoitajien työtä kohtaan. Tästä hoitajan työstä on omaakin kokemusta pitkällä juoksulla: olin ensiksi hoitajana ja sen jälkeen sitten toistakymmentä vuotta

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

koulutin hoitohenkilökuntaa tähän työhön. Luulen tietäväni, mistä on kysymys. Olen myös väitöskirjatutkimuksessa tutkinut sitä, mihin se perustuu, että arvioidaan, että työn vaativuus lisääntyy. No, se perustuu ikääntymisen tuomaan palvelutarpeeseen ja myöskin ihmisten monimutkaistuviin ongelmiin ja taloudellisten resurssien niukkenemiseen. Se on se syy, miksi siinä väitöskirjassani ennustettiin, että 2000-luvulla hoitajien työ tulee raskaammaksi, ja niin on myös käynyt.

Työolot merkitsevät paljon. Sillä on merkitystä, miten hyvin työtä johdetaan ja organisoitaan. Jos työ on pakkotahtista ja sitä on koko ajan liian paljon, ei kukaan sellaisessa työssä pidemmän päälle jaksa eikä viihdy. Ammattihenkilön on tärkeää saada tehdä työtehtäviä, joihin hän on koulutuksensa ja osaamisensa saanut. Suomessa sairaanhoitajilla on laaja-alainen koulutus, ja he tekevät paljon sellaista työtä, jota muissa maissa tekevät lääkärin. Hoitajan pitää voida tulla kuulluksi omaa työtään koskien. Hänellä on oltava mahdollisuus vaikuttaa omaan työhönsä sekä mahdollisuus kehittää itseään ja työtään. Uralla etenemisenkin pitää olla mahdollista.

Sote-alan veto- ja pitovoiman lisäämiseksi tarvitaan myös työn sisällön ja menetelmien muutosta sekä teknologian ja digitalisaation hyödyntämistä monipuolisesti. Nopeasti pitää kuitenkin päästä siihen, ettei se digitalisaatio vie kohtuuttomasti aikaa potilastyöstä.

Tarvitaan myös järkevää työnjakoa eri ammattiryhmien kesken. Hoitotyö on monipuolista ja laaja-alaista ihmisen auttamista, jossa tarvitaan monipuolista osaamista, mutta kaikkiin tehtäviin ei tarvita sairaanhoitajan tai lähihoitajan koulutusta. Esimerkiksi hoiva-avustajien tarkoituksenmukainen hyödyntäminen tuo helpotusta hoitajien työhön.

Hoitotyöntekijöiden koulutusmääriä pitää edelleen lisätä, mutta siinäkin on rajansa. Koko ikäluokkaa ei voi kouluttaa sote-alalle, sillä muutkin alat tarvitsevat työntekijöitä, eikä kaikista ihmisistä ole sote-alalle, vaikka kuinka olisi laadukas koulutus. Jo tällä hetkellä on nähtävissä, että alalle suuntautuu myös heitä, jotka eivät alalle sovellu. Siksi soveltuvuustestit pitää palauttaa.

Muuntokoulutuksista, joilla sote-tutkinnon omaava henkilökunta koulutetaan ylempiin tutkintoihin, on hyviä kokemuksia. Valitettavasti aikaisemman osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa on vielä kehittämistä. Liian usein opiskelija turhautuu jo koulutuksensa alkumetreillä, mikäli aikaisempaa koulutusta ja työkokemusta sekä niiden tuomaa osaamista ei riittävästi hyväksiluetta. Niin ikään oppisopimuskoulutustyyppistä koulutusta pitää ottaa käyttöön myös sairaanhoitajien koulutuksessa. Tästä on hyviä kokemuksia lähihoitajien koulutuksessa. Miksi sitä ei voisi kokeilla myös sairaanhoitajien koulutuksessa?

Työperäisen maahanmuuton lisääminen on yksi keino lisätä hoitajia, mutta ongelma on, että moni muukin maa kärsii hoitajapulasta. Suomeen työhön haluavia henkilöitä kuitenkin on, joten heidän kouluttamisensa suomalaiseen hoitoalan työhön ja sen lainsäädäntöön pitää olla suunnitelmallista ja laadukasta. Myös kielitaidon on oltava hallinnassa jo potilasturvallisuudenkin vuoksi.

Nämä edellä kuvaamani eivät ole uusia keinoja — osa niistä toki jo toteutuukin eri työyhteisöissä — mutta niiden suunnitelmallinen ja laaja-alainen käyttöönotto vaatii kuitenkin vielä päätöksiä ja työtä myös meiltä päättäjiltä, myös tässä salissa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

18.20 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä omaishoitajakysymys on todella tärkeä. Hallitusohjelmassa, jota te, ministeri Lindén, toteutatte, sanotaan omaishoitosta vain yhdessä kohdassa, kolmannen osion sisällä: ”Kehitetään omaishoitoa.” Kaksi sanaa: kehitetään omaishoitoa. Nyt mietin ja muistelen, että tällä vaalikaudella eduskunta ei ole käsitellyt omaishoitolainsäädäntöä varsinaisesti muutoin kuin sote-uudistuksen yhteydessä — ilmeisesti saattaa olla joku tekninen huomio siihen. Eli tämä hallitusohjelman kohta on jäänyt toteuttamatta, mutta teillä on aikaa vielä jonkin verran, muutama kuukausi, tai sitten seuraajallanne.

Ja on todella tärkeää — niin kuin edustaja Kiljunen tuossa äsken kertoi — ja erinomainen asia, että omaishoitoa kehitetään, sille on tarvetta. Tämä siirtyminen hyvinvointialueille voi tietysti olla askel parempaan suuntaan tai sitten ei. Nyt en ole ihan varma, kuinka moni kunta maksaa tällä hetkellä sen perustason yli menevää omaishoidon tukea, ja sitten siinä tulee eteen vähän sama kuin palkkaharmonisoinnissa — ja ministeri voi tietysti sitä nyt tarkentaa, tapahtuuko soten myötä omaishoidon euromääräinen nousu jossakin vai aleneminen, jos se naapurikunnissa on eri tasolla tai on eri kriteerit. Aika hyvä olisi, jos se siirrettäisiin Kelalle ja olisi koko maassa sitten samanlainen. Mutta tärkeä asia.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, minkä ministeri nosti äsken esille: tämä väestökehitys. Kun minä synnyin tähän maailmaan, myös 98 014 muuta syntyi, ja nyt syntyy 45 000 eli selvästi alle puolet siitä, ja näin on tapahtunut jo pitkään. 70-luvulla — varmaan aborttilainkin vaikutuksesta, mutta muutoinkin — perheiden koko on pienentynyt, ja nyt sitten, kun minä ja muut minun ikäiseni — valtaosa on tietysti jo eläkkeellä — vanhenemme ja raihnaistumme, niin todellakin iso haaste, jota itsekkin joutuu miettimään, on se, että kun syntyvyys on ollut kovin alhainen jo 50 vuotta, niin miten tähän voidaan vastata. Se on todella iso kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

18.23 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Välikysymys vanhuspalveluiden tilanteesta ja terveyspalveluiden kriisiytymisestä on ehdottomasti tarpeen, koska terveyspalveluihin pääsy on monin paikoin ruuhkautunut ja sairaaloiden kantokyky vaarassa. Syitä tähän tilanteeseen on monia, mutta keskustelussa ja myös päätöksenteossa on viime aikoina jäänyt valitettavasti erittäin vähälle huomiolle edelleen käynnissä oleva koronapandemia. Uusien muunnosten myötä toisiaan seuranneet ja seuraavat sairastumisaallot ovat johtaneet lisääntyneisiin sairauspoissaoloihin useilla aloilla, ja se näkyy väistämättä myös terveydenhuollon kuormittumisena. Koronakuolleisuus on lisäksi ollut viime aikoina Suomessa väkilukuun suhteutettuna huomattavasti eurooppalaista keskiarvoa korkeampaa, THL:n tilastojen mukaan lähes sata ihmistä viikossa, ja se on aivan liikaa. Myös sairaalaepidemiat ovat jälleen kasvussa.

Arvoisa puhemies! Oma kysymyksensä on se, millä perusteilla THL edelleen panttaa tehosterokotteiden jakelua alle 60-vuotiaille riskiryhmiin kuulumattomille henkilöille. Monessa muussa maassa neljännen koronarokotteen saa jokainen täysi-ikäinen ilmaiseksi, sen sijaan Suomessa se ei onnistu edes itse maksamalla. Kauan aikaa sitten otettujen aiempien rokotteiden tehon hiipuminen näkyy väistämättä nyt uusintatartuntoina, lisääntyvinä sairastumisina ja lääkärikäynteinä sekä sairaalahoidon tarpeen lisääntymisenä koronan pitkäaikaissairauksista puhumattakaan. Erityisessä sairastumisriskissä on terveydenhuollon

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

henkilöstö, josta merkittävä osa on saanut kolmannen rokotteensa jo vuosi sitten, eikä uutta rokotetta ole heillekään näillä näkymin tiedossa.

Arvoisa puhemies! Tiedottamisessakin on paljon parantamisen varaa. STM:n asettama Risto Roineen johtama long covid -asiantuntijaryhmä on koonnut aiheesta paljon tutkimukseen perustuvaa asiantuntijatietoa, mutta valitettavasti tämä tieto on pitkälti sivuutettu päätöksenteossa. Professori Roineen mukaan pitkä korona aiheuttaa väestötasolla muun muassa merkittävää tuottavuuden laskua, ja lisäksi kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu, että pitkä korona altistaa myös monille muille sairauksille, joista osa voi olla hyvin vakavia.

Arvoisa puhemies! Jostain syystä tämä tutkimustieto ei näytä välittyneen päätöksentekijöille tai sitä ei ole kunnolla sisäistetty. Uskon tosin, että ministeri Lindén on hyvin perillä ja tietoinen mainitsemistani seikoista. Kiitos teille, että olette yhä paikalla kuuntelemaan tätä keskustelua. Kehotan teitä ja koko hallitusta ryhtymään tarvittaviin toimiin, joilla minimoidaan erityisesti pitkittyneen koronataudin vaikutukset ja seuraukset ennen kuin [Puhemies koputtaa] siitä tulee uusi kansantauti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

18.27 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! On hienoa, että tärkeästä omaishoidosta on täällä paljon puhuttu, ja todellakin toivon, että ministeri tutkisi rohkeasti tätä verovapautta, omaishoitajien korvauksen verovapautta. Siitä kristillisdemokraatit ovat pitkään, pitkään puhuneet ja sitä toivoneet, verovapautta nimenomaan sillä tavalla, että se ei vaikuttaisi omaishoitajien muihin tukiin tai tuloihin pienentävästi. Toimin tällä hetkellä eduskunnan naisverkoston puheenjohtajana, ja olemme kutsuneet Omaishoitajaliiton vieraaksemme. Infolounas heidän kanssaan on ensi viikon perjantaina, ja tässä samalla esitän kutsun kaikille naiskansanedustajille tulla kuulemaan Omaishoitajaliiton edustajia ensi viikon perjantaina. [Kimmo Kiljunen: Eikö se koske miehiä ollenkaan? Eikö miehet pääse?]

Sitten toinen asia, mistä todella toivoisin, että ministeri tarttuisi siihen ennakkoluulottomasti, on näiden eläkkeelle jo siirtyneiden tai eläkeiässä olevien hoitajien houkuttelevat veroporkkanat. Niin kuin sanoin, siellä on paljon hyväkuntoisia, ammattitaitoisia, rautaisen kokemuksen omaavia terveydenhuollon ammattilaisia, ja jos saisimme vaikka väliaikaisena lainsäädäntönä, vaikka kokeiluna, sellaisen lainsäädännön, että he voisivat toimia terveydenhuollossa hyvin pienellä veroprosentilla tai ehkä alkaen vähän niin kuin opiskelijatyypisistä ihan nolliilta, nollaveroprosenteilla ja niin, että se ei vaikuttaisi heidän muihin tuloihinsa tai tukiinsa, niin uskoisin, että me voisimme sieltä nopeastikin saada ison joukon ammattitaitoisia, rautaisen kokemuksen omaavia terveydenhuollon ammattilaisia käytännön työhön. Eli todella vetoan ja pyydän, ministeri, että voisitte tätä asiaa miettiä. Ajattelen itse, että tämä voisi olla sellainen, mitä kautta voisimme nopeasti saada sinne isonkin joukon toimijoita.

Sitten kolmas asia. Meillä on lähtenyt joukko terveydenhuollon ammattilaisia pois kentältä tuon pakkorokotuksen takia, ja niin kuin me tiedämme, väliaikainen lainsäädäntö on voimassa vuoden loppuun. Tiedämme myös, että rokotteet eivät suojaa siltä, etteikö voisi sitä virusta saada ja myöskin toisille sitä välittää, elikkä siellä kentällä ja hoitotilanteissa tarvitaan muunlaisia suojautumisia. Tätä pyytäisin myös ministeriä harkitsemaan, ja toivon mukaan se lainsäädäntö voitaisiin vetää pois jo ennen vuoden loppua, koska tiedän, että jos tämä pakkorokoteasia vedetään pois, niin siellä on kentällä tulossa väkeä takaisin

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

hoitotyöhön. Meillä on joitakin, jotka syystä tai toisesta [Puhemies koputtaa] eivät voi tai eivät halua ottaa lisää rokotteita, ja tämä olisi yksi keino saada väkeä nopeasti lisää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

18.30 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Ilta on pitkällä, mutta vielä ihan muutama asia tässä.

Kysyn vielä ministeri Lindéniltä, kun nyt jouduitte rytmittämään tätä hoitajamitoitusta ja puhutte nyt jo sitten henkilöstömitoituksesta: Miten te rytmittitte sen? Olivatko asiantuntijalausunnot vai mitkä takana? Kun katsoin tuossa THL:n arviota, jonka he tekivät kesäkuussa, niin he arvioivat, että vähintään vuosi tarvittaisiin siihen, että saadaan se määrä hoitajia. Voisitteko avata tässä vielä, miten te perustelitte sen? Ja kun katsoin, mitä oli tapahtunut vuoden sisällä, kun kesällä tätä katsottiin, niin yhtään uutta hoitajaa ei ollut tullut: ei ollut tullut perushoitajia eikä sairaanhoitajia. Hoitajia oli otettu lisää sen takia, jos oli jäänyt ihminen eläkkeelle tai mennyt hoitovapaalle. Oli tullut, oliko se, 800—900 hoiva-avustajaa. Eli on todella tärkeää nyt katsoa, minkälaiseen henkilöstörakenteeseen tämä teidän toimenpiteenne johtaa vanhustenhuollossa. Ja kysynkin nyt: Millä perusteella — ja toivon, että vastaatte nyt, tai joudumme ehkä tekemään uuden välikysymyksen, jos ei ihan perusasioihin vastata — te rytmittitte tämän? Meidän mielestämme pitää tulla lisää hoitajia, mutta me olemme huolissamme siitä, mitä vaikutuksia tällä on muuhun terveydenhuoltoon, muuhun vanhustenhuoltoon. Eli millä perusteella tämä on valittu? Oliko tämä poliittinen valinta, vai oliko tässä asiantuntija-arvioita? Miten te arvioitte, että tämä vaikuttaa? Se olisi todella tärkeää nyt kuulla. Ja tosiaan on hyvä nähdä, millä tämä hoitajamitoitus on saavutettu: se on ollutkin jo henkilöstömitoitus. Tärkeää mielestäni on, että hoiva-avustajia tulee, ja me tarvitaan heitä, ja se on sinällään oikea toimenpide, mutta ihmettelen, miksi vasta nyt. Te annoitte sosiaali- ja terveydenhuollon ajautua kriisiin ja nyt vasta otatte voimakkaammin hoiva-avustajat. Te olisitte voineet tehdä tämän aikaisemmin, ja tämä on se keskeinen virhe.

Sitten vielä ihan niistä toimenpiteistä, mitä voitaisiin tehdä. Muualla Pohjoismaissa ja OECD-maissa on valtakunnalliset laaturekisterit: voidaan seurata terveydenhuollon laatua. Teidän puolueenne on niitä vastustanut. Aloitteestani eduskunta antoi rahaa, ja THL pilotoi kaksi vuotta valtakunnallisia laaturekistereitä. Nyt kun — kiitos, kun eduskunta useasti antoi rahaa, myöskin hallituspuolueet ovat olleet siinä luonnollisesti mukana, kun me olemme oppositiossa — on vakinaistettu niitä laaturekistereitä, niin mitä jos meillä olisi hoivarekisteri? Me nähtäisiin, minkälaista se hoivan laatu on. Se tulisi läpinäkyväksi, voitaisiin vertailla, se tulisi avoimeksi. Toivon todella, että hoitotyön laaturekisteri tulisi. Se olisi kädenojennus hoitajille, arvostettaisiin hoitotyötä.

Sitten ihan lopuksi hoitotyön tutkimus. Eduskunta on useasti laittanut siihen rahaa. Se on nyt tullut valtion budjettiin — Petteri Orpo valtiovarainministerinä vakinaisti sen, ensimmäistä kertaa laittoi siihen — mutta nyt te ikään kuin nipistätte hoitotyön tutkimuksesta, samaan aikaan kun on tällainen hoivakriisi. Eikö nyt olisi voinut osoittaa kunnioitusta hoitajille ja panostaa siihen hoitotyön tutkimukseen? Siellähän tehdään Käypä hoito -suosituksia, tutkimuksen perusteella hyviä käytäntöjä hoitotyöhön, sillä tavalla, että hoitajat voivat tehdä parempaa työtä: tulee vähemmän hoitovirheitä, ja hoito on laadukkaampaa.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Eli tässä oli taas kaksi esitystä. Tutkimus toki maksaa, mutta tutkimukseen on luvattu panostaa. VTR-rahoitukseenhan tuli lisää rahaa. Miksi hoitajat unohdettiin tässä? Ja sitten se hoivatyön laaturekisteri, eli nostetaan hoitotyö näkyväksi — se kannustaa hoitajia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

18.34 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tästä hoitajamitoituksesta vielä muutama sananen. Paljon täällä on keskusteltukin siitä, ja tuossa totesin, kuinka paljon siihen tarvittaisiin lisää niitä työntekijöitä. Hoitajamitoituksen tarkoitus oli hyvä, mutta hallitus ei miettinyt loppuun asti sitä, kuinka muutos toteutetaan, ja tämä on johtanut kaaokseen sekä vanhustenhuollossa että terveydenhuollossa. Tämä 0,6:n mitoitus on johtanut siihen, että ympärivuorokautiseen hoivaan pääsee entistä vähemmän vanhuksia, vaikka he sitä kipeästi tarvitsisivat. Tilanteen taustalla on hoitajapula, jonka vuoksi ympärivuorokautisen hoidon asiakaspaikkoja joudutaan pitämään tyhjänä, koska hoitohenkilöstöä ei ole saatu palkattua lain edellyttämää mitoitus vastavaksi. Minulle on koko tämän päivän ajan tuonne kännykkään tullut eri kunnista sellaisia viestejä, kuinka paljon hoivayksiköissä on tyhjiä sänkyjä siitä syystä, kun ei saada hoitajia.

Hoitajiahan on yritetty haalia muun muassa vanhusten kotihoidosta, ja siksi kotihoidonkin saatavuus on suuresti vaikeutunut. Kotona yrittää itsekseen selviytyä yhä enemmän ja yhä huonokuntoisempia vanhuksia. Kun huonokuntainen vanhus ei enää selviä kotona, viedään hänet päivystyspoliklinikalle, jossa ruuhkien vuoksi odotusajat venyvät kohtuuttoman pitkiksi. Poliklinikalla saadun akuutin hoidon jälkeen vanhus siirretään sairaalan osastolle tai oman kunnan terveyskeskuksen vuodeosastolle, jossa voi joutua olemaan hyvinkin pitkään, koska kotihoitoa ei ole eikä hoivapaikkoja ole. Sekä sairaaloissa että terveyskeskuksissa on tällä hetkellä satoja ikäihmisiä, jotka eivät sinne kuuluisi, mutta kun muuta paikkaa ei ole.

Vanhustenhuollon toimijat varoittivat riskeistä ennen henkilöstömitoituksen säätämistä viime vuoden syksyllä, ja viimeksi tänä keväänä joukko vanhustenhuollon asiantuntijoita eri puolilta Suomea vetosi hallitukseen, ja tähän minä nimenomaan kiinnitin huomiota. Ministeri Lindén vetosi siihen syksyiseen — kevään paperissa on eri tekstit. Nämä vetoamukset ovat kaikkuneet siis kuuroille korville.

Nyt hallitus on linjannut, että 0,7:n hoitajamitoituksen voimaantuloa siirretään ja porrastetaan, mutta nyt kysyn ministeri Lindéniltä, joka täällä on paikalla: mitä toimenpiteitä aiotaan tehdä, jotta tämä mitoitus pystytään tulevaisuudessa takaamaan? Mitä auttaa voimaantulon siirto, jos ei samanaikaisesti tehdä toimenpiteitä mitoituksen saavuttamiseksi? Vastaus on: ei yhtään mitään. Ilman tarvittavia toimenpiteitä hallitus vain siirtää tämänkin ongelman seuraavalle hallitukselle, ihan niin kuin olette siirtämässä seuraajallenne omalla kaudellanne 50 miljardia kasvaneen valtionvelan. Siis aina kannattaa katsoa kokonaisuutta eikä pelkkää yhtä kohtaa. Nyt tarvitaankin vanhuspalvelujen kokonaisremonttia, sitä ovat myös asiantuntijat peräänkuuluttaneet. Tällä hetkellä hallituksen katteettomista lupauksista kärsivät eniten he, jotka ovat tämän maan rakentaneet. Niin, arvoisa ministeri Lindén, mikä on se polku, millä mennään siihen 0,7:ään? Me haluamme sen kuulla tänään täällä. Me emme voi sitoutua siirtoon ennen kuin tiedetään se polku. [Sari Sarkomaa: Emmekä lopetta keskustelua!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

18.37 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Kun edustaja Sarkomaa tässä avasi oman puheenvuoronsa äsken, hän totesi siinä, että ilta on jo pitkällä. Totta kai keskusteltavaa riittää, jos niin haluamme, mutta oletan, että kun ministeri sanoi, että hän haluaa loppusanat tähän sanoa, niin ehkä olisi tarkoituksenmukaista kuunnella ne ministerin loppusanatkin.

Omalta puoleltani en ainakaan jatka keskustelua muuten kuin tällä yhdellä kysymyksellä, joka voisi ehkä olla pikemminkin retorinen, mutta se sisältää tämän dialogin erään ulottuvuuden, johon ei kylläkään kokoomus, joka on tämän välikysymyksen tekijä, nyt ole vastannut missään yhteydessä, vaikka sitä on jo useamman kerran täältä salin tältä puolelta kysytty, ja se liittyy siihen — otan sen nyt siitä kulmasta, miten se nyt vakavammin näkyy — tähän koko paketin ratkaisuun.

Ministeri tässä käytti yhdessä vaiheessa tätä keskustelua erittäin tärkeän puheenvuoron, jossa hän kävi listauksella läpi nämä isot teemat, mitkä meillä tänään ovat täällä olleet esillä. On kysymys sitten hoivasta, hoivan mitoituksesta, siihen tarvitaan rahaa. On kysymys kotihoidosta ja sen hoitamisesta kuntoon, tarvitaan rahaa. Perusterveydenhuollon tietyt korjaukset, siihen tarvitaan tietyt summat rahaa, että saadaan kuntoon, minimitasolle nyt ainakin, se, missä ne ongelmat ovat olleet vastassa. Ja sama koskee omaishoitoa, siihen tarvitaan rahaa. Edustaja Sarkomaa tässä sanoi myöskin tutkimuksen, ja te sanoitte selkeästi: siihen tarvitaan rahaa. Siitä tulee se minun kysymykseni. Kun ministeri sanoi, että tämän paketin hinta, jolla saadaan tämä asia nyt lähiaikoina kasaan — se ei ole hetken suoritus — on puolitoista miljardia, mihin hallitus on nyt jo varaamassa — ymmärsinkö oikein? — 600 miljoonaa, niin kokoomuksen suuntaan: Kun te esitätte meille kuitenkin koko ajan sitä, että ensi vaalikaudella ja ensi vuodesta eteenpäin tarvitaan tietty määrä leikkauksia, joihin on tulevan hallituksen sitouduttava — se on teidän lähtökohtanne vaaleihin mennessä ja jatkossa myöskin — niin onko teillä se lähtökohta — kun nyt ollaan puhuttu vanhusten palveluista ja vanhustenhoivasta ja se on prioriteetti meille kaikille, jotka ovat tänään käyttäneet puheenvuoroja — ja voitteko te sitoutua siihen, että kun ensi vaalikaudelle lähdetään, niin tämän valtavan leikkauslistan, minkä te olette nyt tarjoamassa Suomen kansalle ikään kuin parannukseksi kaikkeen, sisällä ei ole vanhustenhoivaa miltyään näiltä osiltaan, mitkä ministeri tässä esitteli, on sitten kysymys kotihoidosta, on kysymys omaishoidosta, on kysymys hoivasta ylipäätäänkin, koko tästä järjestelmästä, myöskin perusterveydenhuollon saatavuudesta? Kokonaanko tämä suojataan ulos siitä kokoomuksen leikkauslistasta? Siihen kysymykseen minä haluaisin vastauksen.

Tiedän, ja minun puoluetoverini ovat tämän useampaan kertaan täällä sanoneet, että velkaantuminen on teille tällä hetkellä Suomessa se suurin ongelma, joka täytyy saada kuriin näillä leikkauksilla. Sillä te myöskin tuhoatte kaiken sen argumentaation, mitä me tänään olemme kuulleet, ja olisin mielelläni kuullut vastauksen siihen ministerin kysymykseen: Onko teillä valmiutta tulla vastaan siihen, että tämä puolitoista miljardia hoidetaan ja me saadaan nämä asiat kuntoon? [Sari Sarkomaa: Työllisyystoimia, niin estätte leikkaukset!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

18.40 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Korjaan äskeisessä puheenvuorossani antamani hieman väärän luvun: sinä vuonna, jona itse synnyin, edustaja Kiviranan kanssa, meitä syntyi 98 085 — ei 15, vaan 85. [Kimmo Kiljunen: Moniko siihen kiinnitti huomiota?] Vuonna 2019 oli matalin syntyvyys, 45 613. — Joo, hankalia lukuja.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Arvoisa puhemies! Kun hallitus tekee lakiesityksiä ja antaa esityksiä eduskunnalle, niissä esityksissä pitää olla taloudelliset vaikutukset, ympäristövaikutukset, työllisyysvaikutukset ja tasa-arvovaikutukset. Saattaa olla joitain muitakin vielä, mitä pitää olla. Esitän arvoisan ministerin harkittavaksi, että pyrkisitte saamaan näihin lainsäädännön laatimisohejeisiin myös esimerkiksi vanhusvaikutukset tai vanhusturvavaikutukset. Se olisi kaunis ja todellinen homma siltä osin, että nämä kysymykset otettaisiin kaikissa vaiheissa vakavasti.

Arvoisa puhemies! Sitten edustaja Kimmo Kiljunen tuossa peräsi kokoomukselta, miten leikkaukset ja nämä vaatimukset osuvat yhteen. Totean perussuomalaisen osalta, että me korostamme hyvin voimakkaasti priorisointia, ja yksi kohde, jolle pitää priorisoida, kun menoja kohdennetaan, ovat suomalaiset vanhukset, jotka ovat tämän maan vapauden puolesta sotineet — no, niitä nyt ei enää ole kovin monta, jotka ovat sotineet — ja sen jälkeen jälleenrakentaneet ja luoneet sen hyvän, loistavan pohjan, mikä meillä tänä päivänä on. Heille kuuluu elämänsä viimeiseen päivään asti osuus tästä hyvinvoinnista ja turva, hoito. Me saamme tässä salissa hieman hävetä, että tilanne on näin huonoksi mennyt kuin mikä se nyt on. Tarvitaan siis priorisointia ihmisten parhaaksi, erityisesti niiden, jotka itse eivät pysty enää omia asioitaan hoitamaan.

Kiitos, arvoisa ministeri, että olette kuunnellut. Uskon, että te otatte nämä huomioon, ja toivon, että koko hallitus priorisoi näitä asioita oikealla tavalla, ja ennen kaikkea seuraava hallitus. [Sari Sarkomaa: Eikä leikkaa terveydenhuollosta!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt tiedän, että ministerillä on aikataulu sillä tavalla, että kello 19 alkaa seuraava tilaisuus. — Nyt vielä edustaja Risikko, olkaa hyvä, ja sen jälkeen ministerin loppupuheenvuoro.

18.43 Paula Risikko kok: Oikein paljon kiitoksia, nimittäin minulla on täällä muutama kysymys.

Arvoisa puhemies! Ihan muutama kommenttikin tässä, kun edustaja Kiljunen peräänkuulutti täällä sitä, mitä kokoomus aikoo tehdä. Haluan vain sanoa, että yhteiskunnan tärkein tehtävä on huolehtia kansalaistensa turvallisuudesta, hyvinvoinnista, sivistyksestä ja oikeudenmukaisesta kohtelusta. [Kimmo Kiljunen: Kyllä!] Yhteiskunnan on pidettävä huolta veteraaneista, vanhuksista, lapsista ja kaikista muistakin hoivaa ja hoitoa ja tukea ja huolenpitoa tarvitsevista ihmisistä. [Kimmo Kiljunen: Kyllä!] On itsestäänselvää, että kaikki tämä on mahdollista vain silloin, kun yhteiskunnan taloudesta on huolehdittu vastuullisesti. Talouden on oltava vahva, jotta heikompien puolta voidaan pitää. Nythän meidän talous ei ole vahva, ja vähän kuulostaa siltä, että se talouspolitiikka ei teillä nyt ihan ole hallinnassa. Jos ottaa 50 miljardia lisää tämän hallituskauden aikana uutta velkaa — ja sitä ei voi perustella Ukrainalla eikä koronalla — niin pitäähän se muuten jossain vaiheessa maksaa. Eli me tehdään talouspoliittisia ratkaisuja ensin ja saadaan sitä kasvua — kokoomuksessa pitää ensin tehdä kakku, jota voidaan syödä. [Kimmo Kiljunen: Ensin vanhuksilta leikataan ja sitten mietitään, onko rahaa!] Teillä saattaa olla toisin näiden kakkujen kanssa.

Arvoisa puhemies! Sari Sarkomaa nosti täällä esille hoivayksikköjen lääkevaraston sisällön, johon on tehty nyt ratkaisuja: on otettu sieltä antibiootit pois. Onhan se kovin merkittävää. Jos siellä ikäihminen sairastuu perjantaina illalla ja tarvittaisiin antibioottia, niin kuka sieltä lähtee, kun siellä saattaa olla yksi tai kaksi henkilöä, sinne apteekkiin, joka saattaa olla tosi kaukana? Kun nyt korona-aikana on ennustettu, että influenssa on tosi paha

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

tänä syksynä, niin kuinka voi olla mahdollista, että antibiootit otetaan sieltä pois? Se perustellaan antibioottiresistenssillä — haloo, siellä on henkilöitä, jotka varmasti tarvitsisivat antibiootteja.

Sitten vielä nämä tällaiset lupamaksut. Jos asetus sanoo, mitä siellä saa olla, ja siinä vastuulääkäri sen määrittelee, mitä siellä on, ja vastaa siitä, niin tekö ette luota omiin kollegoihinne, että se vastuulääkäri pystyisi katsomaan, että siellä on ne lääkkeet? Miksi ihmeessä pitää joku lupamaksu tähänkin nyt saada, sen haluaisin tietää.

Sitten Kela-korvauksista: Kela-korvauksia on vähennetty tilanteessa, jossa meillä hoitojonot kasvavat, aivan käsittämättömän outo juttu. Ja sitten vielä kaiken lisäksi: on hieno asia, että tuodaan potilasliikkuvuudirektiivin implementaatio, joka aikaansaa sen, että ulkomailla saat mennä yksityiselle ja saat siitä lähes täyden korvauksen, tarvitsee maksaa vain asiakasmaksu, mutta sitten kun käyt täällä yksityisellä, niin maksat maltaita — aivan kummallista.

Sote-uudistuksesta on kysytty, ollaanko romuttamassa. Ei olla romuttamassa peruskivijalkaa. Sehän nyt hassua olisi, että joka ikinen kausi vaihdettaisiin. Me ollaan tällä eduskuntakaudella tehty se päätös, ok, mutta olen systemaattisesti kerännyt, mitä siinä pitää korjata. Tällä hetkellä siellä on 56 kohtaa, jotka pitää korjata — kyllä sieltä listasta löytyy.

Ja sitten vielä: Täällä äsken edustaja Lohikoski kertoi, että olisin sanonut, siis vuonna 2012, kun olin sosiaali- ja terveysministeri, että sitä mitoitusta ei voi tehdä siksi, koska ei ole rahaa. Onneksi edustaja Lohikoski kävi minulle näyttämässä, mistä hän oli sen tiedon saanut. Se oli Ylen uutinen, jossa olin sanonut, että kunnilla ei ole rahaa. Ja olen edelleen sitä mieltä, että jos valtio ei anna täysimääräisesti uusiin tehtäviin rahaa, niin eihän kunnilla sitä ole. Eli kyllä minä 2012 olen todennut uutisissa, että kunnilla ei ole rahaa — silloin ei ollut. Mutta nyt hallitus on luvannut täyden kompensaation, ja se on hyvä. Mutta kun tänä päivänä tässä ei enää ole kysymys rahasta niinkään, vaan tässä on kysymys hoitajista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri, olkaa hyvä.

18.48 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén: Arvoisa puhemies! Se tärkein asia, jota tässä haluan nyt korostaa, kun muutamaan kertaan sitä kysyttiin — ja toki ihan aiheesta kysyttiin: mikä on se polku, millä nyt sitten toteutetaan käytännössä tämä 0,65 ensi huhtikuussa ja sitten 0,7 silloin ensi joulukuussa? Sehän perustuu siihen laskelmaan, että meillä toukokuussa tänä vuonna puuttui 3 400 hoitohenkilöstön htv:tä eli laskennallista hoitotyövuosipanosta sieltä 0,7:n tasosta ja me pystyimme lisäämään sitä viime marraskuusta 1 800:lla. On aivan totta, että sairaanhoitajien ja lähihoitajien lukumäärä sinänsä ei siellä 40 000 ympärivuorokautisen työntekijän keskuudessa lisääntynyt, mutta kun lisääntyi muiden ammattiryhmien osuus, niin sieltä vapautui juuri sitä työtä, jota täällä puheenvuoroissa on arvosteltu. Esimerkiksi taisi olla edustaja Wallinheimo vai kuka, joka luki puheenvuoron siitä, että 30 prosenttia tai 40 prosenttia työstä menee vaikkapa pyykkihuoltoon, siivoukseen ja tällaiseen. Kun siihen saatiin muuta henkilöstöä, niin sitten vapautui ja laskennallisesti hoitotyöpanos lisääntyi siinä. Nyt meillä siis käytännössä puuttuu 3 400 — tai toukokuussa puuttui — ja on arvioitu, että 1 500 siitä me saamme ensi huhtikuuhun mennessä, ja se vastaa sitä 0,65:tä. [Sari Sarkomaa: Mitä hoitajia?] Sitten puuttuu vielä 2 000, ja meillä on siihen sitten kahdeksan kuukautta aikaa.

Pöytäkirja PTK 100/2022 vp

Me käytämme siinä neljää eri keinoa: On tietysti henkilöstöryhmä varsinaiset sairaanhoitajat ja lähihoitajat. Sitten meillä on itse asiassa siinä henkilöstöluettelossa, joka siinä laissa on, mainittu 13 muuta ammattinimikettä, joita ei olla tällä hetkellä riittävästi käytetty, eli me voimme sinne palkata virikeohjaajia ja kuntoutusohjaajia ja muita, jotka pystyvät helpottamaan sitten hoitajien työtä. Sitten meillä on hoiva-avustajat, ja sitten meillä on ihan puhtaasti tämä tukipalveluhenkilöstö. Näillä kaikilla neljällä eri henkilöstöryhmällä me kyllä pystymme sen toteuttamaan. Kyllä nämä olivat ammattilaisten laskelmia, siis nämä laskelmat, mitkä tässä äsken totesin, ovat ammattilaisten tekemiä, mutta totta kai sitten niin kuin poliittisia päätöksiä tehtäessä ne tekevät viime kädessä poliittiset päättäjät.

Sitten vielä tähän keskusteluun, joka on ollut sinänsä mielenkiintoista tässä: Kun meitä on täällä nyt 1950, 1951 ja 1952 syntyneitä henkilöitä — daamithan ovat syntyneet paljon, paljon myöhemmin sitten — [Toimi Kankaanniemi: Naisista ei puhuta mitään!] niin täytyy muistaa, että silloin kun me 50-luvun alussa synnyimme, lapsikuolleisuus, siis alle yksivuotiaiden kuolleisuus, oli muuten tuhannesta lapsesta 40 [Eduskunnasta: Kyllä!] ja tällä hetkellä se on 1—2. Eli on Suomi mennyt paljon eteenpäin, onneksi.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Vahvistamatta jääneenä palautunut laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista annetun lain muuttamisesta (HE 231/2021 vp)

Vahvistamatta jäänyt laki VJL 2/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 15/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.9.2022 pidettävään täysistuntoon.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 29.9.2022 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.51.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola